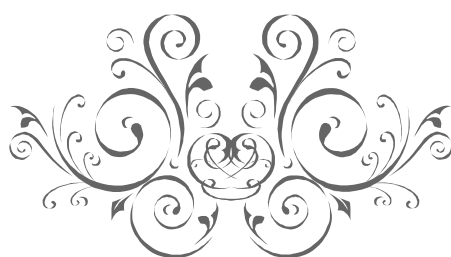

גמרא סדורה

מסכת

בבא מציעא

פרק א' - "שנים אוחזין"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמינ!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

י"ג אלול תשע"ה

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו

הקדמה

התלמוד משול לים - "ים התלמוד".

בהבנה ראשונית, דימוי זה בא ללמדנו על היקפו ועומקו. עולם ההלכה והמחשבה בנייים על התלמוד. בהבנה נוספת אפשר לומר שהדימוי לים הוא גם בשל מראהו החיצוני¹. דף הגמרא מורכב מטקסט רציף, שאינו מפוסק ואינו מחולק לפסקאות. במבט שטחי הוא נראה כפי שהים נראה מרחוק - מרחב אחיד ומונוטוני, אך המתקרב אל הים, רואה שהים רועש וגועש. כך למעשה גם תלמודנו. קושיות ותרוצים, דחיות והוכחות, שאלות ותשובות, אמוראים הנלחמים במלחמתה של תורה, תקופות שונות ובתי מדרש שונים - שונים במיקומם הגאוגרפי ושונים בראייתם ובמחשבתם - אך כולם נמצאים - יחד, באותו מרחב תלמודי, באותו ים התלמוד. באותה "תורה שבעל פה".

"גמרא סדורה" מנסה להראות ללומד את הגלים, ולגרותו להיכנס לתוך "ים התלמוד", וליצור גלים חדשים - לתורות והחידושים המתחדשים, ללמדנות ולפנמה של הנשמה הגדולה של נשמת האומה הגלומה בתוך ים התלמוד, שאלפי שנים עם ישראל לומד אותה ומוסר את נפשו עליה, עד שאף הגוי מבין וקורא ליהודי - "היהודי התלמודי".

ב"גמרא סדורה" חילקנו את הגמרא לסוגיות, כל סוגיה חילקנו לפסקאות, הוספנו ניקוד ופיסוק, דברים המאפשרים ללומד לעקוב אחרי מהלך הדין, ולראות בראיה טובה יותר וכוללת יותר את התמונה השלימה של בית המדרש ומבנה של הסוגיה, ולא לטבוע בים הפרטים.

הגמרא היא המרכיב היסודי של התורה שבעל פה, כשמה כן היא, עיקר הלימוד הוא בעל פה, בחברותא, בבית המדרש. הגמרא הכתובה היא רק הכלי הגופני המחזיק את הנשמה, היצירה המחברת את תורת ה' עם חכמי תורה שבעל פה ממשה רבינו עד ימינו אנו.

¹ רעיון זה הובא על ידי הרב מיכאל ויגודה בהקדמתו לגמרא ערוכה על פרק המפקיד, תשנ"ט.

גמרא סדורה

"ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברול – בשביל משנתו שאינה סדורה עליו, שנאמר: "והוא לא פנים קלקל" (קהלת י,י). מאי תקנתיה? – ירבה בישיבה, שנאמר: "וחילים יגבר, ויתרון הכשיר חכמה" – כל שכן אם משנתו סדורה לו מעיקרא. כי הא דריש לקיש הוה מסדר מתניתיה ארבעין זמנין כנגד ארבעים יום שניתנה תורה, ועייל לקמיה דרבי יוחנן, רב אדא בר אבהו מסדר מתניתיה עשרין וארבע זמנין כנגד תורה נביאים וכתובים. ועייל לקמיה דרבא". (תענית ז"ב)

כותב רבי עקיבא איגר:

"... והנני רואה שבני הגאון נרו יאיר כבר קרוב להתחיל בדפוס, אבקשך בני ידידי לפקוח עין על זה שיהיה נדפס על נייר יפה דיו שחורה ואותיות נאותות, **כי לדעתי הנפש מתפעלת והדעת מתרווחת והכוונה מתעוררת, מתוך הלימוד בספר נאה ומהודר** (וההיפוך בהפכו, אם הכתב מטושטש והוא כמעט כדרך מה שאמרו ז"ל, כל הקורא בלא נעימה וכו' ... ונתתי להם וכו' ומשפטים לא יחיו בהם). כי אלו מעירים ומשמחים הנפש והכוונה נכונה עם השמחה אל הדיבור הן כמו נשמה וחיות אל הגוף." (רבי עקיבא איגר זצוק"ל בהקדמה לשו"ת רעק"א)

מין הרב קוק זצ"ל כותב אגרת בדיוק בנושא זה – על הוצאת מהדורה חדשה לתלמוד הבבלי²:

בי"ה כ"ז אייר תר"ץ

לכי החברה אמנות, ליד הדרת כבוד הגברת מרת שושנה פרסיץ.

הנני בזה מתכבד להציע לפני כבודם ענין נכבד שהוא מתאים לדעתי לשאיפותיהם הנעלות, בדבר תחיית ספרותינו, לכל מקצועותיה. זה שנים רבות אשר חיפוש דרך להקלת לימוד התלמוד מעסיקה את החלק החשוב של הדואגים בעד העתיד של חינוכנו בארץ ישראל, ובחוי"ל.

הגורם היותר גדול להכבדת ההבנה של התלמוד הוא היותו מסור לנו כמו שהוא, בלא סימני הפסק ויתר הסימנים המטעימים ומקילים את ההבנה. הרבה חלמנו שיבא זמן וימנה החסרון הזה, ואור חדש יאיר על שמי התלמוד ויתרבו לומדיו ומכיריו בקרבנו, לאושר עמנו ורוחו העצמי הקשור בתגבורת המעיין החי, אשר ממנו הננו שואבים חיים ואורה נפשית.

והנה נהרתי מאד לראות איש אחד מיחידי הסגולה שבתופשי התורה הרבנים הצעירים, אדם גדול בתורה וביושר המדות והרגשות העדינות נצר מגזע היחש והמעלה של גאוני וקדישי ישראל הרב הגדול מו"ה שבתי בורנשטיין נ"י שהוא במרץ גדול וחפץ נפשי עמוק נכנס בעבודת הקודש הזאת וסידר כבר מסות אשר היו לפני ומצאתים ישרים ומדוייקים מאד, ועתה כלום הדבר חסר רק שתמצא אגודה בעלת יכולת ובעלת רצון להגשים את המחשבה הגדולה הזאת להוציאה אל הפועל, וחושבני שאגודתכם הנכבדה היא הראויה לכך. על כן הנני מציע לפני כבודם יחד את הרעיון ואת האישיות העובדת בו, ואני מקוה שחפץ ד' זה יבדכם יצליח להתקשר בקשר עם עבודה והכשרה עם העובד הנאמן והעדין הזה ויצא על ידכם מפעל מזהיר אשר יתרום את חותמו על תקופת החיים של דורנו במובן הרוחני בהבלטה רשומה לטובה ולברכת דורות.

ברגשי כבוד כבירים ובברכה נאמנה מאד,

הקי' אברהם יצחק הכהן קוק

(אוצרות הרא"ה ח"ב מכתבים עמוד 1069)

מתוך עקרונות אלו, ועל פי דברי רבותינו, מוגשת כאן מהדורת "גמרא סדורה".

² מין הרב קוק זצ"ל בהסכמה לגמרא מסכת מכות של הרב שבתי בורנשטיין כתב:

"**חביבה עלי מאוד הפעולה הרצויה**, אשר התחיל האיש כלבבי, הרב הגדול מו"ה שבתי בורנשטיין שליט"א, כאשר כבר הראה חזותו לרבים בהחלק של מסכת ברכות, שהדפיס עם הסימנים בצירוף הערותיו היקרות. ומאד שמח לבי בהודע לי כי כעת נתכוננה חברה לשם אותה המטרה הקדושה של הוצאת ספרי תורה שבע"פ מנוקדים ומסומנים, ע"פ השיטה של יו"ר החברה הרב הג' המחבר מוהר"ש הני"ל בשם "טעם ודעת". הנני בה מאשר את הרעיון הגדול הזה, ומבקש מכל מכירי ויודעי שמי לעזור להגשמתו בחיים ובפועל, וישוטטו רבים במרחבי תורתנו הקדושה, חי עולם אשר נטע ד' בתוכנו, זו תורה-שבע"פ, שעליה כרת הקב"ה ברית עם ישראל וכל המשתתפים במצוה רבה זו יתברכו ממקור הברכות: כנה"י ונפש מברכם מקודש".

מהדורה זו מתייחדת בכמה דברים:

1. המהדורה מנוקדת ומפוסקת.
2. הגמרא מחולקת לסוגיות, כל סוגיה מחולקת לפסקאות, וכל פסקה מחולקת ל"שורות בעלות משמעות".
3. שמות התנאים והאמוראים בהיותם דוברים מודגשים.
4. ציטוטים מהתנ"ך מודגשים במרכאות, ובגופן "אשכנזי".
5. ציטוטים של משניות וברייתות במרכאות, ובגופן "פילוסוף".
6. הגמרא עצמה כתובה בגופן ליבורנה.
7. כל סוגיה מתחילה בעמוד חדש.

עצם הקריאה כך בגמרא, מהווה בסיס משמעותי ללימוד בקיאותי או עיוני. הסוגיה מתוחמת, הפסוקים, משניות וברייתות שנידונים בה מופיעים בגופן מיוחד, ומפנים את תשומת הלב למוקדי הסוגיא, שמות התנאים והאמוראים הדוברים מודגשים, כך שניתנת תשומת לב גם לבעל המימרא ולא רק למימרא עצמה. החלוקה לשורות מבהירה ומאירת עיניים. ניתן לעשות שימוש נוסף בסוגיות, כגון להפוך את דף הסוגיה לדף עבודה, ועוד שימושים רבים.

לא באנו להכריע בדיוק הנוסח, הפיסוק, והניקוד על פי כללים חיצוניים, ואין זה מהדורה מחקרית – שיקולינו הוא הלומד, וקלות ההבנה הנכונה, ובתנאי שכבר הובא על ידי אחד מרבותינו.

נוסח הגמרא הנבחר: על אף ששקלנו, דנו וחשבנו, לא עשינו די כדי להוציא דבר מתוקן, וכמעט בכל שורה ישנן גרסאות שונות. יש כתבי יד ודפוסים רבים, וכמובן גם גירסת "הראשונים" – השארנו מלאכה זו ל"דקדוקי סופרים" ולמעיינים ולחוקרים בכתבי היד. מהדורת שוטנשטיין כבר העיר רבות על הנוסח, ושאר ספרי רבותינו, והחוקרים. צעדנו בעיקר בעקבות גרסת הדפוס המקובל עם שינויים קלים כשחשבנו שזה יהיה לתועלת הלומד.

"וכל בניך לימודי ה'" – לכל אחד מבניו של הקב"ה יש חלק ומקום בלימודי ה', גם בלימוד הגמרא. אשרי עם ישראל, שבישועת ה' על עמו חזר לארץ ישראל, בהתקיימות דברי הנביאים. זכה דורנו שהתרבו ספסלי בית המדרש ודור שלם זוכה מה שלא זכו קודמיו, לשבת באוהלה של תורה, וללמוד שעות רבות ביום את דבר ה'.

בפתח המהדורה נתפלל את תפילת רבי נחוניא בן הקנה בכניסתו לבית המדרש: "יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי, ולא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם".

כבר בזמן המצאת הדפוס ושינוי כתיבת התלמוד הבבלי מכתב יד לדפוס היו שצווחו על השינוי והחידוש. מהדורת הבבלי הראשונה בדפוס, על אף שהועמדה על ידי דניאל בומברג הנוצרי, ולאחריו על ידי יושטיניאן, התקבלה בבתי המדרשות, וגם מהדורת וילנא של האלמנה והאחים ראם הלכה בעקבותיה. כיום, כשאנו נמצאים בדור של חידושים טכנולוגיים, זכינו ביכולת להשתמש בכלים אלו למען לימוד דבר ה'. לאחר שהראיתי את עבודתי בעימוד דף הגמרא והסוגיה בפני רבנים וקבלתי את הסכמתם להמשיך בעבודתי ואף עודדוני מאוד, וכמו כן פרסמתי באתרי האינטרנט את הדפים וקבלתי תגובות, הערות, הארות ומכתבי תודה, ברצוני להציע את הגמרא סדורה' כעזר ללומד, לציבור הרבנים והתלמידים.

אודה מאוד לכל אלו שיראו את הגמרא סדורה' וישתאו, שידונוני בעין טובה ולכף זכות, ושישלחו לי את הערותיהם, ובעז"ה אתייחס לכל הארה והערה. ידעו כולם שדנתי עם גדולי הרבנים והמחנכים בענין זה, בשלושת המישורים: **האמיתי, החינוכי והדידקטי**, והשקעתי בזה זמן רב ומחשבה מעמיקה.

ויהי רצון ש"לא אכשל בדבר הלכה".

תפילתנו היא שאכן מהדורה זו של הגמרא תסייע לכולנו בעבודת הקודש – "ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה".
אנו מאמינים שללומד תהיה יותר מוטיבציה **לעמול** בהבנת הסוגיה, איכות הלימוד תעלה, וישאיר חותם ורושם חזק בנפש.
עבודת הלימוד וההבנה היא עמל תורה שאין לו סוף; אם טעינו בהבנת הגמרא, בחלוקה לסוגיות ולפסקאות, בניקוד, בפיסוק – אנא כתבו לנו ותעמידנו על טעויותנו.

לשאלות וברורים, ניתן לפנות אלי: דוא"ל: vinetdb81@gmail.com נייד: 0526071122

ניתן לתת תרומות [פטורות ממס לפי סעיף 46] עבור המשך הפרויקט העצום והמשך הדפסת מסכתות נוספות.
ב"ה כחצי ש"ס כבר מופץ כספרים דיגיטאליים.

המסכתות שהודפסו בסייעתא דשמיא:

ברכות, סוכה, תענית, מגילה, סנהדרין א', בבא קמא א', בבא מציעא א'.

הפרקים שהודפסו בסייעתא דשמיא:

תפילת השחר, אין עומדין, ערבי פסחים, המניח, הכונס, החובל, אלו מציאות, המפקיד, "מצוות האב על הבן".

אסיים בתפילה והודאה לאל חי. הודאה אין קץ על כל החסד שעושה עמי. בתפילה שאזכה ללמוד ולהאהיב תורה ולהאירה בעם ישראל ולקדש שם שמים ברבים, לי ולזרעי ולתלמידי עד עולם.

וכן הערכתי ותודתי בזאת, לכל תלמידי החכמים השותפים במהדורה זו, ורבים המה, ובמיוחד למו"ר הרה"ג הרב שמואל אריאל שליט"א על הארותיו והערותיו המחכימות, על הזמינות וההקשבה.

לגבי לאה גליס על הניקוד. ועל העזרה שקבלנו מחלוץ דורנו בהגברת ספסלים לבית המדרש – הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ) שליט"א שהקב"ה ישלח לו בריאות איתנה וכוחות להמשיך במפעליו הרבים.

לתוכנת "תורת אמת" והרב פנחס ראובן – על נוסח רש"י.

הדפסת מהדורת וילנא התאפשרה ברשות ובאדיבות הוצאת "טל-מן" בע"מ.

לגבי מיכל נצח מורג - "עיצוב מנצח" - סטודיו לעיצוב גרפי 054-6205711 על עיצוב העטיפה ועיצוב טובות.

לעמותת "וכל בנייך לימודי ה" – על הוצאת פרויקט זה לאור.

דניאל ברק ווינט

עתניאל – הר חברון

©

כל הזכויות שמורות

לדניאל ברק ווינט

ולעמותת "וכל בנייך לימודי ה" "

"בכל דור מתגלה דרך חדש על פי התורה,

וזה שאמר מורשה קהלת יעקב, שהוא ירושה המתגלה בכל דור ודור ובכל שנה ושנה,

וחז"ל דרשו אל תקרי מורשה אלא מאורסה,

פירוש שיש דרכים חדשים בתורה, שעדיין לא יצאו מכח אל הפועל,

עד שיבוא הזמן והדור אשר ביגיעתם בתורה יתגלו הדרכים הנ"ל,

וזהו בחינת ארוסה ולא נשואה".

לע"נ

מו"ר הרב עמירם בן פסח עולמי זצוק"ל הי"ד

נרצח בידי בני עוולה בזמן עשיית חסד

כד בכסלו התשנ"ה

"הגמרא"

הַשִּׁיר שֶׁנִּשְׂאֵתִי מִתּוֹךְ הַגְּמָרָא

לֹא שִׁירִי הִיָּה זֶה

זֶה שִׁיר עֵתִיק בְּעִבּוֹתוֹת זְמַן

שֶׁלֹּא יָכוֹל לְדוֹם

הוּא שִׁירָם שֶׁל כָּל הַנְּדֻחִים

אֶל מוֹל יְקוּם נוֹשָׂאִים עֵינָיִם

וְשָׂרִים בְּרָכִי גִפְשִׁי

בְּרָכִי מִזֶּה גְּמָרָא מְכֻכְבֵּי שָׁמַיִם

[משירי הרב עמי עולמי]

"תלמידי בית המדרש התאהבו בתורתו

התאהבו בתורתו כי הרב עמי אהב את התורה.

התורה הייתה אהובה והוא היה מאוהב בה"

[מתוך דברי מו"ר הרב רא"ס הכהן שליט"א בהספדו על הרב עמירם עולמי בשעת הלוויה]

מרכז ישיבות בני עקיבא בישראל ע"ר

הרב חיים דרוקמן
יושב ראש

בעז"ה, י"ז סיון תש"ע

לכבוד

הרב דניאל ווינט

הרבה שלום וברכת ד' |

שמחתי לראות את מסכת סוכה ממפעלך הגדול "גמרא סדורה" כשהיא מנוקדת, מפוסקת ומחולקת לסוגיות ולפסקאות.

כבר כתב על כך מרן הרב קוק זצ"ל:

הגורם היותר גדול להכבדת החבנח של התלמוד הוא היותו מסודר לנו כמו שהוא בלא סימני הפסק ויתר הסימנים המטעמים ומקילים את החבנח. הרבה חלמנו שיבא זמן וימנח החסרון הזה, ואור חדש יאיר על שמי התלמוד ויתרבו לומדיו ומכיריו בקרבנו, לאושר עמנו ורוחו העצמי הקשור בתגבורת המעיין החי אשר ממנו חננו שואבים חיים ואורה נפשית

והנה באת אתה ומגשים את חזונו של מרן הרב קוק זצ"ל במהדורה זאת של "גמרא סדורה".

אין ספק שמהדורה זאת בכוחה לא רק לקרב את בנינו ללימוד תורה, אלא להביא אותם ללימוד תורה באהבה ובשמחה.

פעמיים ביום אנטנו מזכירים שהקב"ה אוהב אותנו, בבוקר ובערב, בברכה שלפני קריאת שמע.

בבוקר אנטנו אומרים: "הבוחר בעמו ישראל באהבה", ובערב אנטנו אומרים: "אוהב עמו ישראל".

במה באה לידי ביטוי האהבה הגדולה של הקב"ה אלינו?

מסבירים אנטנו: "תורה ומצוות, חוקים ומשפטים אותנו לימדת". בזה מתבטאת אהבת הנצח של הקב"ה אלינו.

מושב בית מאיר, ד"ר הרי ירושלים 90865. טל: 02-5331661, פקס: 02-5331682, Email: yba@yba.org.il, www.yba.org.il

ישיבות

כפר הרא"ה כפר הרא"ה

נתיב מאיר ירושלים

נחל יצחק נחלים

תקוות יעקב שדה יעקב

רעננה רעננה

אור עציון מרכז שפירא

פרחי אהרון חיפה

נתניה נתניה

בית יהודה כפר מימון

בית שמואל חדרה

אוהל שלמה באר שבע

נווה הרצוג אשדוד

אדרית בת"ם

בני ברק בני ברק

בר יוחאי מירון

תו"ם חרב לאת

גבעת שמואל גבעת שמואל

נתיבות חיים פסגת זאב

מודיעין מודיעין

סוסיא סוסיא

אפיקי ארץ אופקים

נר תמיד חשמונאים

נתיבות נתיבות

ימין הרצוג אילת

בית שאן בית שאן

מטה בנימין בית אל

בית אברהם אשדוד

חולון חולון

יבנה חיפה

ישיבות הסדר

הכותל ירושלים

הגולן חסיפין

מעלות יעקב מעלות

נווה דקלים אשדוד

אור עציון מרכז שפירא

שדמות נריה שדמות מחולה

עכו עכו

מכינה קדם צבאית קרית מלאכי

חולון חולון

אולפנות

כפר פינס כפר פינס

אמנה כפר סבא

צפירה צפירה

סגולה קרית מוצקין

מירון מירון

נאות אברהם ערד

אבן שמואל אבן שמואל

רעות פתח תקוה

תל אביב תל אביב

מבשרת ברוך חדרה

תהילת ישראל אילת

איילת השחר אופקים

פסגת זאב ירושלים

מודיעין מודיעין

נריה נריה

נתיבות נתיבות

אוהל שלמה באר שבע

ישורון פתח תקוה

נווה רחמה ירושלים

חינוך גבוה לבנות

מכללת אורות ישראל אלקנה

אורות עציון גבעת וושינגטון

מרכז ישיבות בני עקיבא בישראל ע"ר

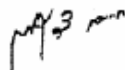
מתוך כך המסקנה שלנו: "על כן בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיד, ונשמח בדברי תלמוד תורתך ובמצוותיך לעולם ועד".

לימוד תורה צריך להיות באהבה ובשמחה, והדבר ניתן מתוך הכרה "כי הם חיינו ואורך ימינו" במובן האמיתי, ועל כן "ובהם נהגה יום ולילה".

*

אני ממליץ בזה מאוד לישיבות שהתלמידים ישתמשו במהדורה זאת של מסכת סוכה, דבר שיקל עליהם להתמודד עם דף הגמרא, ויקרב אותם לאהבת תורה ומתוך כך להגדלת התורה והאדרתה.

בברכת התורה והארץ,

חיים דרוקמן

ישיבות

כפר הרא"ה כפר הרא"ה כפר מאיר ירושלים
נחל יצחק נחלים
תקנות יעקב שדה יעקב
רעננה רעננה
אור עציון מרכז שפירא
פרחי אהרון חיפה
נתניה נתניה
בית יהודה כפר מימון
בית שמואל חדרה
אוהל שלמה באר שבע
נווה הרצוג אשדוד
אדר"ת כתי"ם
בני ברק בני ברק
בר יוחאי מירון
תו"ם חרב לאת
גבעת שמואל גבעת שמואל
נתיבות חיים פסגת זאב
מודיעין מודיעין
סוסיא סוסיא
אפקי ארץ אופקים
נר תמיד חשמונאים
נתיבות נתיבות
יסין הרצוג אילת
בית שאן בית שאן
מטה בנימין בית אל
בית אברהם אשדוד
חולון חולון
יבנה חיפה

ישיבות הסדר

הכותל ירושלים
הגולן חיספין
מעלות יעקב מעלות
נווה דקלים אשדוד
אור עציון מרכז שפירא
שדמות נריה שדמות מחולה
עכו עכו
מכניה קדם צבאית קרית מלאכי
חולון חולון

אולפנות

כפר פינס כפר פינס
אמנה כפר סבא
צפירה צפירה
סגולה קרית מוצקין
מירון מירון
נאות אברהם ערד
אבן שמואל אבן שמואל
רעות פתח תקוה
תל אביב תל אביב
מבשרת ברוך חדרה
תהילת ישראל אילת
איילת השחר אופקים
פסגת זאב ירושלים
מודיעין מודיעין
נריה נריה
נתיבות נתיבות
אוהל שלמה באר שבע
ישרון פתח תקוה
נווה רחמה ירושלים

חינוך גבוה לבנות

מכללת אורות ישראל אלקנה
אורות עציון גבעת וושינגטון

מכתב מהרב דוד פוקס שליט"א

ראש בית המדרש "לפניהם"

לשעבר: ר"מ בכולל "מרץ" מבשרת ירושלים, ור"מ בישיבה התיכונית "נתיב מאיר" ירושלים.

בס"ד ח"י סיון תש"ע

נושא: גמרא סדורה - הרב דניאל ווינט

זכות גדולה להמליץ לפניכם אודות מפעל 'גמרא סדורה', שיתרום לקירוב הנוער שלנו ללימוד גמרא ולהתענג בו. הקשיים ידועים, הניסיונות לפותרם רבים; אך המציאות לא השתפרה בהרבה. יש להודות לה' ולמתגייסים לעבודה הקדושה, בס"ד נתקדם לקראת דרכים שונות ולשינויים מהותיים. אין לצפות לפתרון אחד או לשיטה אחת שתתקבל על כולם ותביא ישועה, הרבה דרכים למקום. עלינו להשקיע במסלולים מקבילים, מה שטוב לזה לא יועיל תמיד לאחר; הצד השווה יביא לשינוי בע"ה.

'גמרא סדורה' שפיתח הרב דניאל ווינט התחילה לעזור ותעזור עוד הרבה בעתיד. הישיבות המעטות שהתנסו בה כבר מודיעים על תרומתה, וכל מעיין בתוצר מתרשם לטובה. ההתייחסות כאן היא למקור, לספר המונח לפני התלמיד. הפעילות ברמות חכמה, בינה ודעת תתאפשר ביתר קלות אם נסלק קודם חלק מהמוקשים בדרך. ומהבעיות הקשות בתחילת הדרך היא הקריאה מטקסט לא מובן לתלמיד המצוי. עוד לפני שמטפלים בלשון הארמית שהיא זרה, אין התלמיד מוצא את ידיו ורגליו בלי פיסוק. איפה מתחיל משפט ואיפה נגמר? הוא מורכב מתת נושאים ואזכורים כבדרך אגב? אלה, ועוד הרבה, מייאשים את הלומד לפני שמתחיל.

דף מצוי בתלמוד בבלי אינו קשה כל כך. כמעט כל דברי התנאים והאמוראים הם בעברית, פסוקי המקרא כל שכן. כמה מילות קישור דגמרא לא יהוו בעיה, אילו כל השאר היה קריא. וראה זה פלא. ההדפסה של 'גמרא סדורה' בצבע אחר לפסוק ומקור תנאיי, עם פונטים שונים ופיסוק בסיסי משנה את הכל. הצעיר מרגיש שהוא יכול. כעת הוא משוחרר להתמודד עם סברא טובה, ערך רעיוני רלבנטי לחייו, הוא מסוגל גם להקשות קושיא טובה. הוא מוצא חברותא עם רבינא ורב אשי ומרגיש מקושר עם לומדי תורה של הדורות לפניו. כל תוספת והדרכה של הר"מ מתקבל אז ברצון כאתגר, ולא כמשא חלילה.

ראוי ביותר, לדעתי, לעזור להפיץ 'גמרא סדורה' בכל הישיבות, בכל הרמות. תוך זמן קצר יחסי, נראה בע"ה קידום ועלייה בשטח. נתפנה אז להשקיע כוחות וזמן לשאלות הערכיות החשובות להגדיל תורה ולהאדירה.

לכבוד התורה ולקרבה ללב,

דוד פוקס

מונחון תלמודי

מגמה	תפקיד	המונח	
מ: סברה.	קושיא	אָדְרָבָה	1.
אפשרות אחרת, הבאת הצד השני. [כחלק משאלה שיש לה שני צדדים לפתרון]	הצעת	או דְלָמָא	2.
למשנה או מקור אחר לתרץ קושי. [העמדת הדין במקרה מסוים או בדעה של תנא מסוים]	הצעה לפרשנות	אוּקְיָתָא	3.
יופיע גם כפשוטו: משום.	קושיא	אָטוּ (כלום?)	4.
המורכבת משני חלקים. מתחילה באומרה אמירה שהדין נוח לצד אחד של הספק, והקושי לצד השני של הספק מתחיל ב"אלא אי אמרת..."	קושיא	אִי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא	5.
בעקבות פרוש או תשובה שנאמרה קודם.	קושיא	אִי הָכִי	6.
פרוש נוסף או תרוץ אחר. או קושיא נוספת	הצעת	אִי נָמִי	7.
שנועדה לערער את ההנחה.	קושיא	אִי סְלָקָא דְעֵתָא	8.
- שנשאלה על ידי חכמי בית המדרש. - שנשאלה על ידי חכם	שאלה	אִיבְעִיָא לְהוּ (להם) אִיבְעִיָא לִיהוּ (לו)	9.
נוספת.	תשובה	אִיבְעִית אִימָא	10.
על השאלה "מאי בינייהו". מציאת ההבדל המעשי בין שני טעמים על אותו דין. או על שני ניסוחים \ גירסאות שונות, או בין שתי אמירות של תנאים \ אמוראים.	תשובה	אִיכָא בִּינֵיהוּ	11.
נוסח אחר של המימרה או של הסוגיה.	הצעת	אִיכָא דְאָמְרִי	12.
גירסה נוספת למהלך הקודם - כעת מציגים אותו בתור סתירה.	הצעת	אִיכָא דְרָמִי לִיהוּ מִיָּרְמָא	13.
גירסה אחרת למימרא - מתחילה מסתירה בין הפסוקים.	הצעת	אִיכָא דְרָמִי קְרָאִי אֲהַדְדִּי	14.
אפשרות של תשובה שהגמרא תדחה מיד לאחר מכן.	הצעת	אִילִימָא	15.
הגהה [תיקון גירסה], פרשנות, תירוץ. ולעיתים אף כפתיחה לשאלה.	הצעה	אִימָא	16.
על ידי הצלבה של סוף אותו מקור תנאי עם תחילתו.	קושיא	אִימָא סִיפָא	17.
מ: מימרה או מעשה על מה שנאמר קודם. [בד"כ].	קושיא	אִינִי?	18.
על סתירה בין שני חכמים החולקים זה על זה בשני מקורות. והתירוץ הוא שהופכים את שמות החכמים באחד מהמקורות כדי שכל המקורות יהיו תואמים.	תירוץ	אִיפְּהָ	19.
על ידי הבאת מקור תנאי. ומוזכר שם המקשן.	קושיא	אִינִיבִיָּה	20.
גירסה אחרת של שם אומר המימרה.	הצעת	אִינִימָא	21.
בין שני אמוראים. [בדרי"כ יוצג בתחילה הנושא, ואז יובאו שתי דעות או יותר].	"יחידה" אמוראית	אִינִימָר	22.
של אמורא על משנה או ברייתא שהובאה.	פרשנות	אִינִימָר עֲלָה	23.
חדש הדוחה את הסבר הקודם.	הסבר	אָלָא	24.
בדרי"כ לאחר מיכן תבוא קושיא בעקבות ההסקה.	הסקה	אָלְמָא	25.
	קושיא	אָלְמָה (למה?)	26.
- שמבוססת על אפשרות קודמת. - אם תדייק בדבר [ותגיע לעקרון הדבר] תמצא ש ... - על השאלה שנשאלה	1. שאלה 2. הסקה 3. פרשנות	אָם תִּמְצִי'א לִמָּר	27.
- למציאת טעם למה שנאמר. - המקשה למה ... או ערעור על ההנחה הידועה.	1. שאלה 2. קושיא	אָמָאי	28.
1. שם תואר של חכם בתקופת הגמרא. (פרשני המשנה). 2. המתורגמן, שהיה משמיע בקול רם את הדרשה, ומתרגמה מעברית לארמית.		אָמוּרָא	29.
למימרא אמוראית [נ"אמַר אביי" "אביי אמר" וכו'].	פתיחה	אָמַר	30.
שהגמרא מתרצת, כיצד היה החכם עונה, לו היה נשאל על כך.	תרוץ	אָמַר לָן	31.
ציטוט מ: מקור שהובא לעיל. לצורך דיון בהרחבה. ויש יוצאים מן הכלל.	פתיחה	אָמַר מָר	32.

מגמה	תפקיד	המונח	
	פתיחה	אַמֶר קָרָא	33.
ציטוט מ: התורה.			
בין אמוראים. [שקלא וטריה חיל]	דו שיח חי	אַמֶר אַמְרוּ לַיהוָה (=לאלהם)	34.
שהובא ללא שם אומריו. [וגם כפשוטו - אמרו].	הסבר	אַמְרֵי	35.
שמובא בגמרא בשם חכמי ארץ ישראל.	הסבר	אַמְרֵי בְּמַעֲרָבָא	36.
כשעשה. התייחסות לדבר שנעשה כבר. הפוך מ"לכתחלה "		בְּדִיעְבֵד	37.
שמבררת מהו יסוד המחלוקת (הטעם) בין החולקים.	שאלה ברור	בְּמַאי קָא מִיפְלִגִי?	38.
בדר"כ מצמצמת. [רבי יוחנן - בא לחלוק. ריב"ל - בא לפרש] מונח שמופיע במשנה ובברייתא.	פרשנות	בְּטָה דְּבָרִים אַמְרִים	39.
שנשאלה ע"י אמורא בפני אמורא גדול ממנו.	שאלה	בְּעָא \ בְּעֵי מִיָּיָה	40.
המורכבת משני חלקים, הצד הראשון הוא הנוח הפותח ב"בשלמא" באומרה אמירה שהדין נוח לשיטת חכם אחד או לפי אפשרות מסוימת, החלק השני - הצד הקשה פותח ב"אלא".	קושיא	בְּשָׁלְמָא	41.
נקודת הנחה היא שאין מקשים מדברי אמורא על דברי אמורא אחר, אין זה קושיא או סתירה ביניהם, אלא מחלוקת ביניהם.	קושיא	גְּבָרָא אַגְבָּרָא קָא רְמִיתָּ!?	42.
ציטוט מ: מקור שהובא לעיל. לצורך דיון בהרחבה.	פתיחה	גּוּפָא	43.
מסורת בידנו שככה זה. [לעיתים הלכה למשה מסיני].		גְּמִירֵי \ גְּמָרָא גְּמִירֵי לָהּ	44.
מ: מימרא אמוראית עם שם אומרה.	סיוע	דְּאַמֶר	45.
הבאת פרוש נוסף לאותו פסוק. ובא גם כפשוטו.		דְּבַר אַחַר	46.
מ: פסוק. יופיע גם כפתיחה לתשובה.	סיוע	דְּכַתִּיב	47.
מ: מקור תנאי	סיוע	דְּקָתְנֵי	48.
מ: ברייתא. יופיע גם כפתיחה לתשובה	סיוע	דְּתַנֵּי רַבָּנָא	49.
מ: ברייתא.	סיוע	דְּתַנֵּי	50.
מ: ברייתא. יופיע גם כפתיחה לתשובה.	סיוע	דְּתַנֵּיא	51.
מ: משנה.	סיוע	דְּתַנָּא	52.
על יד אוקימתא שיש 'חילוק' בין המקורות. בדר"כ ע"י העמדת המקרה או הדין במצבים שונים, או על פי שתי דעות שונות.	תירוץ	הָא ... וְהָא ...	53.
בין שני חלקי המשנה \ בריתא.	סתירה	הָא גּוּפָא קָשְׁיָא	54.
לברור המקרה. המונח בדרך כלל מופיע בדברי תנאים	שאלת ברור	הָא כִּיצַד	55.
שמיישב סתירה או קושיא.	תירוץ	הָא לֹא קָשְׁיָא	56.
מי התנא שלימד הלכה זו.	שאלה	הָא מִנֵּי	57.
מדוע הובאו שני מקרים, והרי אפשר היה ללמוד את ההלכה מהמקרה הראשון, השני מיותר!	קושיא	הָא תוּ לְפָהּ לִי	58.
לחשיבה ראשונית ולאחר מכן תדחה.	הצעה	הָוֵה אַמְיָנָא	59.
על ידי הבאת פתגם עממי.	סיוע	הָיִינוּ דְּאַמְרֵי אִינְשֵׁי	60.
באיזה מקרה מדובר?	שאלת ברור	הִיכִי דָמִי	61.
כיצד מדובר, מהי המציאות המדוברת?	שאלת ברור	הִיכִי מְשַׁכְּחֵת לָהּ	62.
איך נעשה?	שאלת ברור	הִיכִי נַעֲבִיד	63.
המקור הראשון עוסק במקרה מסויים. מופיע גם כפתיחה לתרוץ, וגם במובנו הפשוט: כאן.	פרשנות	הִכָּא	64.
על ידי פרשנות המקור המוקשה, באיזה מקרה הוא מדבר.	תירוץ	הִכָּא בְּמַאי עָסְקִינַן	65.
מ: סברה.	סיוע	הִכִּי נְמִי מְסַתְּבָרָא	66.
הבנת דברי החכם, הבנת הדין. [בדרך כלל יובא לאחר קושיא].	פרשנות	הִכִּי קָאָמַר	67.
פסיקה.	מסקנת	הִלְכְתָא - הִלְכָה	68.
מקור ההלכה הוא ממסורת (במקרים רבים - הלכה למשה מסיני).		הִלְכְתָא גְּמִירֵי לָהּ	69.
על ידי אוקימתא בפרוש המקור, בדר"כ צמצום היקף הדין ומקרה.	תירוץ	הִנֵּי מִיָּלִי	70.
המורכבת משני חלקים,	קושיא	הִנִּיחָא לְמָאן דְּאַמֶר ...	71.

מגמה	תפקיד	המונח	
המתחילה באומרה שהדין נוח לשיטת חכם אחד, או לפי פרשנות מסוימת. והצד השני המוקשה יפתח במילה "אלא" באומר שהדין לא נח לשיטת חכם אחד או פרשנות מסוימת, ויסיים ב"מאי איכא למימר" – ואם כן מה יש לומר על הענין?		אָלָא לְמַאן דְּאָמַר: ... מַאי אֵיכָא לְמִימַר	
המורכבת משני חלקים, המתחילה באומרה שהדין נוח לשיטת חכם אחד או לפי פרשנות מסוימת, וקשה לשני.	קושיא	הַתִּינּוּחַ ... אָלָא72
המקור השני עוסק במקרה מסויים, וכך מתורץ הקושי. מופיע גם במובנו הפשוט: שם. נוספת. ובדרי"כ יש קושי בתשובה הראשונה.	תירוץ \ פרשנות	הַתָּמ	.73
כיצד יסביר זאת הצד השני? יופיע גם כפשוטו – והאחר.	תשובה	וְאִי בְעֵיט אֵימָא	.74
על ידי הבאת מקור שיש דעה או דוגמא סותרת. מ: פסוק.	שאלה	וְאִידָךְ	.75
מציטוט ממקור תנאי. [לעיתים בניחותא - כסיוע, ורש"י יכתוב זאת]. בדרי"כ הציטוט ממקור שכבר הובא בסוגיה	קושיא	וְהָא	.76
מ: ברייתא [לעיתים בניחותא – כסיוע, ורש"י יכתוב זאת].	קושיא	וְהָא כְּתִיב (=וְהִכְתִּיב)	.77
מ: משנה [לעיתים בניחותא כסיוע ורש"י בדרי"כ יכתוב זאת].	קושיא	וְהָא קִתְּנִי (=וְהִקְטַנִּי)	.78
מ: דברי אמורא.	קושיא	וְהָא תִּנְיָא (=וְהִתְנַיָּא)	.79
שכבר נשאל במקום אחר על משנה/ברייתא זו.	קושיא	וְהָא תִּנְיָא (=וְהִתְנַיָּא)	.80
באמצעות אחת המידות שהתורה נדרשת בהן.	קושיא	וְהָא מְרָא (=וְהָא אָמַר)	.81
אפשרות של תשובה שהגמרא תדחה מיד לאחר מכן. מחזירים את הקושיא למקשן, שהקושי קיים גם לשיטתו.	הבאת קושיא \ שאלה	וְהוּיָן בָּהּ	.82
בין שתי מקורות בעלי אותה סמכות, בדרי"כ בין שתי מקורות תנאים. נוספת של אותה קושיא \ תירוץ.	"לימוד"	וְיִלְפִינּוּ	.83
בגמרא מובאים שתי דעות ללא שיוך לחכם מסוים.	הצעת	וְכִי תִימָא	.84
על ידי שינוי הגירסה שלפנינו. שינוי הגירסה בדרך כלל הוא תוספת משפט קישור שמסביר את היחס בין החלקים של המקור.	קושיא	וְלִטְעִינּוּ	.85
באמצעות - אחת המידות שהתורה נדרשת בהן. מ: ברייתא. בברייתא מופיע ענין הדומה. יופיע גם כפתיחה לתשובה.	סתירה	וְרִמִּינּוּ	.86
על ידי הבאת סיפור או מימרא.	הצעה	וְתוּ	.87
כאזיה שיטת תנאים \ אמוראים, תואם המקור? מי בעל השיטה [בדרי"כ תנא].	מחלוקת	וְחַד אָמַר ... וְחַד אָמַר88
קישור של דיון האמוראי למחלוקת תנאים. על ידי צמצום דין האמורא למקרה מסוים.	תרוץ	וְחַסְרֵי מִיחְסָרָא וְהָכִי קִתְּנִי	.89
למה נחוץ להזכיר דבר זה, או באיזה מקרה מדובר. בדרי"כ על סתירה בין מקורות, על ידי אוקימתא שונה לכל צד.	לימוד	וְלִיף	.90
על ידי צמצום דין המשנה/ברייתא למקרה מסוים. שאלת ברור	סיוע	וְכִדְתִּינְיָא	.91
שאלת ברור	סיוע	וְכִי הָא	.92
מי בעל השיטה [בדרי"כ תנא].	שאלת ברור	וְכִמַּאן אָזְלָא? (כְּמוּ מִי הוּא הַנֶּלְךְ?)	.93
קישור של דיון האמוראי למחלוקת תנאים. על ידי צמצום דין האמורא למקרה מסוים.	שאלת ברור	וְכִמַּאן?	.94
למה נחוץ להזכיר דבר זה, או באיזה מקרה מדובר. בדרי"כ על סתירה בין מקורות, על ידי אוקימתא שונה לכל צד.	הבאה	וְכִתִּיב	.95
על ידי צמצום דין המשנה/ברייתא למקרה מסוים. שאלת ברור	קושיא \ "בניחותא"	וְכִתְּנִי	.96
שאלת ברור	פרשנות	וְלֹא אָמַרְן אָלָא	.97
שאלת ברור	הסבר	וְלֹא נִצְרְכָהּ אָלָא	.98
שאלת ברור	תירוץ	וְלֹא קִשְׁיָא	.99
שאלת ברור	פרשנות	וְלֹא שְׁנוּ אָלָא	.100
שאלת ברור	הצעת אפשרות	וְלִימָא	.101
שאלת ברור	קושיא	וְלִימָא כְּתִיבִי	.102
שאלת ברור	הצעה לסיוע	וְלִימָא מְסִיעֵ לִיה	.103
שאלת ברור	הבאה	וְלִישְׁנָא אַחֲרִינְיָא	.104
שאלת ברור	קושיא	וְלִיתְנִי	.105
שאלת ברור	שאלה	וְלִמַּי הִלְכְתָא	.106
שאלת ברור	שאלת ברור	וְלִמַּי נִפְקָא מִינָהּ	.107

מגמה	תפקיד	המונח	
מדוע שנו קטע מסוים במקור התנאי.	שאלת ברור	לָמָּה לִי לְמִיתָי	.108
על ידי הצעת מסקנה העולה לכאורה מן המקור, ואז על פי זה קשה ...	קושיא	לְמִיתָרָא	.109
העלאה מחדש של פירוש שכבר הובא ונדחה, והובא שנית כפרשנות טובה. לעיתים גם יבוא כפרושו הרגיל.	פרשנות	לְעוֹלָם	.110
מדוע הובאו שני פסוקים, הרי ניתן ללמוד את הנדרש מפסוק אחד.	שאלת ברור	מַאי "וְאָמַר"?	.111
על העניין או על פרטיו.	שאלת ברור	מַאי ... ?	.112
מהו ההבדל ההלכתי בין שתי הדעות \ עניינים.	שאלת ברור	מַאי אֵיכָא בֵּין ... ?	.113
מה התפישה העקרונית להצטמצם למקרה המסוים?	שאלת ברור	מַאי אֵיךָ יָא?	.114
ברור ההבדלים ההלכתיים או המעשיים הנובעים מהדעות או מהטעמים הנראים זהים.	שאלת ברור	מַאי בְּיַנְיָהוּ?	.115
על פרוש הפסוק.	שאלת ברור	מַאי דְּכָתִיב?	.116
כיצד נפתרה השאלה שהועלתה קודם.	שאלת ברור	מַאי הָוֵי עָלָה?	.117
על נימוקי הדין. ולעיתים על מקור הדין	שאלת ברור	מַאי טַעְמָא?	.118
פירוש, שיידחה לאחר מכן.	הצעת	מַאי לָאו119
מה החידוש בדבר? מה הצורך לאומרו?	שאלת ברור	מַאי לְמִיתָרָא?	.120
כיצד לומדים את הרעיון הנאמר מהפסוק.	שאלת ברור	מַאי מְשַׁמַּע?	.121
מה יוצא מזה מבחינה הלכתית? מהי השלכה המעשית?	שאלת ברור	מַאי נְפָקָא מִיָּנְיָה?	.122
בטענה מה הצורך \ החידוש בנאמר.	קושיא	מַאי קָא מְשַׁמַּע לָן123
בעקירת הקושיא שהובאה על ידי אוקימתא אחרת	דחיית הקושיא	מַאי קֹאשְׁיָא?	.124
מאיזה פסוק אתה לומד ענין זה.	שאלת ברור	מַאי קָרָא \ קָרָאָה?	.125
על ההבדל בין שתי הלכות או עניינים הנראים זהים.	שאלת ברור	מַאי שְׁנָא?	.126
מי הוא ש ...	שאלת ברור	מָאן127
הזכרת דעה בלי שם אומרו, כשיש יותר מדעה אחת.		מָאן דְּאָמַר	.128
מי הוא התנא של המקור שהובא.	שאלה	מָאן תָּנָא?	.129
למה נחוץ להזכיר את הדין המסוים. על ידי הבאת הבנה מוטעית שהיינו יכולים להבין, לו הדין לא היה נכתב.	הסבר	מַהוּ דְּתִימָא ... קָא מְשַׁמַּע לָן	.130
הסברה, כי אינה מבוססת.	דחית	מִי סְבָרָת	.131
השיקולים של בעל המעשה.	הסבר	מִימַר אָמַר	.132
מ: מקור תנאי [בדר"כ], על דברי אמורא. קושיא ללא שם המקשן. [קושיא שנשאלה בבית המדרש].	קושיא	מִיתִיבִי	.133
מתוכן המשנה \ ברייתא \ מימרא	דיוק	מִכְּלָל	.134
מה המקור בתורה \ תנ"ך להלכה שנאמרה במשנה\ ברייתא. מ: פסוק מ: מקור תנאי	שאלת ברור תשובה תשובה	מָנָא הָנִי מִיְלִימְנָן? ... דְּאָמַר קָרָא ... דְּתַנֵּי רַבָּן135
מי התנא?	שאלה	מִינֵי?	.136
שלא שמע בעצמו תלמיד מרבו, אלא שמע שאומרים בשמו.	ציטוט שמועה	מְשַׁמֵּיָה \ מְשֹׁם	.137
יבוא גם שם המקשן.	פתיחה לקושיא	מְתִיב	.138
מסברה, על דברי אמורא.	פתיחה לקושיא	מְתִקִּיף	.139
על ידי פרשנות של אמורא על מקור תנאי.	תשובה	מְתַרְגֵּם	.140
שתידחה. יבוא גם כפשוטו – נאמר.	הצעה	נִימָא	.141
סימן לזכרון.	הצעת	סִימְנָן	.142
סוף המקור, לעומת "רישא" - תחילת המקור.		סִיפָא	.143
שלולא לימוד הקודם, יכולת להסיק מסקנה מוטעית.	הסבר	סְלָקָא דְּעַתְרָא אָמִינָא	.144
למה להזכיר את הענין, הרי אין בו חידוש. לעיתים גם כשאלה לקושיא – כשהשואל מתחיל במקרה הפשוט לו ואז עובר לשאלתו לקושייתו.	קושיא	פְּשִׁיטָא	.145
הצורך בכפילות המקרים \ הפסוקים.	תירוץ [לקושיא נסתרת]	צְרִיכָא	.146
ללמדנו [ראה: "מהו דתימא"].	הסבר	קָא מְשַׁמַּע לָן (קְמִשְׁמַע לָן)	.147

מגמה	תפקיד	המונח	
בתחילה יהיה פרשנות ולאחר מיכן תבוא הקושיא	קושיא	קָא פֿוּסִיק וְתַנִּי -	.148
של הדין בפסוק	זיהוי	קָרָא כְּתִיב	.149
הסוגיה או המהלך נחתמים בקושיא. (אך יש אפשרות לתרץ).	הסקה	קָשְׂיָא	.150
1. כינוי לדעה במשנה שלא נזכר שם התנא. 2. דעת רבים. 3. חכמי הישיבה.		רָבָּט	.151
תחילת המקור. לעומת "סיפא" – סוף המקור		רִישָׁא	.152
בין שני מקורות בעלי אותה סמכות, בדר"כ בין שני פסוקים.	פתיחה לסתירה	רְמִי	.153
בין שני מקורות בעלי אותה סמכות, בדר"כ בין שתי מקורות תנאים.	פתיחה לסתירה	רְמִינְהוּ, רְמִינְהוּ	.154
על ידי גילוי ההבדל בין שני המקרים, נבין את השינוי בדיון.	תשובה / תירוץ	שְׂאֵנִי [הַתָּם]	.155
מעין "חותמת" למסקנה ההלכתית.	היסק	שְׁמַע מִינְהּ	.156
מ: פסוק.	סיוע	שְׁנַאֲמַר	.157
לצורך מציאת תשובה (בדר"כ), ראייה, קושיא לאחד הצדדים.	הצעת מקור	תָּא שְׁמַע	.158
לטענה שנאמרה לפני כן	הבאת ראייה	תְּדַע	.159
חזקה ואין עליה תרוץ.	קושיא	תִּיבְתָא	.160
שאינ הכרעה, והשאלה תעמוד.	מסקנה	תִּיקוּ	.161
1. מ: ברייתא. בדר"כ ברייתא קצרה שמפרשת את המשנה 2. השנן בבית מדרש האמוראי. 3. חכם מתקופת המשנה.	פתיחה	תָּא	.162
ל: ברייתא, הבאה מאוסף ברייתות של בית מדרש מסוים או אדם מסוים.	פתיחה	תָּא דְבִי163
מ: קובץ ברייתות שסידר אמורא \ בית המדרש של האמורא ...	הבאת מקור	תָּא דְבִי רַב \ רַבִּי164
אמוראים בתחילת התקופה, שנחשבים כאמוראים אך עם סמכות של תנא לחלוק על תנאים.		תָּא וְפְלִיג	.165
התנא לא הביא את כל המקרים האפשריים, אלא דוגמאות.		תָּא וְשִׁיר	.166
ברייתא של תנא מסוים	הבאת	תָּא מְשִׁמְיָה דְ -	.167
ל: ברייתא.	פתיחה	תָּנִי רָבָּט	.168
תיקון בנוסח.	הצעת נוסח	תָּנִי	.169
מ: מקור תנאי, בפני אמורא על ידי התנא (השנן) של בית המדרש.	הבאת מקור	תָּנִי תָּא קְטִינָה	.170
ל: ברייתא.	פתיחה	תָּנָא	.171
מ: ברייתא אחרת. לרוב ברייתא חולקת.	הבאת מקור	תָּנָא אֵינְךָ	.172
מ: ברייתא.	סיוע	תָּנָא כְּוַתִּיה	.173
מ: ברייתא.	סיוע	תָּנָא נְמִי הָכִי	.174
מ: משנה.	הבאת מקור	תָּנִיןָא	.175
ל: משנה. לעיתים יגיע גם כקושיא ממשנה.	פתיחה	תָּנָא	.176
לברור מי משני החולקים הוא הסובר כל דעה.	הסקה	תְּסַתִּימ	.177
על ידי פרשנות של אמורא למקור תנאי.	תשובה	תְּרַגְמָא	.178
מדוע הובאו שתי שמועות זהות. או – מילת קושיא שמשמעותה ששתי השמועות סותרות זו את זו. או כפשוטו [בדרך כלל] – המספר שתיים.	קושיא	תְּרַתִּי	.179

גמרא סדורה

גמרא בעריכה מבארת

המונח "אמר":

- א. אמר רב הונא - מימרא שנאמרה על ידי רב הונא. כמימרא עצמאית או כפירוש.
- ב. רב חסדא אמר - רב חסדא מגיב (בדרך כלל חולק) למימרא אחרת, אך לא בדו שיח חי.
- ג. אמר ליה\להו רב חסדא - רב חסדא מגיב לבעל המימרא בדו שיח חי.
- ד. אמר רב חסדא אמר רב הונא - רב חסדא מצטט מימרא מרבו.
- ה. אמר לך - הגמרא מגיבה, שלו אותו אמורה היה נשאל על כך, כך היה אומר.
- ו. אמר רב פלוני משמיה \ משום רב אלמוני - רב אומר מימרה שלא שמע במפורש מרבו, אלא שאומרים בבית המדרש בשם אותו חכם.

אפיונים של חלקי הסוגיה (אפיון הפסקאות)

1. **ציטוט פותח** [בדר"כ בתחילת סוגיה].

א. ממשנתנו

ב. מברייטא

ג. מפסוק

ד. ממימרא

2. **פרשנות**

3. **שאלה**

4. **קושיא**

5. **דחיה**

6. **סתירה**

7. **תרוץ**

8. **תשובה**

9. **סיוע** [הבאת מקור, הבאת מקרה, או הבאת סברה]

10. **פסיקה**

11. **סיפור**

12. **מימרא** [בדר"כ אם לא מדובר בציטוט פותח הוא יהיה בתוך אחד האפיונים].

א. עצמאית

ב. פרשנית

א. **שאלה לעומת קושיא** -

שאלה - שאלת ברור, כשמשוהו לא ברור לי, חסרה לי אינפורמציה.

קושיא - אני טוען שאתה טועה, כי ... [מכח מקור סמכותי גבוה יותר \ מסברה]

ב. **קושיא לעומת סתירה לעומת דחיה** -

סתירה - בין שתי מקורות בעלי אותו סמכות.

קושיא - מסברה או ממקור בעל סמכות יותר גבוהה

דחיה - מה שנאמר יכול להיות נכון, אך אינו מוכרח.

ג. **כיצד נדע אם החכם הוא תנא או אמורא א"י או אמורא בבלי?**

1. ידע מוקדם,

2. "אומר"-אמר". (מופיע לעיתים רחוקות גם אמר במקורות תנאים אך בניקוד שונה)

3. לפי מונח הפותח. [כגון אם מופיע המונח "תנו רבנן" אז ברור לנו שהחכמים המופיעים הם תנאים]

4. עם מי מדבר החכם.

5. "רב" - תמיד אמורא בבלי,

"רבי" - או תנא או אמורא ארץ ישראלי.

מסכת בבא מציעא פרק א' - "שְׁנַיִם אוֹחְזִין"

1. ב, א-ב

כ"ז

בא, מְשַׁנָּה

שְׁנַיִם אוֹחְזִין בְּטִלִית:

זֶה אוֹמֵר: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ",

וְזֶה אוֹמֵר: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ".

זֶה אוֹמֵר "כּוֹלָה שְׁלִי",

וְזֶה אוֹמֵר: "כּוֹלָה שְׁלִי".

זֶה - יִשְׁבַּע שְׁאִין לוֹ בְּהַ פְּחוֹת מִחֲצִיָּהּ,

וְזֶה - יִשְׁבַּע שְׁאִין לוֹ בְּהַ פְּחוֹת מִחֲצִיָּהּ,

וַיִּחְלֹקוּ.

זֶה אוֹמֵר: "כּוֹלָה שְׁלִי",

וְזֶה אוֹמֵר: "חֲצִיָּהּ שְׁלִי".

הָאוֹמֵר "כּוֹלָה שְׁלִי": יִשְׁבַּע שְׁאִין לוֹ בְּהַ פְּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה חֻלְקִים,

וְהָאוֹמֵר: "חֲצִיָּהּ שְׁלִי": יִשְׁבַּע שְׁאִין לוֹ בְּהַ פְּחוֹת מִרְבִּיעַ,

זֶה - נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חֻלְקִים,

וְזֶה - נוֹטֵל רְבִיעַ.

הֵיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין עַל גְּבֵי בַהֲמָה,

אוֹ שֶׁהִיא אֶחָד רוֹכֵב וְאֶחָד מְנַהֵיג,

זֶה אוֹמֵר: "כּוֹלָה שְׁלִי",

וְזֶה אוֹמֵר: "כּוֹלָה שְׁלִי",

זֶה - יִשְׁבַּע שְׁאִין לוֹ בְּהַ פְּחוֹת מִחֲצִיָּהּ,

וְזֶה - יִשְׁבַּע שְׁאִין לוֹ בְּהַ פְּחוֹת מִחֲצִיָּהּ,

וַיִּחְלֹקוּ.

בְּזִמְנוֹ שֶׁהֵם מוֹדִים,

אוֹ שִׁישׁ לְהֵן עֲדִים,

חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה.

גְּמָרָא

לְמָה לִי לְמַתְנָא: "זֶה אוֹמֵר: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ" וְזֶה אוֹמֵר: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ",

זֶה אוֹמֵר: "כּוֹלָה שְׁלִי" וְזֶה אוֹמֵר: "כּוֹלָה שְׁלִי"?"

לִיתְנִי תְּדָא!

תְּדָא קְתַנִּי:

זֶה אוֹמֵר: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ וְכוֹלָה שְׁלִי",

וְזֶה אוֹמֵר: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ וְכוֹלָה שְׁלִי".

וְלִיתְנִי: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ", וְאֵנָּה יְדַעְנָא: ד'כּוֹלָה שְׁלִי"!

אִי תְּנָא: "אֲנִי מִצְּאֵתִיהּ" -

הֲוֵה אֲמִינָא: מָאִי "מִצְּאֵתִיהּ"? רְאִיתִיהּ, אִף עַל גַּב דְּלֹא אֶתְאִי לִידֵיהּ, בְּרֵאִיָּה בְּעֶלְמָא קְנִי,

תְּנָא: "כּוֹלָה שְׁלִי" דְּבְרֵאִיָּה לֹא קְנִי.

וּמִי מְצִית אֲמַרְת: מָאִי "מִצְּאֵתִיהּ"? רְאִיתִיהּ?!

וְהָא אֲמַר רַבְּנַאי: "וּמִצְּאֵתִיהּ"³ (דברים כב, ג) - דְּאֶתְאִי לִידֵיהּ מִשְׁמַע!

אִין, "וּמִצְּאֵתִיהּ" דְּקָרָא - דְּאֶתְאִי לִידֵיהּ מִשְׁמַע,

וּמִיָּהּ תְּנָא לִישְׁנָא דְּעֶלְמָא נְקֻט,

מְתַנִּי

שְׁנַיִם אוֹחְזִין בְּטִלִית. דוֹקָא

אוֹחְזִין דְּשְׁנֵיהֶם מוֹחְזָקִים בַּה

וְאִין לֹזָה כַּח בַּה יוֹתֵר מִזֶּה

שְׁאִילוֹ הִיתֵה בִיד אֶחָד לְבַדּוֹ הוּי

אִידָךְ הַמוֹצִיא מַחְבִּירוֹ וְעֵלּוֹ

לְהַבִּיא רְאִיָּה בְּעֵדִים שֶׁהִיא שְׁלוֹ

וְאִינוּ נֹאמֵן זֶה לִיטוֹל בְּשִׁבּוּעָה:

זֶה אוֹמֵר כּוֹלָה שְׁלִי. בְּגִמְרָא

מִפְרֵשׁ לְמָאִי תְּנָא תְּרַתִּי:

זֶה יִשְׁבַּע. מִפְרֵשׁ בְּגִמְרָא (דף ג).

שְׁבוּעָה זֹ לְמָה:

שְׁאִין לוֹ בַּה פְּחוֹת מִחֲצִיָּהּ.

בְּגִמְרָא (דף ה): מִפְרֵשׁ אֲמָאִי

תְּקוּן כִּי הָאִי לִישְׁנָא בַּחַד

שְׁבוּעָה:

זֶה אוֹמֵר חֲצִיָּהּ שְׁלִי. מוֹדָה הוּא

שֶׁהַחֲצִי שֶׁל חֲבִירוֹ וְאִין דְּנִין אֲלֵא

עַל חֲצִיָּהּ הַלְכָךְ זֶה הָאוֹמֵר כּוֹלָה

שְׁלִי יִשְׁבַּע כּוֹי כְּמִשְׁפֵּט הָרֵאשׁוֹן

מִה שֶׁהָן דְּנִין עֵלּוֹ נִשְׁבַּעִין

שְׁנֵיהֶם שְׁאִין לְכָל אֶחָד בּוֹ פְּחוֹת

מִחֲצִיו וְנוֹטֵל כָּל אֶחָד חֲצִיו:

הֵיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִין כּוֹי.

לְאֲשִׁמוּעֵינָן אֶתְאִי דְּרוֹכֵב וּמְנַהֵיג

שְׁנֵיהֶם שׁוֹיִן לְקוּנוֹת בַּהֲמָה מִן

הַהִפְקֵר:

בְּזִמְנוֹ שֶׁהֵן מוֹדִין. בְּגִמְרָא (דף ח).

מִפְרֵשׁ [דְּבַהֲאִין] אֲשִׁמְעִין

דְּהַמְגַבִּיהַּ מִצִּיאָה לְחֲבִירוֹ קֵנָה

חֲבִירוֹ:

גְּמ'

רְאִיתִיהּ. קוֹדֵם שֶׁהִגְבַּהֵת אוֹתָהּ:

בְּרֵאִיָּה קְנִי. מִדְּקַתְנִי יִחְלֹקוּ:

תְּנָא כּוֹלָה שְׁלִי. בְּחֻזְקָה גְּמוּרָה

שֶׁהִגְבַּהֵתִי תַחִילָה וְאֶתְהַ תַּפְסַת

מִיָּדִי מְשׁוֹכֵתִי בַּה:

וְהָאֵמֵר רַבְּנַאי. בְּבַבָּא קֵמָא

בְּהַגוּזֵל וּמֵאֲכִיל:

וּמִצְּאֵתִיהּ דְּאֶתְאִי לִידֵיהּ מִשְׁמַע.

וְאִפִּילוֹ הִכִּי אֶחָד וְלֹא עוֹבֵד

כּוֹכְבִים וְלֹא תִימָא כִּי מִיעֵט

רַחֲמָנָא עוֹבֵד כּוֹכְבִים הִיכָא דְּלֹא

אֶתְאִי לִידֵיהּ דִּישְׂרָאֵל לֹא

מִיִּחִיִּיב לְמַטְרַח עֵלָה וְלֹאֲהַדוּרָה

אֲבַל אֶתְאִי לִידֵיהּ מִיִּחִיִּיב

לְהַחֲזִירָה דְּאֲבִידֵתּוֹ אֲסוּרָה:

תְּנָא לִישְׁנָא דְּעֶלְמָא נְקֻט. אִי לֹא

הַדֵּר תְּנָא כּוֹלָה שְׁלִי הוּא אֲמִינָא

מָאִי מִצְּאֵתִיהּ דְּקַתְנִי תְּנָא לְשׁוֹן

בְּנֵי אָדָם אַחַז בְּמִשְׁנַתְנוּ וְלֹא

לְשׁוֹן מִקְרָא וְהַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם

קוֹרִין לֵה מִצִּיאָה מִשְׁעַת רְאִיָּה:

³ וְכוּן תַּעֲשֶׂה לְהַמְרוֹ וְכוּן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלַתּוֹ וְכוּן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדַת אַחִיר אֲשֶׁר תֵּאבֵד מִמֶּנּוּ וּמִצְּאֵתִיהּ לֹא תוּכַל לְהַתְעַלֵּם

ומדחזי ליה, אמר: אנא אשכחית, ואף על גב דלא אתאי לדידה דבראיה בעלמא קני, תני: "בנולה שלי" - דבראיה בעלמא לא קני לה.

וליתני: "בנולה שלי" ולא בעי "אני מצאתיה"!

אי תני: "בנולה שלי", הוה אמינא: בעלמא דקתני: "מצאתיה" בראיה בעלמא קני, תנא: "אני מצאתיה" והדר תנא: "בנולה שלי", דממשנה יתירה אשמעינן דראיה לא קני.

ומי מצית אמרת: "חדא קתני"?

והא "זה" ו"זה" קתני,

"זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר בנולה שלי" וכו'!

אמר רב פפא ואיתימא רב שימי בר אשי ואמרי לה פדי:

רישא - במציאה,

וסיפא - במקח וממכר.

וצריכא,

בב, דאי תנא: מציאה,

הוה אמינא: מציאה הוא דרמו רבנן שבועה עליה,

משום דמורי ואמר: חבראי לאו מידי חסר בה, איזיל אתפסיס ואתפליג בהדיה,

אבל מקח וממכר - דליכא למימר הכי, אימא: לא.

ואי תנא: מקח וממכר,

הוא דרמו רבנן שבועה עליה,

משום דמורי ואמר: חבראי דמי קא יהיב ואנא דמי קא יהיבנא,

השתא דצריכא לדידי אשקליה אנא, וחבראי ליזיל לטרח לזבן,

אבל מציאה - דליכא למימר הכי, אימא: לא.

צריכא.

"מקח וממכר" - ולחזי זוזי ממאן נקט!

לא צריכא דנקט מתרווייהו,

מחד - מדעתיה,

ומחד - בעל כרחיה.

ולא ידענא מי הוא מדעתיה, ומי הוא בעל כרחיה.

רס"י

בעלמא דקתני מצאתיה. בכ"מ ששינו שהמוצא מציאה קנאה הוה אמינא דמציאה קני לה משעת ראה דלא אשמעינן שום תנא דלא קני לה אלא בהגבהה להכי אשמעינן הכא ממשנה יתירה:

והא זה וזה קתני. גבי מצאתיה תנא זה אומר וגבי כולה שלי קתני זה אומר ואי חדא הוא הכי אבעי ליה למתני זה אומר מצאתיה וכולה שלי:

במקח וממכר. קניתיה מיד פלוני ודוקא מקח וממכר הוא דאמרינן יחלוקו בשבועה דאיכא למימר שניהם קנאוה ולשניהם נתרצה המוכר אבל זה אומר אני ארגתיה וזה אומר אני ארגתיה לא יחלוקו דודאי חד מינייהו רמאי הוא ותהא מונחת עד שיבא אליהו:

דמורה ואמר. מורה היתר לעצמו לאחוז בה בלא משפט: **לאו מידי חסר.** אינו מפסיד כלום בחנם באה לו ואף בלא טורח:

אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי. ואף על גב שזה גם הוא נתן את המעות למוכר כדאוקמינן לקמן דנקט מתרווייהו חד מדעתיה וחד בעל כרחיה וכשיחלוקו יטול זה חצי מעותיו וזה חצי מעותיו אפילו הכי חסרון הוא אצלו דאי לא הוה צריך לה לא הוה מהדר אבתרה למזבנה וזה שבא לחלוק וליתן חצי דמים שלא כדין מחסרו: **דמי קא יהיבנא.** דמים אני רוצה ליתן:

אבל מציאה דליכא למימר. חברי ילך וימצא אחרת זה ודאי מחסרו ממון:

ולחזי זוזי ממאן נקט. נשאל את המוכר ממי קיבל דמיה דתניא בקדושין (דף עג:): נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי ואע"ג דמסיים בד"א שמקחו בידו אבל אין מקחו בידו אינו נאמן שלא נתן לב לדבר כל כך להיות זכור מאחר ששניהם חזרו אחריו בפיסוק דמיה הא אוקימנא התם בדנקט זוזי מתרווייהו מחד מדעתיה ומחד בע"כ דכיון דלא עליה רמיא לאסהודי לא דק כולי האי להיות נוהר משהלכו מלפניו הי מדעתיה והי בע"כ אבל היכא דלא קיבל דמים אלא מחד מידכר דכיר ליה:

לא צריכא דנקט זוזי מתרווייהו. ה"ג ולא ידעין מהי מדעתיה ומהי בעל כרחיה ולא גרסי ולא ידע דאפי' ידע בוז אין המוכר נאמן משהלכו כדמוקי התם:

2. ב, ב

רש"י

מתניתין. דמשבע לתרוייהו וחד משתבע לשיקרא:
דלא כבן ננס. במסכת שבועות (דף מה.) גבי חנוני על פנקסו אלו ואלו באין לבית דין על מנת לישבע אחד מהם לשוא אמר בעל הבית לחנוני תן לבני חטים בדינר ועלי לשלם או לפועלים בסלע מעות שאני חייב בשכרם ועלי ליתן סלע הוא אומר נתתי והוא אומר לא נטלתי ושניהם תובעין את בעל הבית שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית אמר בן ננס כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אלא שניהם נוטלין בלא שבועה:
אימור בהדי הדדי אגבהוה. למציאה וכל אחד ואחד סבור אני הגבהתיה תחילה וכולה שלי וכי משתבע על חציה קושטא משתבע ולענין מקח וממכר נמי שמא לשניהם נתרצה:

["זך - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,
 זך - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,
 ויחלוקו"].

לימא מתניתין דלא קבן ננס,

דאי בן ננס, האמר:

"פיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא" (שבועות מה.)⁴!

אפילו תימא: בן ננס,

התם - ודאי איכא שבועת שוא,

הכא - איכא למימר דליכא שבועת שוא,

אימור דתרוייהו בהדי הדדי אגבהוה.

⁴ והחנוני על פנקסו פיצד?

לא שיאמר לו: "כתוב על פנקסי שאתה חייב לי מאתים זוז", אלא, אמר לו: תן לבני סאתים חסין", "תן לפועלי בסלע מעות", הוא אומר: "נתתי",

והו אוקריס: "לא נטלנו",

הוא - נשבע ונוטל,

והו - נשבעין ונוטלין.

אמר בן ננס:

פיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא?

אלא, הוא - נוטל שלא בשבועה,

והו - נוטלין שלא בשבועה.

3. ב, ב - ג, א

רס"י

כסומכוס. בבבא קמא גבי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברת בצדה (דף מו.):
עליו הראיה. בעדים ואי לא לא גבי מידי והכא חולקין [בשבועה]: ה"ג אי אמרת בשלמא רבנן התם דלא תפסי תרוייהו אמור רבנן כו' הכא דתפסי תרוייהו פלגי שבועה אלא אי אמרת סומכוס ומה התם דלא תפסי תרוייהו אמר סומכוס פלגי בלא שבועה. הכא דתפסי תרוייהו לא כל שכן: **תרוייהו תפסי.** ואין כאן מוציא מחבירו:

בשבועה פלגי לה. כיון דמחסר גוביינא במה שחבירו תופס דהאי תפסי בכולה והאי תפסי [בכולה] לא קים להו לרבנן להוציא ממון מחזקתו בכדי כדאמר' התם לרבנן דבעי ראייה הצריכוס שבועה:
שמה ושמה. כי התם דקתני נמצא עוברת בצדה ואין ידוע אם עד שלא ילדה נגחה אם משילדה נגחה ולא מת הולד מחמת הנגיחה אלא מאליו וכיון דכל חד שמה טעין ליכא למרמי עליהו שבועה:

דובה בר רב הונא. בפרק השואל לקמן (דף ק.):

דרא דממונא. חסרון ממון שאם יפרע זה שלא כדין הוי חסרון ממון ואם נפטרנו שלא כדין נמצא זה חסר ולד פרתו: **ומה התם דאיכא דרא דממונא כו'.** איזה מהן שמפסיד החצי שלא כדין אתה מחסרו ממון: **ואיכא למימר כוליה דמר.** ועוד על כרחך או כוליה דמר או כוליה דמר אפילו הכי חולקין בלא שבועה:

הכא דליכא דרא דממונא. ועוד דאיכא למימר דתרוייהו בהדי הדדי אגבתוהו: **לא כ"ש.** דחולקין בלא שבועה: **ותוקף.** אוחז:

["זה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה, וזה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו"].

לימא מתניתין דלא כסומכוס, דאי כסומכוס האמר: ממון המוטל בספק - חולקין בלא שבועה (בבא קמא מו:)⁵!

ואלא מאי רבנן?!

הא אמרי: **"המוציא מחבירו - עליו הראיה"** (בבא קמא לה.)!

האי מאי,

אי אמרת בשלמא רבנן:

התם דלא תפסי תרוייהו, אמרו רבנן: המוציא מחבירו עליו הראיה, הכא דתרוייהו תפסי, פלגי לה בשבועה.

אלא אי אמרת: סומכוס,

השתא, ומה התם דלא תפסי תרוייהו חולקין בלא שבועה, הכא דתרוייהו תפסי לה - לא כל שכן?!

אפילו תימא: סומכוס,

כי אמר סומכוס: 'שמא ושמא',

אבל 'ברי וברי' - לא אמר.

ולרבה בר רב הונא, דאמר: אמר סומכוס אפילו 'ברי וברי', מאי איכא למימר?

אפילו תימא: סומכוס, כי אמר סומכוס היכא דאיכא דרא דממונא, אבל היכא דליכא דרא דממונא - לא.

ולאו קל וחומר הוא?!

ומה התם דאיכא דרא דממונא למר, ואיכא דרא דממונא למר,

ואיכא למימר פולה למר, ואיכא למימר פולה למר,

אמר סומכוס: ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה,

הכא, דליכא דרא דממונא, דאיכא למימר דתרוייהו היא, לא כל שכן?!

אפילו תימא: סומכוס,

שבועה זו מדרבנן היא פדרבי יוחנן,

דאמר רבי יוחנן:

שבועה זו תקנת חכמים היא,

שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר: שלי הוא.

⁵ שור שנגח את הפרה ונמצא עברה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, אם משנגחה ילדה, משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד.

וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ולדה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, אם משנגחה ילדה, משלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד.

אמר רב יהודה אמר שמואל:

זו דברי סומכוס, דאמר: ממון המוטל בספק - חולקין.

אבל חכמים אומרים: זה קלל גדול בדין.

תניא נמי הכי:

"שור שנגח את הפרה ונמצא עברה בצדה, ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה משנגחה ילדה - משלם חצי נזק לפרה, ורביע נזק לולד,

דברי סומכוס.

וחכמים אומרים:

המוציא מחבירו עליו הראיה".

4. ג, א

ר"י

דרבי יוסי. לקמן בהמפקיד (דף לו.): שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי וקאמר תי"ק נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו אמר ר' יוסי אי"כ מה הפסיד הרמאי ולמה יודה הרי קיבל את שלו אלא הכל יהא מונח ויפסיד הרמאי וה"נ יהא מונח:

הא נמי כשאר דמאי. דהתם על מנה השני הם דנין ואלו דנין על הטלית כולה:

דחד מינייהו הוא. ואין לומר יחלוקו:

הכא דאיכא למימר דחד מינייהו הוא. ואין לחבירו חלק בה לא כ"ש דלית ליה יחלוקו:

מאי פסידא אית ליה. למי שאין לו חלק בה אם תהא מונחת: **דלודי.** שאין לו חלק בה כשיודה מה יטול מקח וממכר מאי איכא למימר. הא אוקימנא דקיבל דמים מתרוייהו ואי הוה אמרינן יהא הטלית והדמים מונחים אית ליה פסידא לרמאי ויודה על האמת קודם שיפסיד:

התם היינו טעמא. דשניהם נשבעין ונוטלין דחנוני אומר לבעל הבית אנא שליחותא דידך עבדי ונתתי לפועלך ממון שצויתני:

מאי אית לי גבי שכיר. לערער: **לא מהימן לי.** איני מאמינו בשבועה אני אומר שהוא רשע ואין לי להאמין אדם בשבועה על כרחי אלא אם כן האמנתיו מתחילה להפקיד אצלו או להתנות עמו:

את הימנתי. ואתה הוא שקילקלת ואין לי להפסיד בקלקולך שיהיו מעותי מונחין עד שיבא אליהו:

לימא מתניתין דלא פרבי יוסי,

דאי פרבי יוסי, הא אמר: "אם בן מה הפסיד רמאי?"

אלא, הכל יהא מונח עד שיבא אליהו (כבא מציעא לו.)⁶.

אלא מאי רבנן?!

כיון דאמרי רבנן: "השאר יהא מונח עד שיבא אליהו" (כבא מציעא לו.),
הא נמי כשאר דמי, דספיקא היא!

האי מאי?

אי אמרת בשלמא: רבנן,

התם - דודאי האי מנה דחד מינייהו הוא אמרי רבנן: יהא מונח עד שיבא אליהו,

הכא - דאיכא למימר דתרוייהו הוא, אמרי רבנן פלגי בשבועה.

אלא, אי אמרת: רבי יוסי היא,

השתא: ומה התם - דבדאי איכא מנה למר ואיכא מנה למר,

אמר רבי יוסי: "יהא מונח עד שיבא אליהו",

הכא - דאיכא למימר דחד מינייהו הוא לא כל שכן?!

אפילו תימא: רבי יוסי,

התם - ודאי איכא רמאי,

הכא - מי ימר דאיכא רמאי? אימא: תרוייהו בהדי הדדי אגבהוה.

אי נמי,

התם - קניס ליה רבי יוסי לרמאי, כי היכי דלודי,

הכא - מאי פסידא אית ליה דלודי.

תינח מצייאה,

מקח וממכר - מאי איכא למימר?

אלא מחזורתא כדשנין מעיקרא.

בין לרבנן ובין לרבי יוסי,

התם גבי חנוני על פנקסו דקתני: "זה - נשבע ונוטל זה - נשבע ונוטל" (שבועות מה.),

מאי שנא דלא אמרינן נפקיה לממונא מבעל הבית, ויהא מונח עד שיבא אליהו,

דהא בודאי איכא רמאי!

אמרי: התם, היינו טעמא:

דאמר ליה חנוני לבעל הבית: "אנא שליחותא דידך קא עבדינא,

מאי אית לי גבי שכיר? אף על גב דקא משתבע לי, לא מהימן לי בשבועה,

את האמנתי דלא אמרת לי בסהדי הב ליה".

ושכיר נמי אמר ליה לבעל הבית: "אנא עבדי עבדתא גבה,

מאי אית לי גבי חנוני, אף על גב דמשתבע לי לא מהימן לי".

הלכך, תרוייהו משתבעי ושקלי מבעל הבית.

⁶ אמר לשנים: "גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם".

או: "אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא",

נותן לזה מנה ולזה מנה, שהודה מפי עצמו.

שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה, זה מאתים. זה אומר: "שלי מאתים", וזה אומר: "שלי מאתים".

נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו.

אמר רבי יוסי: אם בן מה הפסיד הרמאי? אלא: הכל יהא מונח עד שיבא אליהו.

וכן, שני כלים, אחד יפה מנה, ואחד יפה אלף זוז,

זה אומר: "יפה שלי", וזה אומר: "יפה שלי",

נותן את הקטן לאחד מהם, ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני.

והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו.

אמר רבי יוסי: אם בן מה הפסיד הרמאי? אלא, הכל יהא מונח עד שיבא אליהו.

5. ג, א - ד, א

רפ"י

וישבע על השאר. כדין מודה מקצת הטענה שאמרה תורה ישבע כדילפינן בשבועות (דף לט:). מכי הוא זה ואע"ג דזה לא הודה הרי יש עדים במקצת ולא תהא הודאת פיו גדולה לחייבו על השאר שבועה מהעדאת עדים:

מקל וחומר. לקמן מפרש מאי ק"ו:
ותנא תנא. ותנא דידן סייעתא לדידי:

זה אומר כו'. וקתני שניהם ישבעו:
אנן סהדי דמה דתפס האי. היינו פלגא:

דידיה הוא. שהרי מוחזק הוא בפנינו והרי הוא תובע את כולה וחבירו כופר את כולה שאומר כולה שלי ואף מה שאתה תפוס בידך ואנו מעדין אותו שיש לו בה מקצת ומחייבים את חבירו שבועה על השאר דהיינו חצי שעייב לעצמו:

מאי לא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים. מהיכי תיתי לן למידק דתיסק אדעתין דתהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים דאיצטריך לתנא למילף מק"ו דלא תהא הודאת פיו גדולה:

מפני מה אמרה תורה כו'. ולא חשבו כמשיב אבידה לפטרו שלא כפר בכולו:

והאי בכליה בעי דלודי כו'. וכי תימא מגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ולא נרמי עליה שבועתא לא חשיד אממונא לפי שברצונו היה מודה בכולו אלא שאין בידו לפרוע וסבר עד דהוי לי [זוזין] ופרענא ליה:

דליכא למימר הכי. שהרי כפר בכולו ונימא מגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא:

פיו שאינו מחייבו ממון. בהודאתו ולקמיה מפרש לה:
מחייבו שבועה. על השאר:
עדים שמחייבין [אותו] ממון. במה שהעידו:

אינו דין שיחייבוהו שבועה. על השאר:

הודאת בעל דין כמאה עדים. ברייתא היא בתוספתא דבבא מציעא בפרק ראשון:

פיו אינו מחייבו קנס. דילפינן (ב"ק דף עה.) מקראי דמודה בקנס פטור אשר ירשיעון אלהים פרט למרשיע את עצמו:

פיו מחייבו קרבן. דכתיב והתודה אשר חטא והביא (ויקרא ה):

עדים אין מחייבין אותו קרבן. אם מכחישין אותו דכתיב (שם ד) או הודע אליו ולא שיודיעוהו אחרים:

אמרו לו שנים אכלת חלב. שוגג:

והוא אומר לא [אכלתי]. פטור שהיה יכול לומר מזיד הייתי ויפטר מן הקרבן אף כשאמר לא אכלתי פטור דמה לו לשקר:

תני רבי חייא:

"מנה לי בידך"

והלה אומר: "אין לך בידי כלום"

והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים זוז.

נותן לו חמשים זוז,

וישבע על השאר.

שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים, מקל וחומר."

ותנא תנא:

"שנים אוחדין בטלית:

זה אומר אני מצאתיה וכו'"

והא הכא, כיון דתפסי, אנן סהדי דמאי דתפסי האי דידיה הוא,

ומאי דתפסי האי דידיה הוא,

וקתני: "ישבע."

מאי "שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים מקל וחומר"?

שלא תאמר: הודאת פיו הוא דרמיא רחמנא שבועה עליה, כדרבה.

דאמר רבה:

מפני מה אמרה תורה: מודה מקצת הטענה ישבע?

חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו.

והאי בכליה בעי דנכפריה,

והא דלא כפריה - משום דאין אדם מעיז פניו.

והאי בכליה בעי דלודי ליה,

והאי דלא אודי - אשתמוטי הוא דקא מישתמט מיניה,

סבר: עד דהווי לי זוזי ופרענא ליה,

ואמר רחמנא: רמי שבועה עליה פי היכי דלודי ליה בכליה.

אבל העדאת עדים, דליכא למימר הכי, אימא לא,

קא משמע לן: קל וחומר.

ומאי "קל וחומר"?

ומה פיו שאין מחייבו ממון, מחייבו שבועה,

עדים שמחייבין אותו ממון, אינו דין שמחייבין אותו שבועה!?

ופיו אין מחייבו ממון!?

והא: "הודאת בעל דין כמאה עדים דמי"!

מאי "ממון"? קנס.

ומה פיו שאין מחייבו קנס מחייבו שבועה,

עדים שמחייבין אותו קנס אינו דין שמחייבין אותו שבועה!?

מה לפיו שכן מחייבו קרבן,

תאמר בעדים שאין מחייבין אותו קרבן!

הא לא קשיא:

רבי חייא כרבי מאיר סבירא ליה,

דאמר: עדים מחייבין אותו קרבן מקל וחומר.

דתנן:

"אמרו לו שנים: אכלת חלב"

ר"י

חומש ואשם. אם נשבע וכפר ממון והודה כתיב או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגוי (שם ה):

אינו בהכחשה ובהזמה. אם הודה לו במנה ובאו עדים והכחישוהו לומר אינך חייב לו כלום אינו נפטר בכך דהודאת בעל דין כמאה עדים:

שישנן בהכחשה ובהזמה. שאם באו שנים עדים והכחישו או הזימום אין זה משלם ממון על פיהם:

מחייבו שבועה. טענו חבירו מנה לי בידך והוא אומר אין לך בידי כלום ועד אחד מעידו שהוא חייב לו הרי זה נשבע להכחיש את העד דכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש וגוי לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל לשבועה קם (שבועות דף מ.):

מה לעד אחד. כלומר היכי ילפת שבועה דשנים משבועה דעד אחד מה לעד אחד שכן על מה שהעד מעיד הוא נשבע להכחישו:

תאמר. בשבועה דעדים שאינו נשבע על מה שהעידו אלא על מה שלא העידו ועל כפירתו הוא נשבע ולא אהעדתו ומנין לך להחמיר כל כך מגלגול שבועה דעד אחד.

אם נתחייב לו שבועה ע"י עד אחד כדאמרין והיתה עליו טענה אחרת שלא היתה מוטלת עליו שבועה מגלגולן אותה עם שבועה זאת ונשבע על שניהן דגלגול שבועה דאורייתא היא דילפינן לה בקדושין (דף כז:). מואמרה האשה אמן אמן הרי של על מה שלא העיד העד הוא משביעו:

שכן שבועה גוררת שבועה. עד לא חייבו שבועה אלא על מה שהעיד והשבועה גוררת שבועה תאמר בעדים הללו שהחמשים שהעידוהו הם מחייבין אותו לשלם ואין כאן שבועה לגרור על ידה שבועה על השאר:

פיו יוכיח. מודה מקצת הטענה שעל מה שכופר ופיו לא הודה הוא נשבע:

טענה וכפירה. זה טוען וזה כופר הן באין לדין:

לא הוחזק כפרן. על מה שכפר אינו מוחזק כפרן שמא לא כיחש שהעד אינו נאמן להכחישו ולהחזיקו כפרן:

תאמר בעדים. שמאחר שכפר הכל והם העידו על החמשים הוחזק כפרן ולא נאמר נאמינהו על השבועה:

הכופר במלוה. בין על כולה בין על מקצת ובאו עדים והעידוהו עד שלא נשבע:

כשר לעדות. ולא אמרינן גזלן הוא והתורה אמרה (שמות כג) אל תשת רשע עד דכיון דמלוה להוצאה נתנה דלמא צריך להוציאה וסבר עד דהוה לי [זוזין] ופרענא ליה ואי מודינא ליה השתא יתבעני מיד אבל הכופר בפקדון אפילו על מקצת ובאו עדים והעידוהו פסול לעדות דמאי הוה ליה גבי פקדון לאשתמוטי נפשיה ושמא תאמר אבד ממנו ואשתמיט ליה עד דמשכח ליה לקמן בפירקין (דף ה:). מוקמינן בדאתו סחדי ואמרי ההיא שעתא בדידה נקיט ליה:

בתורת הזמה. לשלם קנס דכאשר זמם דעד אחד שהוזם פטור ופיו גבי הודאה כל שכן דלא שייכא הזמה כלל:

והוא אומר: "לא אכלתי",

רבי מאיר מחייב,

וחכמים פוטרין.

אמר רבי מאיר:

אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה, לא יביאוהו לידי קרבן הקל!

אמרו לו: מה אם ירצה לומר: "מזיד הייתי"? יפטר!" (כריתות יא:).

אלא: מה לפיו שכן מחייבו אשם!

אשם היינו קרבן.

אלא: מה לפיו שכן מחייבו חומש!

הא לא קשיא:

רבי חייא פרבי מאיר סבירא ליה,

כי היכי דמחייב ליה קרבן מקל וחומר מחייב ליה חומש מקל וחומר.

אלא: מה לפיו שכן אינו בהכחשה ובהזמה,

תאמר בעדים שישנן בהכחשה ובהזמה!

אלא אתיא מעד אחד:

ומה עד אחד שאין מחייבו ממון, מחייבו שבועה,

עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שמחייבין אותו שבועה?!

מה לעד אחד שכן על מה שהוא מעיד הוא נשבע,

דא, תאמר בעדים, שעל מה שקפד הוא נשבע.

אלא אמר רב פפא:

אתי מגלגול שבועה דעד אחד.

מה לגלגול שבועה דעד אחד, שכן שבועה גוררת שבועה,

תאמר בעדים דממון קא מחייבי.

פיו יוכיח.

מה לפיו שכן אינו בהכחשה!

עד אחד יוכיח שישנן בהכחשה, ומחייבו שבועה.

מה לעד אחד שכן על מה שמעיד הוא נשבע, תאמר בעדים שעל מה שקפד הוא נשבע!

פיו יוכיח.

וחזר הדין,

לא ראי זה פראי זה, ולא ראי זה פראי זה,

הצד השונה שבהן: שעל ידי טענה וכפירה הם באין, ונשבע,

אף אני אביא עדים, שעל ידי טענה וכפירה הם באין, ונשבע.

מה להצד השונה שבהן - שכן לא הוחזק כפרן,

תאמר בעדים: שכן הוחזק כפרן!

ובעדים מי הוחזק כפרן?!

והאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא:

הכופר במלוה - כשר לעדות,

בפיקדון - פסול לעדות.

אלא פריך הכי:

מה להצד השונה שבהן שכן אינו בתורת הזמה,

תאמר בעדים שישנו בתורת הזמה!

הא לא קשיא!

רבי חייא תורת הזמה לא פריך.

רש"י

תאמר בעדים. אם הוזמו

בחמשים שהעידו משלמין ממון:

תורת הזמה לא פריך. אינה חשובה לו פירכא דכיון דעד אחד ישנו בהזמה ליבטל עדותו בעדות שני עדים אם הוה לן למימר בעדים משום דישנו בהזמה לא יחייבוהו שבועה הוה לן למימר נמי בעד אחד לא יחייבוהו שבועה דהא ישנו בהזמה ליבטל עדותו ואי משום דאין משלם קנס אין בזו יפוי כח להאמין עדותו:

אלא דקאמר ותנא תונא. אלא

אם יש לך להשיב על דברי רבי חייא כך יש לך להשיב דקאמר ותנא תונא והביא ראיה לדבריו ממשנתנו מי דמי:

התם. בדברי חייא:

למלוה אית ליה סהדי. דמסיק ביה חמשים:

ללוה לית ליה סהדי. באינן חמשים שאינו חייב לו עליה:

אי הוה ליה כו'. כגון אילו העידו העדים חמשים חייב וחמשים פרע בכה"ג לא הוה אמר ר' חייא דצריך לישבע על השאר:

מתני' כי היכי דאנן סהדי להאי. דחציה שלו:

אנן סהדי להאי. דחציה שלו ולמה הצריכוהו חמשים שבועה ש"מ טעמא לאו משום מקצת הטענה הוא כר' חייא ואינה שבועה דאורייתא אלא תקנת חכמים שלא יהא כל אחד הולך כו':

והילך. לא הוצאתים והן שלך בכ"מ שהם:

חייב. לישבע על השאר ולא אמרינן הני דקמודי ליה בגוייהו הואיל ואיתנהו בעינייהו כמאן דנקיט להו דמי אלא כשאר מודה במקצת הוא וחייב:

ותנא תונא כו'. קס"ד דלר' חייא טעמא דמתני' משום דאנן סהדי דמאי דתפיס דיליה הוא והוי כמנה לי בידך והלה אמר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו חמשים וכי אידך דרבי חייא דמחייב ליה שבועה דאורייתא:

והא הכא. דהך העדאת עדים אנן סהדי דמאי דתפיס האי הילך הוא שהרי בפנינו הוא:

וקתני' דמחייב שבועה אשאר וה"ה להודאה במקצת:

אלא דקאמר "ותנא תונא" - מי דמי?!

התם - למלוה אית ליה סהדי, ללוה לית ליה סהדי דלא מסיק ליה ולא מידי, דאי הוה ליה סהדי ללוה דלא מסיק ליה ולא מידי לא בעי רבי חייא לאשתבועי, הכא - כי היכי דאנן סהדי בהאי, אנן סהדי בהאי, ואפילו הכי משתבעי!

אלא,

כי איתמר "ותנא תונא" אאידיך דרבי חייא איתמר.

דאמר רבי חייא:

"מנה לי בידך",

והלה אומר: "אין לך בידי אלא חמישים זוז",

והילך - חייב.

מאי טעמא?

הילך נמי כמודה מקצת הטענה דמי.

ותנא תונא:

"שנים אוחדין בטלית".

והא הכא, כיון דתפיס, אנן סהדי דמאי דתפיס הילך הוא,

וקתני: "ישבע".

6. ד, א

ר"י

תקנת חכמים היא. ולא משום העדאת עדים וכדפרכינן לעיל כי היכי דאנן סהדי להאי אנן סהדי להאי:

אי אמרת בשלמא מדאורייתא חייב. כלומר גבי שבועה דאורייתא כגון בהודאה במקצת:

סלעים דינרין. שטר שכתוב בו פלוני לוח מפלוני סלעין ולא פירש כמה וכן שטר שכתוב בו דינרין סתם:

אינו אלא כמשיב אבידה. מדהוה ליה למימר שתיים והשטר מסייעו דכיון דלא פירש ניכרים הדברים ששנים היו לכך לא הוצרך לפרש דמיעוט סלעים ב' וכיון דאמר ג' משיב אבידה הוא וחכמים פטרו את משיב אבידה מן השבועה דנתן המוצא את המציאה לא ישבע וכו' (גיטין דף מח.):

טעמא דאמר שלש. קס"ד השתא דמיייתי תיובתא מדנקט פלוגתייהו בשלש וחמש ולא נקט ולוח אמר שתיים ש"מ בשתיים לא מחייב ליה רשב"א וכדמפרש ואזיל דכיון דכל הודאתו בשטר כתובה דשטר נמי שתיים משמע וכל משמעות השטר הילך הוא שהרי הקרקעות משועבדים על כך אבל כי אמר שלש סלעים שלישי מלוה ע"פ הוא דלאו בשטר כתובה ואין הקרקעות משועבדים ולא הילך הוא: ה"ג. ושטרא דקמודה הילך הוא ול"ג כיון דקמודה ביה דבלאו הודאתו נמי כל שטרי הילך הוא וה"פ ומאי דקמודה ביה דכתוב בשטר הילך הוא: **לאפוקי מדר"ע כו'.** דאי תנא שתיים לא הוה פליג ר"ע:

א"ה. דבשתיים נמי חייב אמאי תנא הואיל והודה מקצת הטענה ישבע רשב"א אומר אף זה ישבע מבעיא ליה ושמעינן דלא משיב אבידה חשיב ליה ומדנקט הואיל משמע דחיובא משום דגרם לעצמו שהודה במקצת דהשתא הוא דהויא הודאה משום דסלע שלישי לאו הילך הוא אבל שתיים לא הוי הודאה משום הילך:

אלא לעולם כו'. אלא אי אית לך לתרוצי תריץ הכי לעולם כדקאמרת הא שתיים פטור וטעמא לאו משום הילך דהילך בעלמא חייב:

ושאני הכא דקא מסייע ליה שטרא. העדים החתומים על השטר מעידין כדבריו שלא היו אלא שתיים ולכך לא פירשו מניינן הלכך א"צ שבועה:

[אמר רבי חייא:

מנה לי בידך,

והלה אומר: "אין לך בידי אלא חמישים זוז", והילך - חייב.

מאי טעמא?

הילך נמי כמודה מקצת הטענה דמי".]

ורב ששת אמר:

הילך - פטור.

מאי טעמא?

כיון דאמר ליה 'הילך' הני זוזי דקא מודי בגנייהו כמאן דנקיט להו מלוה דמי, באינד חמישים הא לא מודי, הלכך ליכא הודאה מקצת הטענה!

ולרב ששת קשיא מתניתין!

אמר לך רב ששת:

מתניתין תקנת חכמים היא.

ואיך?

אין, תקנת חכמים היא.

ומיהו, אי אמרת בשלמא: מדאורייתא הילך חייב, מתקני רבנן שבועה קעין דאורייתא, אלא אי אמרת: מדאורייתא הילך פטור, מתקני רבנן שבועה דליתא דכוותה בדאורייתא?!

מיתיבי:

דב, "סלעים, דינרין,

מלוה אומר: "חמש",

ולוה אומר: "שלש".

דבי שמעון בן אלעזר אומר:

הואיל והודה מקצת הטענה - ישבע.

דבי עקיבא אומר:

אינו אלא כמשיב אבידה, ופטור.

קתני מיהת: **"דבי שמעון בן אלעזר אומר: הואיל והודה מקצת הטענה ישבע."**

טעמא דאמר **"שלש"**, הא שתיים - פטור,

והאי שטר דקמודי ביה 'הילך' הוא,

ושמע מינה: הילך פטור!

לא, לעולם אימא לך: שתיים חייב,

והאי דקתני **"שלש"**, לאפוקי מדרב"י עקיבא, דאמר:

משיב אבידה הוי ופטור,

קא משמע לן:

דמודה מקצת הטענה הוי, וחייב.

אי הכי, **"דבי שמעון בן אלעזר אומר: הואיל והודה מקצת הטענה ישבע"**, אף זה ישבע מבעי ליה!

אלא:

לעולם שתיים - פטור,

והילך - חייב,

ושאני הכא, דקא מסייע ליה שטרא.

אי נמי,

משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות,
ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות.

איכא דמותיב מסיפא:

"דבי עקיבא אומר:

אינו אלא במשיב אבידה ופטור."

טעמא דאמר: **"שלש"**, הא שתים - חייב.
והא שטר פיון דקא מודי ביה כ'הילך' דמי.
שמע מינה: **'הילך'** - חייב!

לא, לעולם אימא לך - שתים נמי פטור,
והא דקתני: **"שלש"**, לאפוקי מדרבי שמעון בן אלעזר,
דאמר: מודה מקצת הטענה הוי, וחייב,
קא משמע לן: דמשיב אבידה הוי, ופטור.

הכי נמי מסתברא,

דאי סלקא דעתך: שתים חייב, בשלש היכי פטר ליה רבי עקיבא?
האי אערומי קא מערים!
סבר: אי אמיא: שתים - בעינא אשתבועי, אימא: שלש דאהוי כמשיב אבידה ואיפטור.
אלא שמע מינה: שתים נמי פטור.

אלא קשיא לרבי חייא!

שאני התם דקא מסייע ליה שטרא.

אי נמי,

משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות,
ואין נשבעים על כפירת שעבוד קרקעות.

מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן:

"טענו כלים וקרקעות,

הודה - בכלים, וכפר - בקרקעות,

הודה - בקרקעות, וכפר - בכלים -

פטור.

הודה מקצת קרקעות - פטור,

מקצת כלים - חייב" (שבועות לח:).

טעמא ד**"כלים וקרקעות"**, דקרקע לאו בת שבועה היא,
הא כלים וכלים - דומיא דכלים וקרקעות - חייב.

היכי דמי?

לאו דאמר ליה **'הילך'**,

ושמע מינה: הילך - חייב!

לא, לעולם אימא לך כלים וכלים נמי פטור,

והא דקתני: **"כלים וקרקעות"**,

הא קא משמע לן: הודה במקצת כלים - חייב אף על הקרקעות.

מאי קא משמע לן?

זוקקין?

תנינא:

רס"י

אי נמי. להכי לא הוו שתים
הודאה לחיבו שבועה לפי
שהשטר אומר כן ושטר הוי
שעבוד קרקעות וכשם שאין
נשבעין על כפירת קרקעות כך
הודאתן אינה מביאה לידי
שבועה דקרקעות אמעוט
מתורת שבועה במסי שבועות
פרק שבועת הדיינין (מב ב:)
אבל כי אמר מלוה חמש ולוה
שלוש איכא כפירה והודאה במה
שאין כתוב בשטר:

הא שתים. דליכא משיב
אבידה:

חייב. מדלא תנא פטור בשתים
ונימא טעמא משום הילך:

מודה מקצת הוי. ואינו משיב
אבידה דאיערומי קמערים
דלחזקיה בנאמן:

קמ"ל. כיון דבשתים נמי פטור
ליכא למימר איערומי מערים
אלא משיב אבידה הוי:

הכי נמי מסתברא. דבשתים
פטור:

ואלא קשיא לרבי חייא. דהא
איכא למידק מינה דשתים פטור
כדאמרין דאי ס"ד כו':

שאני הכא. האי דקאמר שתים
פטור טעמא לאו משום הילך
אלא דקא מסייע ליה שטרא:

טענו. חבירו בבי"ד כלים
וקרקעות:

פטור. דלא כפירתו ולא הודאתו
מביאתו לידי שבועה:

חייב. אף על הקרקעות ליטבע
כדאמרין לקמן שהנכסים שאין
להן אחריות זוקקין את

הקרקעות ליטבע עליהן
משנתחייב ליטבע על המטלטלין
זוקקין ומגלגלין עמהם שבועת
קרקע:

דומיא דכלים וקרקעות. שכלים
שהודה עליהם מונחים לפנינו
וא"ל הילך:

זוקקין. המטלטלין זוקקין
הקרקעות ליטבע ע"י גלגול:

תנינא. בקדושין (כו.) הנכסים
שאינן להן אחריות זוקקין את
הנכסים שיש להן אחריות
ליטבע עליהם:

"זוקקין הנכסים שאין להן אחריות, את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם!"

רפ"ד

הכא עיקר. שמשנה זו שנויה במסכת שבועות (לח):
התם. בקדושין:
אגב גררא נסבה. דאיירי התם נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף בשטר ובחזקה ואגב דאיירי דנקנין עמהם תנא בהדה זוקקין אותן לישבע עליהם:
למאי איצטריך קרא למעוטי קרקע משבועה. דילפינן לה מכלל ופרט בשבועות (דף מב:): ולקמן בפרק הזהב (דף נו:):
וחפר בה בורות שיחין ומערות. דלאו הילך הוא שהרי קלקלה: **אי נמי.** להיכן דהודה בכלים דלאו הילך הוא ואשמועינן דאינו נשבע אכפירת (שעבוד) קרקעות:
ד' שומרין. שבועה האמורה בהן בשומר חנם שנגנבה הימנו ושומר שכר שנאנסה ובשואל שמתה מחמת מלאכה:
צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת. כפירה לא הויא אלא בכופר ממש או לא היו דברים מעולם או החזרתי לך הודאה לא הויא אא"כ הודה ממש שיש לו בידו שחייב להחזיר לו נמצא שאין חיוב שבועת השומרים באה אלא אם כן טען שלש פרות באחת כפר לו ובאחת הודה לו שישנה בידו והשלישית אומר לו נאנסה או אם שומר חנם הוא אומר לו בשלישית נגנבה דחייב עליה שבועה האמורה בפרשה (שמות כב) שלא שלח ידו במלאכת רעהו דאילו שבועה דכפירה אין זו שבועה האמורה בשומרים ובלאו כפירה נמי לא תחייביה שבועת שומרים דכתיב בשומר חנם כי הוא זה דמינה נפקא לן (שבועות לט): שמודה במקצת וכפר במקצת ולאפוקי ממ"ד בבבא קמא בהגוזל [קמא] (דף קז). עירוב פרשיות כתוב כאן וכי כתיב כי הוא זה לאו אשומר חנם דכתיב גביה קאי אלא אאם כסף תלוה ואשמועינן האי תנא דבשומרים נמי בעינן כפירה והודאה והשבועה האמורה בפרשה על פרה שלישית:
היכי דמי. פרה של הודאה: **לאו.** דקיימא קמן ואמר ליה קחנה בכל מקום שהיא דהיינו הילך:
איך מתה לה באונס. ועליה הוא נשבע שבועת שומרין:
וחדא מתה לה בפשיעה. היא של הודאה ולא הילך הוא:

הכא - עיקר,
 התם - אגב גררא נסבה.

הא, וּלְמֵאן דְּאָמַר: הִילְךְ פְּטוּר - אַמְאִי אֵיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַעוּטֵי קְרַקַּע מְשֻׁבְּעָה? הָא כָּל קְרַקַּע הִילְךְ הוּא!

אָמַר לָךְ:
 אֵיצְטְרִיךְ קְרָא, הִיכָא דְּחִפְר בְּהַ בּוֹרוֹת, שִׁיחִין וּמְעָרוֹת.

אִי נָמִי,
 הִיכָא דְּטַעְנֵנּוּ פְּלִים וְקְרַקְעוֹת,
 וְהוּדָה בְּכָלִים וְכִפְר בְּקְרַקְעוֹת.

תָּא שְׁמַע:
 דְּתַנִּי רַמִּי בַר חֲמָא:
**"אֲרַבְּעָה שׁוֹמְרִין,
 צְרִיכִין כְּפִירָה בְּמִקְצַת וְהוֹדָאָה בְּמִקְצַת:
 שׁוֹמֵר חֲנָם,
 וְהַשׂוֹאֵל,
 נוֹשֵׂא שְׂכָר,
 וְהַשׂוֹכֵר."
 הִיכִי דְּמִי?
 לֹא דְּאָמַר לִיה: הִילְךְ!**

לֹא, דְּאָמַר לִיה: שְׁלֹש פְּרוֹת מְסֻרְתֵי לָךְ וּמְתוּ כּוֹלְהוּ בְּפִשְׁעָה.
 וְאָמַר לִיה אֵיהּ:
 חֲדָא - לֹא הָיוּ דְּבָרִים מְעוּלָם,
 וְחֲדָא - מְתָה בְּאוּנָס,
 וְחֲדָא - מְתָה בְּפִשְׁעָה דְּבַעֲיָנָא שְׁלוּמֵי לָךְ.
 דְּלֹא הִילְךְ הוּא.

7. ה, א

רס"י

תא שמע דתני אבוה דרבי אפטוריקי. ת"ש מינה תיובתא: לרבי חייא קמייתא. כלומר ת"ש לדרי' חייא קמייתא דאמר לעיל שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים כו': אשר יאמר וגו'. מודה לו במקצת מכלל דכופר במקצת וכתב בהווא לעיל מינה ונקרב בעל הבית אל האלהים ודרשינן לקמן (דף מא:;) ונקרב לשבועה: הווא. מיבעי ליה להודאת מקצת דמחייבא עליה שבועה ואתיא העדאת עדים מינה בקל וחומר כדלעיל דליכא קרא יתירא דתדרוש מינה מיעוטא: וחד להעדאת עדים. למעוטא: וחד להודאה ממין הטענה. דבעינן שתהא הודאה ממין טענת כפירה שאם טענו סאה של חטים והודה לו בשעורים פטור:

[תני רבי חייא:

"מנה לי בידך,

והלה אומר: "אין לך בידך כלום",

והעדים מעידים אותו: "ש"ש לו חמשים זוז".

נותן לו חמשים זוז, וישבע על השאָר.

שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים, מקל וחומר".

ותנא תונא:

"שנים אוחזין בטלית:

זה אומר אני מצאתיה וכו'",

והא הקא, כיון דתפסי, אָנן סהדי דמאי דתפסי האי דידיה הוא,

ומאי דתפסי האי דידיה הוא,

וקתני: "ישבע".]

תא שמע:

דתני אבוה דרבי אפטוריקי לדרבי חייא קמייתא:

"מנה לי בידך,"

והלה אומר: "אין לך בידך כלום",

והעדים מעידים אותו ש"ש בידו חמשים זוז,

יכול ישבע על השאָר?

תלמוד לומר: "על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה"⁷ (שמות כב, ח),

על הודאת פיו - אתה מחייבו,

ואי אתה מחייבו על העדאת עדים!"

מתניתא קא רמית עליה דרבי חייא!?

רבי חייא תנא הוא, ופליג.

והא קרא קאמר!

ההוא, למודה מקצת הטענה.

ואבוה דרבי אפטוריקי?

אמר לך:

כתיב: "הוא" וכתיב: "זה",

חד - למודה מקצת הטענה,

וחד - להעדאת עדים דפטור.

ואידך?

חד - למודה מקצת הטענה,

וחד - למודה ממין הטענה.

ואידך?

מודה ממין הטענה לית ליה,

וסבר ליה כרבן גמליאל.

דתנן:

"טענו חטין, והודה לו בשעורים - פטור.

רבן גמליאל מחייב" (שבועות לח:).

⁷ על כל דבר פשע על שזר על המזרע על שזר על שלמה על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים ונא דבר שניהם אשר ירשיעו אלהים ושלם שנים לרעהו

8. ה, א-ב

רפ"י

אם איתא לדר' חייא. אם הלכה כמותו:

אמר ליה אביי ואם איתא לדר' חייא משתבע האי. בתמיה: **והא גזלן הוא.** וכי אמר ר' חייא במלוא אי נמי בפקדון שלא שלח בו יד ואבד ממנו דאיכא למימר אשתמוטי משתמיט: **לשכנגדו קאמינא.** אם שבועה מוטלת עליו נשבע שכנגדו ונוטל כדאמרין בשבועות (דף מד:): שהחשוד על השבועה תקנו חכמים שכנגדו נשבע:

השתא נמי. כי ליתא לדר' חייא ואין כאן הודאה במקצת: **נחייביה.** שבועת היסת מדרב נחמן וישבע שכנגדו ויטול: **היסת.** שבועה שהסיתו חכמים לכך להסיתו להודות וטעמא מפרש בשבועות (דף מ:): חזקה אין אדם טוען אא"כ יש לו בידו:

דר"נ תקנתא היא. דהא מדאורייתא לא רמי שבועה עליה:

ותקנתא. דכשכנגדו ישבע ויטול דהויא נמי תקנתא דמן התורה מי שעליו לשלם הוא ישבע ויפטר מן התשלומין ואין נשבע ונוטל מן התורה ואותן המניין בשבועות (דף מד:). תקנת חכמים הן ולשבועה דאורייתא עבוד רבנן תקנתא אבל תקנתא לתקנתא לא עבדינן:

ותיפוק ליה דהוה ליה רועה. אדאביי קא מתמה דקשיא ליה והא גזלן הוא ותיפוק ליה דבלאו הך גזילה פסול לשבועה: **דאמר רב יהודה סתם רועה.** אפילו לא הועד עליו שגזל: **פסול.** לעדות דסתמיה גזלן הוא שמרעה בהמותיו בשדות של אחרים:

דידיה. רועה בהמות שלו פסול דבשביל הנאתו רועה אותן בשדות אחרות אבל רועה בהמות העיר בשכר בשביל הנאת אחרים אינו חוטא להרעות עד שיגיע למרעה המופקר לכל:

דאי לא תימא הכי. דלא אמרינן על רועה בהמות דעלמא שהוא גזלן אנן חיותא לרועה היכי מסרינן על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע. הבא לישיבע וליטול חציה צריך הוא לישיבע שיש לו בה חציה או לישיבע שאין לו בה פחות מחציה שמא אין לו בה כלום וכי משתבע שאין לו בה פחות מחציה באמת הוא נשבע שהרי אין לו כלום דבשלמא אם היה לו בה שליש או רביע והוא נשבע שאין לו בה פחות מחציה נשבע בשקר שהרי יש לו בה שליש שהוא פחות מחציה ואין לו בה חציה אבל כשאין לו בה כלום נשבע הוא באמת שבועה שיש לי בה ואם תאמרו שמא שליש או רביע שבועה שאין לי חלק בה פחות מחציה:

ההוא רעיא דהוה מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי. יומא חד מסרו ליה בלא סהדי. לסוף אמר להו: לא היו דברים מעולם. אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו.

אמר רבי זירא:

אם איתא לדרבי חייא קמייטא - משתבע אשארא.

אמר ליה אביי:

אם איתא משתבע?!

והא גזלן הוא!

אמר ליה:

שכנגדו קאמינא.

השתא נמי דליתא לדרבי חייא נחייביה מדרב נחמן.

דתנן:

"מנה לי בידך"

"אין לך בדי" -

פטור" (שבועות לח:).

ואמר רב נחמן:

משביעין אותו שבועת היסת.

דרב נחמן, תקנתא היא.

ה, ב, ותקנתא לתקנתא לא עבדינן.

ותיפוק ליה דהוה ליה רועה,

ואמר רב יהודה:

סתם רועה - פסול!

לא קשיא:

הא - דידיה,

הא - דעלמא.

דאי לא תימא הכי,

אנן חיותא לרועה היכי מסרינן?

והא פתיב: "לפני עור לא תתן מכשל"⁸ (ויקרא יט, ד)!

אלא חזקה היא: אין אדם חוטא ולא לו.

⁸ לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני ה'

9. ה, ב

רש"י

מי יהבינן ליה כולה. הרי חבירו תופס בה ואם ישביעוהו על כולה הרי לעז לב"ד מאחר שכולה שלו והם אמרו יחלוקו: **מרע ליה לדיבוריה**. דאמר ברישא כולה שלי והשתא אמר בהדיא חציה שלי: **דאמר כולה שלי**. תירוצא הוא: **ולדבריכם**. שאין אתם מאמינים לי בכולה שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה:

"זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, [וזה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו]".

על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע?

אמר רב הונא:

דאמר: "שבועה שיש לי בה, ואין לי בה פחות מחציה".

ונימא שבועה שכולה שלי!

ומי יהבינן ליה כולה?!

ונימא שבועה שחציה שלי!

מרע ליה לדיבוריה.

השתא נמי, מרע ליה לדיבוריה!

דאמר: "כולה שלי, ולדבריכם שבועה שיש לי בה, ואין לי בה פחות מחציה".

10. ה, ב - ו, א

רפ"י

ונימא מגו דחשיד אממונא חשיד כו'. אדרבי יוחנן פריך דאמר חשדוהו רבנן שמא ילך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא אם חשוד הוא בכך חשוד הוא נמי לישבע:
לא אמרינן כו'. דחמיר הוא לאינשי איסור שבועה מאיסור גזילה:

אשתמוטי משתמיט ליה. ולא חשיד אממונא:
כדרבה. דאמר לעיל מפני מה אמרה תורה כו':
תדע. דלאו בגזלן חשדינן ליה אלא באשתמוטי בעלמא:
דאמר רב אידי בר אבין הכופר במלוה. שבאו עדים והחזיקוהו בכפרן שהעידוהו שהוא חייב לו:

כשר לעדות. אלמא לאו דעתיה למגזליה דנימא אל תשת עד חמס אלא לאשתמוטי עביד:
בפקדון פסול לעדות. דמאי אשתמוטי איכא הרי לא ניתן להוצאה ובעין הוא ואם אבד יטעון שאבד ויפטר:

ולימא מיגו דחשיד אממונא. דההוא דאמר לא היו דברים מעולם כופר בפקדון הוא וליכא למימר משתמיט:

חשיד נמי אשבועה דידה. דבשלמא אשבועת שומרין דההוא דקטעין נאנסה דחייביה רחמנא שבועה איכא למימר דלא חשיד אממונא אלא שמא פשע בשמירתה וחייב לשלם אונסיה וסבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה אלא ההיא דכפירה הא ודאי כופר בפקדון הוא ומשקר והיכי משבעין ליה עלה:

התם נמי אשתמוטי משתמיט. שאבדה ממנו וסבר משכחנא לגנב כו':

אי הכי. בפקדון איכא למימר משתמיט:
דבחסנא. אחפש:

ה"ג דההיא שעתא הוה גביה. ולא גרס ההיא שעתא דאשתבע:

דאמר רב הונא. לקמן בהמפקיד גבי שילם ולא רצה לישבע אמר רב הונא אם בא לשלם משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו חיישין שמא עיניו נתן בה:
התם. לא חשיד אממונא דמורי היתירא למימר דמי בעינא למיתב:

["שנים אוחזין בטלית:"]

...
זה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,
וזה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,
ויחלוקו!"]

וכי מאחר שזה תפוס ועומד, וזה תפוס ועומד - שבועה זו למה?

אמר רבי יוחנן:

שבועה זו תקנת חכמים היא,

שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר: "שלי הוא".

ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא!

לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא.

דאי לא תימא הכי, האי דאמר רחמנא: מודה מקצת הטענה ישבע, נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא!

התם אשתמוטי קא משתמיט ליה, כדרבה.

תדע, דאמר רב אידי בר אבין אמר רב הסדא:
הכופר במלוה - קשר לעדות.
בפקדון - פסול לעדות.

אלא, הא דתני רמי בר חמא:
"אדבעה שומרין,

צדיכין נפירה במקצת והודאה במקצת;
שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר",
נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא!

התם נמי - אשתמוטי קא משתמיט.
סבר: "משפחנא לגנב ותפיסנא ליה".

אי נמי משפחנא ליה באגם ומייתנא ליה.

אי הכי,

הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות?
נימא: אשתמוטי קא משתמיט,
סבר: "עד דבחסנא ומשפחנא ליה!"

כי אמרינן: 'הכופר בפקדון פסול לעדות' -
כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא איתיה לפקדון בביתיה, והוה ידע,
אי נמי,
דהוה נקיט ליה בידיה.

אלא,

הא דאמר רב הונא:

משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו,
נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא!

התם נמי מודה ואמר: דמי קא יהבנא ליה.

רס"י

הא קא עבר בלא תחמוד. מה לי חשוד על לא תחמוד מה לי חשוד על לא תגזול נימא מיגו דחשיד עליה חשיד אשבועתא: **משביעין אותו.** לשאינו מודה במקצת:

נימא מיגו. דמעזי פניו לכפור הכל לאו לאשתמוטי בעי וחשוד אשבועה:

שניהם נשבעים. גבי חנוני על פנקסו וקשה לי אמאי שבקה למתניי דשבועות ומייתי לה מברייטא:

נימא מיגו. כיון דחד מינייהו ודאי חשיד אממונא:

שלוש שבועות משביעין אותו. לשומר חנם שטוען נגנבה:

שלא שלחתי בה יד. לעשות מלאכתו דאי שלח בה יד הוי גזלן עליה ומיחייב באונסיה ואפילו נאנסה ברשותיה היא קיימא ודידיה היא:

נימא. גבי שבועה שאינה ברשותי מיגו דחשיד אממונא שמא ברשותיה הוא וכופר בה חשיד נמי אשבועתא:

אביי אמר. טעמא דמתניתין לאו כדרי יוחנן דאי הוה חשיד לן אהולך ותוקף בטלית חבירו חנם הוה לן חשוד אשבועה אלא חיישנן שמא מלוה ישנה יש לו עליו על זה ומכיר בו ששכחה ויכפור בו והולך ותוקף בטליתו ונשבע שיש לו בה דמי חציה וטלית זו שלו דהא אפילו גלימא דעל כתפיה שעביד ליה:

אי הכי. אמאי רמו עליה שבועה כיון דאי לא הוי עליה לא הוי תפיס בה:

נשקלה בלא שבועה. לגבות מלוה שלו:

ולא פרשי מספק ממונא. אבל מודאי דממונא פרשי ומאן דלא פריש חשיד נמי אשבועתא:

אמר ליה רב אהא מדיפתי לרבינא: והא קא עבר על לאו ד"לא תחמוד"⁹ (שמות כ, יד)!

"לא תחמוד", לאינשי, בלא דמי משמע להו.

ו,א

ואלא,

הא דאמר רב נחמן:

משביעין אותו שבועת היסת,

נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא!

ותו,

הא דתני רבי חייא:

"שניהם, נשבעין ונוטלין מבעל הבית",

נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא!

ותו,

הא דאמר רב ששת:

שלוש שבועות משביעין אותו,

שבועה שלא פשעתי בה,

שבועה שלא שלחתי בה יד,

שבועה שאינה ברשותי,

נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא!

אלא, לא אמרינן: 'מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא'.

אביי אמר:

חיישנן: שמא מלוה ישנה יש לו עליו'.

אי הכי, נשקול בלא שבועה!

אלא, חיישנן שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו'.

ולאו אמרינן: תפיס ממונא מספיקא, משתבע נמי מספק?!

אמר רב ששת בריה דרב אידי:

פרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא.

מאי טעמא?

מזון - איתיה בחזרה,

שבועה - ליתיה בחזרה.

⁹ לא תחמוד בית דעך (ס) לא תחמוד אשת דעך ועבדו ואמתו ושורו וקמרו וכל אשר לדעך

11. נ, א

כ"י

תקפה אחד. הוציאה מיד חבירו בחזקה והרי כולה בידו קודם שנשבעו:
יוצאה מתחת ידו של אחד מהם. יוצאה (לבדו) לפני בית דין מתחת יד האחד שהוא לבדו אחוז בה ולא חבירו:
הראיה. בעדים:
כדקתני. שזה לבדו אחוז בה ובא:
אלא לאו כו'. וכדאוקמינן דשתיק ולבסוף צווח:
אפילו לסומכוס כו'. כלומר ואלבא דסומכוס דמיקל בחלוקה ולא מצריך אפילו שבועה איצטריך לאשמועינן דבכה"ג מודי סומכוס דאפילו בשבועה לא שקיל דהא לאו ממון המוטל בספק הוא:
דסרכא לאו כלום היא. ואין שור שחוט לפניך ולא דמי לנמצא עוברה בצדה (ב"ק דף מו.).

["שנים אוחזין בטלית ..."].

כְּעֵי רַבִּי זִירָא:
 תִּקְפָּה אֶחָד בְּפָנָיו מֵהוּ?

הִכִּי דְמִי?
 אִי דְשִׁתִּיק - אֹדוּנִי אֹדִי לִיה!
 וְאִי דְקָא צוּוח - מַאי הוּהּ לִיה לְמַעַבְד?

לֹא צְרִיכָא דְשִׁתִּיק מְעִיקְרָא וְהַדְר צוּוח - מַאי?

מְדַאשְׁתִּיק - אֹדוּנִי אֹדִי לִיה,
 או דְלָמָא:

כִּינּוּ דְקָא צוּוח הַשְׁתָּא - אִיגְלָאֵי מִילְתָּא דְהָאֵי דְשִׁתִּיק מְעִיקְרָא, סָבַר: הָא קָא חֲזוּ לִיה רַבְנָן?

אָמַר רַב נַחֲמָן:
 תָּא שְׁמַע:

"בְּמַה דְבָרִים אָמֹרִים: שְׁשִׁנְיָהֶם אָדוּקִין בְּה,
 אֲבָל הֵיתָה טְלִית יוֹצֵאת מִתַּחַת יָדוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהוּ - הַמוֹצֵיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הַרְאִיה".
 הִכִּי דְמִי?

אִי גִימָא כְּדַקְתְּנִי - פְּשִׁטָּא!
 אֲלֵא שְׁתַּקְפָּה אֶחָד בְּפָנָיו.

לֹא, הֵכָא בְּמַאי עֲסָקִינוּ:
 כְּגוֹן דְּאָתוּ לְקַמְנוּ כְּדַתְּפִיסוּ לָהּ תְּרוּיָהוּ וְאָמְרִינוּ לָהּ: זִילוּ פְּלוּגוּ, וְנִפְקוּ,
 וְהַדְר אָתוּ כִּי תִפִּיס לָהּ חַד מִינְיָהוּ,
 הָאֵי אָמַר: "אֹדוּנִי אֹדִי לִי".
 וְהָאֵי אָמַר: "בְּדַמִּי אֶגְרָתִי נִיהֲלִיה",
 דְּאָמְרִינוּ לִיה: "עַד הַשְׁתָּא חֲשַׁדְתָּ לִּיה בְּגִזְלוֹ, וְהַשְׁתָּא מוֹגְרָת לִיה בְּלֵא סְהַדִּי"?!

וְאִיבְעִית אִימָא:
 כְּדַקְתְּנִי, דְּאָתוּ לְקַמְנוּ כִּי תִפִּיס לָהּ חַד מִינְיָהוּ וְאִידָךְ מִסְרָךְ בְּה סְרוּכִי,
 וְאִפִּילוּ לְסוּמְכוּס דְּאָמַר: מְמוֹן הַמוֹטָל בְּסַפֵּק חוֹלְקִין בְּלֵא שְׁבוּעָה,
 מוֹדָה סוּמְכוּס דְּסָרְכָא לָאוּ כְּלוּם הִיא.

12. ו, א-ב

רָצ"י

וּאֲתִ"ל. בְּשֵׁאלֵתְנוּ לְפִשׁוּט
 דְּמִצְיָאִין אוֹתָהּ מִיָּדוּ וַיְחַלּוּקוּ:
הַקְּדִישָׁה. בְּלֹא תִקְפָּה:
אִינָה מְקוּדֶשֶׁת. דְּלֹא אֵלִים
 הַקְּדִישָׁה מִתְקַפָּה:
הָא לֹא תִקְפָּה. וְאִין יִכּוֹל
 לְהַקְּדִישָׁה:
מִסּוּתָא. מִרְחָץ:
פְּרָשִׁי מִינָה. מִלְרַחוּץ בַּהּ: וְאִמְרוּ
 לִיה רַב אוֹשְׁעִיא לְרַבָּה גְּרִסִּין:
לְכַפְּרִי. שֶׁם מְקוּם:
כִּי אַתָּא לְסוּרָא. כְּשֶׁהִיא עוֹבֵר דְּרַךְ
 סוּרָא לִילְךְ לְכַפְּרִי:
סַפְּק בְּכוֹרוֹת. כְּגוֹן בְּהֵמָה שִׁילְדָה
 וְאִין יָדוּעַ אִם בְּכֹרָה כְּבֵר אִם לֹא:
אַחַד בְּכוֹר אַדָּם. כְּגוֹן שֶׁהִפִּילָה אִמּוֹ
 לִפְנֵינוּ סַפְּק דְּבֵר הַפּוֹטֵר בְּבִכּוּרָה
 סַפְּק רוּחַ הַפִּילָה וְהַבָּא אַחֲרֵינוּ
 בְּכוֹר:
בֵּין טַמְאִין. כְּגוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר:
הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ כו'. קְסִי"ד אִם בִּיד
 יִשְׂרָאֵל הֵן הוּי כְּהֵן מוֹצִיא מִחֲבִירוֹ
 עֲלֵיו הִרְאִיָּה וְאִם תִּקְפָּה כְּהֵן וְשִׁתִּיק
 יִשְׂרָאֵל וְהָדֵר צוּחַ הוּי יִשְׂרָאֵל
 מוֹצִיא מִחֲבִירוֹ:
אַסוּרִין בְּגִיזָה וְעִבּוּדָה. מִסַּפְּק שְׂמָא
 קְדָשִׁים הֵם:
דְּקִתְנֵי הַמוֹצִיא. מִשְׁמַע בֵּין כְּהֵן בֵּין
 יִשְׂרָאֵל:
וְכִי לֹא תִקְפּוּ. חֲמוֹר כַּח הַקְּדֵשׁ
 לְאוֹסְרֵן בְּגִיזָה וְעִבּוּדָה שׁ"מ דַּתִּ"ל
 תִּקְפּוּ אִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוּ
 הַקְּדִישָׁה מְקוּדֶשֶׁת:
לְעוֹלָם אִימָא לָךְ. גְּבִי בְּכוֹר דַּאֲפִילוּ
 תִּקְפּוּ כְּהֵן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוּ
 מִסְּתַמָּא בְּחֻזְקַת יִשְׂרָאֵל הֵן וְלְעוֹלָם
 הַכְּתֵן קְרוּי מוֹצִיא מִחֲבִירוֹ וְטַעֲמָא
 דְּגִיזָה וְעִבּוּדָה לֹאוּ מִשּׁוּם דִּיהָא
 לְכַהֵן שׁוּם כַּח בְּהֵן דְּתַפְּשׁוּט מִינָה
 לְהִיכָא דַּאי תִּקְפּוּ אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוּ
 הַקְּדִישָׁה הוּי הַקְּדֵשׁ אֲלֵא הַכָּא
 מִשּׁוּם אִיסוּר סַפְּק גִּיזַת קְדָשִׁים
 וְקְדוּשָׁה הַבָּא מֵאֵלִיָּה שְׂאֵנִי שְׂאֵם
 בְּכוֹר הוּא מֵאֵלִיו קְדוּשׁ וְאִיכָא
 לְסַפּוּקֵי בְּהֵכִי אֲבַל גְּבִי מִסּוּתָא דַּאֲיִן
 קְדוּשָׁה בָּאָה אֲלֵא עַל פִּי שֶׁל זֶה
 אִימָא לָךְ דַּאֲפִי אִם תִּמְצִי לּוֹמֵר
 תִּקְפָּה אִין מוֹצִיאִין הַקְּדִישָׁה בְּלֹא
 תִּקְפָּה לֹא הוּי הַקְּדֵשׁ דַּאֲיִן יִכּוֹל
 לְהַקְּדִישׁ דְּבֵר שְׂאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ:
דְּמַסִּיעַ לָךְ. דְּגַבִּי סַפְּק בְּכוֹרוֹת אִם
 תִּקְפָּה כְּהֵן מוֹצִיאִין מִיָּדוּ:
הַסְּפִיקוֹת. לְקַמֵּן מִפְּרֵשׁ בְּסַפְּק
 פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר דְּמִפְּרִישׁ עֲלֵיו טֵלָה
 לַאֲפּוּקֵי אִיסוּרָא וְהוּא לְעַצְמוֹ
 שְׂאִין צְרִיךְ לִיתְנֵן לְכַהֵן שֶׁהַמוֹצִיא
 מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הִרְאִיָּה וּפְדִיּוֹן פֶּטֶר
 חֲמוֹר בְּרֵעוּרֵי הוּא אִם יֵשׁ לְכַהֵן י'
 פְּטֵרִי חֲמוּרִים שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ מִבֵּית אֲבִי
 אִמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶם עֶשְׂרֵה
 שִׁינִּין וּמַעֲשָׂרֵן וְהֵן שְׁלוֹ הַלְּכָךְ סַפְּק
 פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר בִּיד יִשְׂרָאֵל נִכְנַס
 לְדִיר עִם שְׂאֵר טֵלָאִים שְׁלוֹ
 לְהַתְּעֵשֶׂר וְאִי נִפְקָא בְּעִשְׂרֵי לִיפּוּק:
וְאִי סִ"ד. יֵשׁ לְכַהֵן צַד זְכִיָּיָה בּוֹ
 נִמְצָא זֶה אִם יֵצֵא בְּעִשְׂרֵי פּוֹטֵר
 מְמוּנֵנוּ בְּמְמוּנֵנוּ שֶׁל כְּהֵן:
לְמַר. רַבָּה שְׁהוּא רַבּוֹ:
אִם בְּרֵעוּבָא הוּא. אִי הָאִי גְּבִירָא
 בְּרֵעוּבָא הוּא לְעִשׂוּרֵי שְׂפִדִיּוֹן זֶה
 לְאוּ פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שְׁלוֹ הוּא הִרִי
 יֵשׁ לוֹ י' טֵלָאִים וְחִיִּיב לְעִשְׂרֵן שְׂפִיר
 קַמְעֵשֶׂר:
אִי לְאוּ בְּרֵעוּבָא הוּא. שְׂפִדִיּוֹן זֶה
 שֶׁל כְּהֵן לֹא פֶטֶר לִיה מִיָּדִי דְּתַשְׁעָה
 לְאוּ בְּנֵי עִשְׂוֹרֵי נִינְהוּ:
 וְאִימָא לָךְ לְעוֹלָם אִימָא לָךְ: תִּקְפּוּ כְּהֵן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוּ,
 דְּקִתְנֵי: "הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הִרְאִיָּה",
 וְכִי לֹא תִקְפּוּ: "אַסוּרִין בְּגִיזָה וְעִבּוּדָה".

אִם תִּמְצִי לּוֹמֵר:
 תִּקְפָּה אַחַד בְּפִנְיֵנוּ מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוּ - הַקְּדִישָׁה אִינָה מְקוּדֶשֶׁת.
 אִם תִּמְצִי לּוֹמֵר:
 תִּקְפָּה אַחַד בְּפִנְיֵנוּ אִין מוֹצִיאִים אוֹתָהּ מִיָּדוּ - הַקְּדִישָׁה בְּלֹא תִקְפָּה מַהוּ?
 כִּיִּן דְּאִמְרוּ מָר:
"אֲמִירְתוֹ לְגִבּוּהַ בְּמִסִּירְתוֹ לְהִדְיוּט" (קִידוּשִׁין כַּח: דְּמִי - כְּמֵאן דְּתִקְפָּה דְּמִי,
 אוּ דְלִמָּא:
 הַשְׁתָּא מִיָּהָא הָא לֹא תִקְפָּה,
 וְכַתְּבִי: **"וְאִישׁ כִּי יִקְדֵשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה"**¹⁰ (וִיקְרָא כּו, יד),
 מַה **"בֵּיתוֹ"** בְּרִשׁוּתוֹ - אִף כָּל בְּרִשׁוּתוֹ, לְאִפּוּקֵי הָאִי דְלֹא בְּרִשׁוּתוֹ.
 תַּא שְׁמַע:
 דִּיהִיא אֲמִסּוּתָא דְּהוּוּ מְנַצּוּ עֲלֶיהָ בֵּי תְּרִי,
 הָאִי אָמַר: "דִּידִי הוּא",
 וְהָאִי אָמַר: "דִּידִי הוּא".
 קָם חַד מִיַּנְיָיָהוּ אֲקַדְּשָׁה,
 פְּרָשִׁי מִינָה רַב חֲנִינְיָה וְרַב אוֹשְׁעִיא וְכוּלְהוּ רַבְּנֵי.
 וְאָמַר לִיה רַב אוֹשְׁעִיא לְרַבָּה:
 כִּי אֲזֵלְתָּ קַמְיָה דְּרַב חֲסֵדָא לְכַפְּרִי, בְּעֵי מִינְיָה.
 כִּי אַתָּא לְסוּרָא, אָמַר לִיה רַב הַמְּנוּנָא:
 מִתְּנִיתִין הִיא:
"סַפְּק בְּכוֹרוֹת,
אַחַד בְּכוֹר אַדָּם, וְאַחַד בְּכוֹר בְּהֵמָה,
בֵּין טַהוּרִים, בֵּין טַמְאִים:
הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הִרְאִיָּה" (טַהוּרֵת ד, יב).
 וְתַנִּי עֲלֶיהָ:
"אַסוּרִים בְּגִיזָה וְעִבּוּדָה".
 וְהָא הִכָּא דְּאָמַר: תִּקְפּוּ כְּהֵן, אִין מוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִיָּדוּ,
 דְּקִתְנֵי: "הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עֲלֵיו הִרְאִיָּה",
 וְכִי לֹא תִקְפּוּ: "אַסוּרִין בְּגִיזָה וְעִבּוּדָה".
 אָמַר לִיה רַבָּה:
 קְדוּשַׁת בְּכוֹר קְאָמַרְתָּ?!
 לְעוֹלָם אִימָא לָךְ: תִּקְפּוּ כְּהֵן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוּ,
 וְאִפּוּלֵיו הִכִּי: **"אַסוּרִים בְּגִיזָה וְעִבּוּדָה"** דְּקְדוּשָׁה הַבָּאָה מֵאֵלִיָּה שְׂאֵנִי.
 אָמַר לִיה רַבָּה:
 תִּנְיָא דְּמַסִּיעַ לָךְ:
"הַסְּפִיקוֹת - נִכְנַסִּין לְדִיר לְהַתְּעֵשֶׂר",
 וְאִי סְלִקָא דְּעַתְדָּן: תִּקְפּוּ כְּהֵן אִין מוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִיָּדוּ,
 אִמָּאִי נִכְנַסִּין לְדִיר?
 נִמְצָא זֶה פּוֹטֵר מְמוּנֵנוּ בְּמְמוּנֵנוּ שֶׁל כְּהֵן!
 אָמַר לִיה אֲבִי:
 אִי מִשּׁוּם הָא לֹא תְּסִיעִיָּה לְמָר.
 הִכָּא בְּמֵאִי עֶסְקִינָן: כְּגוֹן דְּלִית לִיה אֲלָא תַשְׁעָה, וְהוּא,
 דְּמָה נִפְשָׁךְ:
 אִי בְּרֵעוּבָא הוּא - שְׂפִיר קָא מְעֵשֶׂר.
 אִי לְאוּ בְּרֵעוּבָא הוּא - תַשְׁעָה לְאוּ בְּרֵעוּרֵי נִינְהוּ.
 הִדֵּר אָמַר אֲבִי:

¹⁰ וְאִישׁ כִּי יִקְדֵשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהִעֲרִיכּוּ הַכֵּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֵּהֵן כּוּ יְקוּם

כ"י

לאו מילתא היא דאמרי. דודאי סייעתא היא למר דאי הוה צד זכיה לכהן ביה מספק ואשתכח דכל הני טלאים ספק חייבים במעשר ספק אין חייבים מספיקא לא הוי צריך לעשוריהו כדקאמרת לעשורי ממה נפשך דכל ספק חייב ספק פטור לא בני עשורי נינהו ואפילו היכא דאיכא למימר ממה נפשך: **קפץ אחד מן המנויין כו'.** היה מעשר טלאים והתחיל למנות כשהיו יוצאים בפתח הדיר ועד שלא הגיע לעשרה קפץ אחד מן המנויין לתוך הדיר ואינו מכירו:

כולם פטורין. בין אותן שיצאו בין אותן שבתוך הדיר ואפילו הן אלף שיצאו פטורין (שהם) מנין הראוי שכשמנאן היה המנין ראוי להשלים ולבא לכלל מעשר ואמרינן בבכורות והכי מיייתין לה מנין הראוי פטור ואותן שבתוך הדיר פטורין משום זה המעורב דכל אשר יעבור תחת השבט אמר רחמנא ולא שעבר כבר וכל חד מינייהו ספק כבר עבר הוא:

ואי ס"ד ספיקא. דאיכא למימר ממה נפשך בני לעשורי שמה יעשה כתורה וכמצוה נעשרינהו להנך דבתוך הדיר ממה נפשך כל יי שיוצאין אם מעשר שלהן בר חיוב וכראוי הוא כגון שלא יצא אותו הקופץ לתוך שפיר קא מעשר:

ואי לאו בר חיובא. כגון אותן עשרה שיצא זה לתוכן ואין עשירי שלהן מעשר: **נפטרו.** מן המעשר:

במנין הראוי. שכשמנה א' ב' ג' היו בדיר טלאים הרבה שהיו ראויין להשלים ופוטרינ מניינו:

דאמר רבא. בבכורות (דף נט.):

מנין הראוי פטור. היה לו עשרה טלאים ומנה חמש ומת אחד מן שאינו מניין המנויין פטורין ושאינן מניין מצטרפין לגורן אחר שילדו לו טלאים עד שיגיע זמן הגורן ויצטרפם עם אלו אבל המנויין פטורין במנין הראוי וילפי לה מאשר יעבור ולא שכבר עבר דמשעבר תחת השבט ולא עלה בידו לעשר שוב אינו מעבירו פעם אחרת כשילדו לו טלאים לצרף עמהם:

אלא מאי אית לך למימר. למה לא חייבוהו לעשר ממה נפשך: **עשירי ודאי.** הצריך הכתוב לעשר ולא הצריך לעשר את הספק וכל עשירי שבכאן ספק הן שאפילו יצא הפטור בחמישי שוב אין העשירי קרוי עשירי אלא תשעי שהפטור אינו מן המנין:

מאי ספיקות. דאמרן לעיל הספיקות נכנסין לדיר להתעשר:

ספק פדיון פטור חמור. טלה שהופרש על ספק פטור חמור שאפילו הוא פטור חמור ודאי אין בטלה זה של פדיון משום קדושה:

עשרה שיין. לאפקועי איסורייהו למשרי להו בעבודה:

עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא. מעשה היה ובא לפני רב חסדא ורב חסדא הביאו לפני רב הונא:

שאינה יכול להוציא כו'. והאי נמי דחזינן ליה דאין יכול להוציא בדיינין שאין לו ראייה בדבר אין הקדישו קדוש: **הא יכול להוציא כו'.** בתמיה:

שאינו ברשותו. והא סתם גזילה יכולין להוציא בדיינין הוא:

במסותא מטלטלין. כגון גיגית:

מקרקעי. דכל היכא דאיתיה ברשות מרי' קיימא דקרקע אינה נגזלת ושפיר פשיטנא מהא דאי הוה ליה ראייה עלה הקדישו הקדש:

לאו מילתא היא דאמרי: דספיקא לאו בר עשורי היא דתנן:

"קפץ אחד מן המנויין לתוכן - נוכלן פטורין" (בכורות נח.):
ואי סלקא דעתך: ספיקא בעי עשורי - לעשר ממה נפשך:
דאי בר חיובא הוא - שפיר מעשר,
ואי לאו בר חיובא הוא - נפטר במנין הראוי.

דאמר רבה¹¹:

מנין הראוי - פטור.

אלא מאי אית לך למימר?

עשירי ודאי אמר רחמנא,

ולא עשירי ספק.

הכא נמי,

עשירי ודאי אמר רחמנא,

ולא עשירי ספק.

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא:

מאי "ספיקות"?

אילימא: ספק בכורות - "היה קדש"¹² (ויקרא כו, לב) אמר רחמנא, ולא שפכר קדוש!

אלא: ספק פדיון פטור חמור,

וכדרב נחמן,

דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

ישראל שיש לו עשרה ספק פטור חמור בתוך ביתו,

מפריש עליהן עשרה שיין, ומעשרן, והן שלו.

מאי הוי עלה דמסותא?

תא שמע:

דאמר רבי חייה בר אבין:

הוה עובדא בי רב חסדא,

ורב חסדא בי רב הונא,

ופשטה מהא דאמר רב נחמן:

כל ממון שאין יכול להוציא בדיינין, הקדישו - אינו קדוש.

הא: יכול להוציא בדיינין, הקדישו - קדוש,

אף על גב דלא אפקיה.

והאמר רבי יוחנן:

גזל ולא נתייאשו הבעלים - שניהם, אינם יכולין להקדישו.

זה - לפי שאינה שלו,

וזה - לפי שאינה ברשותו.

מי סברת במסותא מטלטלין עסקינן?

במסותא מקרקעי עסקינן, דכי יכול להוציא בדיינין ברשותיה קיימא.

¹¹ ע"פ הגהות הב"ח. גירסת הדפוס: רבא.

¹² וכל מעשר בקר וצאן מל אשר יעבר תחת השבט העשירי והיה קדש לה'

13. ז, א

רס"י

בר מערבא. מארץ ישראל:
מחוי ליה. מראה באצבעותיו
כלפי מעלה:
בכרשתא. בגרדין שבשני
ראשין שקורין ברנייש:

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו:
"שנים אדוקים בטלית,
זה - נוטל עד מקום שידו מגעת,
וזה - נוטל עד מקום שידו מגעת.
השאד - חולקין בשוה".

מחוי ליה רבי אבהו:
ובשבועה¹³.

אלא מתניתין דקתני דפלגי בהדדי,
ולא קתני: זה - נוטל עד מקום שידו מגעת - היכי משפחת לה?

אמר רב פפא:
דתפיסי בכרשתא.

14. ז, א

רס"י

ש"מ. מדקתני עד מקום שידו
מגעת קנוי לו:
האי סודרא. של קונה שקונין בו
קנין:
כיון דתפיס ביה. מקנה שלש על
שלש קרינא ביה ושלף איש נעלו
ונתן לרעהו:
דכמאן דפסיק דמי. וקנייה
מקנה והמכר נקנה בו ללוקח
ודוקא נקט שלש על שלש דכלי
בעינן דכתיב (רות ד) נעלו ובציר
משלש אצבעות לאו בגד הוא
כדאשכחן גבי טומאה:
גט בידה. שנתנו לה:
ומשיחה. שקשור בה בידו אם
יש כח באותו חוט שיכול לנתקו
לגט מידה ולהביאו אצלו:
אינה מגורשת. אלמא לאו
נתינה היא:
כריתות. הבדלה שיהיו
מובדלים זה מזה והרי אגודים
הם בחוט זה:

["שנים אדוקים בטלית,
זה - נוטל עד מקום שידו מגעת,
וזה - נוטל עד מקום שידו מגעת.
השאד - חולקין בשוה"].

אמר רב משרשיא:
שמע מינה:

האי סודרא, כיון דתפיס ביה שלש על שלש,
קרינן ביה: "ונתן לרעהו"¹⁴ (רות ד, ז) - דכמאן דפסיק דמי, וקני.

ומאי שנא מדרב חסדא?

דאמר רב חסדא:

גט בידה, ומשיחה בידו,
אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו - אינה מגורשת,
ואם לאו - מגורשת.

התם - כריתות בעינן, וליפא.

הכא - נתינה בעינן, והא איפא.

¹³ יש ראשונים הגורסים: והשאד בשבועה. והנ"מ ברור.

¹⁴ וזאת לפנינו בישדאל על הגאולה ועל התמונה לקום כל דבר שלף איש נעלו ונתנו לרעהו וזאת התעודה בישדאל

רש"י

15. ז, א

אם היתה טלית מוזהבת.
 כלומר אפילו היא מוזהבת
 חולקים:
 פלוג הכי. לרוחבה ויהא הזהב
 לאחד מהם:
 קא משמע לן דא"ל כו' פלוג.
 לאורכה:

אמר רבא:
 אם היתה טלית מוזהבת - חולקין.

פשיטא!

לא צריכא דקאי דהבא בי מצעי.

הא נמי פשיטא!

לא צריכא דמיקרב לגבי דחד.
 מהו דתימא: דאמר ליה: "פלוג הכי",
 קא משמע לן: דאמר ליה: "מאי חזית דפלגת הכי? פלוג הכי".

16. ז, א

רש"י

שנים אדוקים בשטר. המלוה והלוה:
 שלך הוא ופרעתיו לך. והחזרת לי וממני נפל:
 יתקיים השטר בחותמיו. קס"ד
 דהכי קאמר אם השטר כשר שיקיימוהו חותמיו לומר כתב ידינו הוא הרי הוא בחזקתו:
 נפל השטר ליד הדיין. משמע דהכי קאמר: אם מצאו דיין לא יוציאו אותו עולמית מיד דיין ולקמן פריך מאי שנא דיין מאינשי דעלמא וגבי ליה מלוה כוליה. בתמיה:
 במקוים. שכתוב בו הנפק שיצא כבר בבית דין והעידו עדים על חתימת ידן וכותבין הדיינין בו שטרא דנן נפק קדמנא ואסהידו פלוני ופלוני על חתימת ידיהו ואשרנוהו וקיימנוהו כדחזי:
 כולי עלמא לא פליגי דחלוקו. דכי אמרינן דיתקיים השטר בחותמיו לא למגבי מלוה כולו קאמר אלא למגבי פלגיה ופלוגתייהו כשאינו מקוים רבי סבר אף על פי שהלוה מודה ליה שכתב שטר זה ולוה לו מעות צריך המלוה לקיימו בחותמיו ואפילו השטר בידו נאמן הלוה לומר פרעתידך דכל זמן שאינו מקוים מאן קמשוי ליה שטרא ליה שמודה לו שכתבו הא אמר דפריע אבל משהשטר מוחזק על פי עדיו אין הלוה נאמן לומר פרעתי הלכך זה ששניהם מוחזקים אי מקיים ליה מלוה בעדות ומשוי ליה שטר מעליא אין הלוה נאמן באמירתו אלא על ידי חזקה זה שאדוק בו והרי הוא כשאר מצאייה ופליגי:
 ואי לא לא פליגי. שאפילו כולו ביד המלוה נאמן הלוה לומר פרעתי:

תנו רבנן:

"שנים אדוקין בשטר,

מלוה אומר: "שלי הוא, ונפל ממני ומצאתיו".

ולוה אומר: "שלך הוא, ופרעתיו לך" -

יתקיים השטר בחותמיו,

דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

יחלוקו.

נפל ליד דיין - לא יוציאו עולמית.

רבי יוסי אומר:

הרי הוא בחזקתו".

אמר ר' אבהו: "יתקיים השטר בחותמיו", וגבי ליה מלוה כוליה, ולית ליה מתניתין: "שנים אדוקין בטלית ... יחלוקו"!

אמר רבא אומר רב נחמן:

במקוים - דברי הכל יחלוקו,

כי פליגי - בשאינו מקוים.

רבי סבר: מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו.

ואי מקיים ליה - פליגי,

ואי לא מקיים ליה - לא פליגי.

מאי טעמא?

חספא בעלמא הוא.

מאן קא משוי ליה להאי שטרא? לזה,

הא קאמר דפריע.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר:

מודה בשטר שכתבו - אין צריך לקיימו,

ואף על גב דלא מקיים ליה - יחלוקו.

17. ז, א-ב

רפ"י

מאי שנא ליד דיין. מאיש אחר :
 הכי קאמר ואחר. שאינו לא לוח
 ולא מלוח :
 שמצא שטר שנפל. כבר ליד
 הדיין ומאי ניהו הך נפילה
 דכתיב ביה הנפק :
 לא יוציאוהו מידו. לא לוח ולא
 מלוח עד שיבא אליהו או עדים
 שראו מיד מי נפל :
 לפירעון. שמא אמת טוען הלוח
 שפרעו :
 ורבי יוסי לא חייש לפירעון.
 דמאן דמהדרי ליה שטר פרוע
 לאלתר זהיר ביה לקורעו ולא
 משהי ליה :
 שהבעל מודה. שלא נתן לה
 כתובתה :
 אין הבעל מודה. שאמר פרעתי
 ומידי נפל :
 עודה תחת בעלה. שלא גרשה :
 יחזיר לאשה. דלא עביד איניש
 ליתן כתובה קודם גירושין :
 צררי אתפסה. מעות צרורות או
 כספים מסר לה ליחוד כתובתה
 כשנשאה או לאחר מכאן שלא
 יטריחוה יורשים אם תתאלמן :
 לעולם איפוך קמייתא. ודקשיא
 לך דרבנן אדרבנן לא תיקשי
 דטעמייהו דרבנן בכתובה לאו
 משום דחיישינן לפירעון דמאן
 דפרע ואהדר ליה שטרא לאלתר
 קרע ליה אלא משום דחיישינן
 לשתי כתובות שמא חזר וכתב
 לה כתובה אחרת שניה לאחר
 שנפלה זאת מידה ואין הבעל
 מודה דקתני לאו באומר פרעתי
 אלא באומר אל תחזרו לה שיש
 בידה אחרת ותוציא על יורשי
 שטר אחר שטר :

"נפל ליד דיין - לא יוציאו עולמית".

ז, ב מאי שנא "ליד דיין"?

אמר רבא:

הכי קאמר:

ואחר, שמצא שטר שנפל ליד דיין.

והיכי דמי?

דכתב ביה הנפק - לא יוציאו עולמית.

ולא מיבעיא לא כתב ביה הנפק - דאיכא למימר כתב ללות ולא לזה.
 אלא: אפילו כתב ביה הנפק דמקוים, לא יחזיר, דחיישינן לפירעון.

"ורבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו".

ולא חיישינן לפירעון.

ולא חייש רבי יוסי לפירעון?!

והתניא:

"מצא שטר כתובה בשוק, בזמן שהבעל מודה - יחזיר לאשה,
 אין הבעל מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

רבי יוסי אומר:

עודה תחת בעלה - יחזיר לאשה,

נתארמלה או נתגרשה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה!"

איפוך:

"נפל ליד דיין לא יוציאו עולמית,

דבר רבי יוסי,

וחכמים אומרים:

הרי הוא בחזקתו".

אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן!

שטר כתובה, פולה רבי יוסי,

וחסורי מחסרא והכי קתני:

"אין הבעל מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

במה דברים אמורים: שנתארמלה או שנתגרשה,

אבל עודה תחת בעלה - יחזיר לאשה,

שרבי יוסי אומר:

עודה תחת בעלה - יחזיר לאשה,

נתארמלה או שנתגרשה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה."

רב פפא אומר:

לעולם לא תיפוך,

רבי יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו:

לדידי אפילו נתארמלה או נתגרשה נמי לא חיישינן לפירעון,

לדידכו אודו לי מיהת בעודה תחת בעלה דיחזיר לאשה, דלאו בת פירעון היא.

ואמרו ליה רבנן: אימור צררי אתפסה.

רבינא אומר:

לעולם איפוך קמייתא,

וטעמא דרבנן הכא, משום דחיישינן לשתי כתובות,

ורבי יוסי - לשתי כתובות לא חייש.

18. ז, ב - ח, א

כ"ט

מחלוקת. האי יחלוקו דקאמר ר"ש [ב"ג] דמשמע חולקין בשהו כך שמעתי משום ר' יצחק ב"ר מנחם ונראה בעיני: **ושניהם אדוקים בתורף.** כלומר או שניהם אדוקין בתורף ותורף גילוי של שטר מקום הלוח והמלוה והמעות והזמן טופס שאר כל לשון השטר: **זה נוטל כו'.** דמאי דתפיס דידיה הוא כדקתני לעיל זה נוטל עד מקום שידו מגעת כו' ולקמן מפרש למאי מיבעי ליה: **ואפילו אחד אדוק כו'.** בתמיה: **והא תניא עד מקום שידו מגעת.** שלו:

דקאי תורף בי מצעי. ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: **לדמי.** מעלין בדמים כמה תורף יפה מן הטופס: **שטרא דאית ביה זמן כמה שוה.** דתורף עדיף מטופס דאית ביה מקום הזמן דאילו שם המלוה והלוה והמעות כתובין אף בטופס שצריך לחזור מענייניו של שטר בשיטה אחרונה והוא עיקר כדתנן (ב"ב דף קסה:) כתוב בו [מלמעלה מנה ומלמטה מאתים] מלמעלה מאתים ומלמטה מנה הכל הולך אחר התחתון אבל זמן לא מיהדר ואי משום חתימת עדים דהוא תחת הטופס הא אית ליה לרשבי"ג מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו והאי מודה שכתבו הוא:

["שנים אדוקין בשטר,

מלוה אומר: "שלי הוא, ונפל ממני ומצאתיו".

ולוה אומר: "שלי הוא, ופרעתי לך -

יתקיים השטר בחותמיו,

דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

יחלוקו.

נפל ליד דין - לא יוצאו עולמית.

רבי יוסי אומר:

הרי הוא בחזקתו!"]

אמר רבי אלעזר:

מחלוקת, בששניהם אדוקים בטופס,

ושניהם בתורף,

אבל אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף - זה נוטל טופס וזה נוטל תורף.

ורבי יוחנן אומר:

לעולם חולקין.

ואפילו אחד אדוק בטופס ואחד בתורף?!

והתניא:

"זה נוטל עד מקום שידו מגעת!"

לא צריכא דקאי תורף בי מצעי.

אי הכי מאי למימרא?

לא צריכא דמקרב לגבי דחד.

מהו דתימא: אומר ליה: "פלוג הכי",

קא משמע לן: דאמר ליה: "מאי חזית דפלגת הכי? פלוג הכי".

אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא:

לרבי אלעזר דאמר זה נוטל טופס וזה נוטל תורף,

למה ליה?

וכי לצור על פי צלוחיתו הוא צריך?!

אמר ליה:

לדמי.

דאמר הכי: "שטרא דאית ביה זמן, פמה שוי?

ודלית ביה זמן, כמה שוי?"

בשטרא דאית ביה זמן, גבי ממשעבדי.

ואידך - לא גבי ממשעבדי, יהיב ליה היאך דביני ביני.

ו"יחלוקו" נמי דאמרן - לדמי.

דאי לא תימא הכי, "שנים אוחזין בטלית" הכי נמי דפלגי?!

הא אפסדוה!

הא לא קשיא,

ח,א דחזיא לקטנים.

והא דאמר רבא:

אם היתה טלית מוזהבת - חולקין,

רש"י

דחזיא לבני מלכים. לבנים
קטנים:

הכי נמי דפלגי לה? הא אפסדוה!

הא לא קשיא,
דחזיא לבני מלכים.

והא דתנן:

"היו שנים רוכבים על גבי בהמה ...

זה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,

וזוה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,

ויחלוקו".

הכי נמי דפלגי לה? הא אפסדוה!

בשלמא טהורה חזיא לבשר,

אלא טמאה - הא אפסדוה!

אלא לדמי,

הכא נמי לדמי.

19. ח, א

כ"י

זאת אומרת. מתני' דקתני שנים שהגביהו מציאה קנאוה ויחלוקו וכשמגביה מגביה לדעת שיקנה בה חבירו חציה ש"מ המגביה מציאה כו' ולקמיה פריך: דיוקא דרמי בר חמא מהיכא מאיזו בבא ממשנתנו הוא למד כן:

ולא יקנה לא זה ולא זה. וכל הרוצה יחטפנה מידם:

לעולם אימא לך לא קנה חבירו. היכא דמגביה לא נתכוין לקנות בה כלום וטעמא אמר לקמן (דף י.) דהוי תופס לבעל חוב במקום כו':

והכא. דקתני במתניתין שנים שהגביהו מציאה קנו מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה:

תדע. דאפילו אמר לא קנה חבירו היכא דהגביה כולה לדעת חבירו הכא דהגביה לעצמו ולחבירו קני משום מגו:

פטור. המשלח פטור מלשלם כפל דקיי"ל אין שליח לדבר עבירה להתחייב שולחו אלא שליח דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין:

ואילו שותפין שגנבו. והאחד הוציאה מרשות בעלים לדעתו ולדעת חבירו אמרינן בבבא קמא (דף עח:): דחייבין:

השתא דאמרת מגו. דזכי לנפשיה כו' חרש ופקח שהגביהו מציאה קנאוה אע"פ שהגבהה של חרש אינה הגבהה לקנות אלא מפני דרכי שלום כדתנן (גיטין דף נט:): חרש שוטה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום אפילו הכי אמר מגו דזכי לנפשיה כו':

בשלמא חרש קני דקא מגבה לה בן דעת. לראשה השני לצורך שניהם וראשו של צד חרש לגבי חרש מיהא הויא הגבהה כדתקון ליה מפני דרכי שלום אלא פקח במאי קני לגבי פקח הוי ראשה שהגביה החרש כמונח על גבי קרקע דהגבהה דחרש לא קניא אלא מדרכי שלום בעלמא:

ומאי מגו. איכא למימר הכא דקאמר השתא דאמרת מגו אמרינן מגו וחרש אמאי קני הא לא זכי פקח לנפשיה דנימא דזכי נמי לחבריה ולא הויא הגבהה דפקח הגבהה:

אם תמצא לומר. כלומר אפילו אם תמצא לומר המגביה מציאה לחבירו כו':

הכא אדעתא דידיה קא מגבה ליה. האי פיקח:

דלא ליתי לאינצויי. עם החוטפים מהם:

[שנים או חזין בטלית,

זה אומר: "אני מצאתיה", וזה אומר: "אני מצאתיה".

זה אומר "כולה שלי", וזה אומר: "כולה שלי".

זה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,

וזה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,

ויחלוקו].

אמר רמי בר חמא:

זאת אומרת:

המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו.

דאי סלקא דעתך: לא קנה חבירו -

תיעשה זו כמי שמונחת על גבי קרקע, וזו כמי שמונחת על גבי קרקע, ולא יקנה לא זה ולא זה.

אלא לאו שמע מינה:

המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו.

אמר רבא:

לעולם אימא לך:

המגביה מציאה לחבירו - לא קנה חבירו.

והכא היינו טעמא: מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה.

תדע,

שאילו אמר לשלוחו: "צא וגנוב לי", וגנוב - פטור.

ושותפין שגנבו - חייבין.

מאי טעמא?

לאו משום דאמרינן: מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה.

שמע מינה.

אמר רבא:

השתא דאמרת: אמרינן 'מגו',

חרש ופקח שהגביהו מציאה, מתוך שקנה חרש קנה פקח.

בשלמא חרש קנה - דקא מגבה ליה בן דעת.

אלא פקח - במאי קנה?

אלא אימא: חרש - קנה, פקח - לא קנה.

ומאי 'מגו'?

מגו דשני חרשין בעלמא קנו,

האי נמי קני.

האי מאי?

אם תמצא לומר: 'המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו',

הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה,

האי אדעתא דידיה קא מגבה ליה, איהו לא קני, לא חריני מקני?!

אלא אימא: מתוך שלא קנה פקח, לא קנה חרש.

וכי תימא: מאי שנא משני חרשין בעלמא?

התם - תקינו להו רבנן דלא אתי לאינצויי,

הכא - מימר אמר: "פקח לא קני, אנא אקני"!

20. ח, א

רפ"י

מהיכא. מאיו בבא ממשנתו קא דייק לומר זאת אומרת: **הא קאמר כולה שלי ואנא אגבהתיה**. והיאך נאמר לא יקנה לא זה ולא זה ויבא אחר ויטלנה והלא כל אחד טוען אני הגבהתיה ואין כאן מגביה מציאה לחבירו ומה יש לו להשיב בשלמא האי שכנגדו המוחזק בה כמוהו אמר לא הגבהת אתה כי אם אני אבל אחר מן השוק מה יטעון: **ממשנה יתירה**. אמרינן דהמגביה מציאה כו' ומשום הכי אמרינן יחלוקו דאמרינן שניהם הגביהו והוה ליה כל אחד מגביה מציאה לו ולחבירו וקני דאי משום דלא ידעינן הי מינייהו משקר והוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין בשבועה משום שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף כדאמרי' לעיל (דף ג.). הא שמענא ליה מרישא: **דאהו כמשיב אבידה**. מדהוה מצי למימר כולה שלי ואמר חציה שלי: **ולפטור**. משבועה: **ממשנה יתירה כו'**. כדפרישית: **דרכוב קני**. ואע"ג דלא משיכה היא שאינה זה ממקומה שאין מנהיגה ברגליו: **צריכא למימר**. דהיכא דלקוחה בין שניהם שיחלקוה בלא שבועה: **אלא לאו במציאה**. ואיצטריך לאשמועינן שאין אחר יכול לחוטפה דמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו: **ורבא אמר לך**. בעלמא היכא דלא נתכוין המגביה לזכות בה לא קנה חבירו ומשנה יתירה דמתני' אשמועינן המגביה מציאה לו ולחבירו קנה אף חבירו דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה:

]"אמר רמי בר חמא:

זאת אומרת:

המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו".]

אמר ליה רב אהא פריה דרב אדא לרב אשי:

דייקיה דרמי בר חמא מהיכא?

אי נימא מרישא: "שנים אוחזין בטלית" -

התם, האי קאמר: "כולה שלי" ואנא אגבהתה כולה,

והאי אמר: "כולה שלי" ואנא אגבהתה כולה!"

אלא, מהא דקתני: "זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי",

הא תו למה לי? אלא ממשנה יתירה,

שמע מינה: המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו.

והא אוקימנא רישא במציאה,

וסיפא במקח וממכר!

אלא מסיפא: "זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי" הא תו למה לי?

אלא ממשנה יתירה.

שמע מינה: המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו.

וממאי דבמציאה? דלמא במקח וממכר!

וכי תימא:

אי במקח וממכר" מאי למימרא?

איצטריך:

סלקא דעתך אמינא: האי דקאמר: "חציה שלי", להוי כמשיב אבידה, וליפטור,

קא משמע לן: דהאי איצטריך קא מערים.

סבר: אי אמינא "כולה שלי", בעינא אשתבועי, אימא הכי, דאהו כמשיב אבידה ואיפטור!

אלא מהא: "היו שנים רוכבין על גבי בהמה ..." - הא תו למה לי?

אלא ממשנה יתירה.

שמע מינה: המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו.

ודלמא, הא קא משמע לן: דרוכב נמי קני!

אלא, מסיפא: "בזמן שהו מודין ... או שיש להו עדים - חולקין בלא שבועה".

במאי?

אי במקח וממכר - צריכא למימר!?

אלא לאו במציאה,

ושמע מינה: המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו.

ורבא אמר לך:

מגו דזכי לנפשיה - זכי נמי לחבריה.

21. ח, א - ט, ב

רס"י

שמעית מיניה דמר שמואל
 תרתי. שמעתי ממנו שני דברים
 דין רכוב ודין מנהיג בחד אמר
 לי קני ובחד אמר לי לא קני ולא
 ידענא כו' :

אי נימא רכוב לחודיה. שאין
 אחר מנהיג עמו ובא אחד מן
 השוק וחוטפו ממנו בפנינו
 ומושכה לקנותה וכן מנהיג ואין
 רכוב עמו ובא אחד וחוטפו
 ממנו בפנינו לקנותה וקאמר
 שמואל בחד מינייהו דלא קני
 ומאן דחטף שפיר חטף ומבעיא
 ליה לרב יהודה בהי מינייהו:
מנהיג לחודיה מי איכא למאן
דאמר דלא קני. הא משיכה היא
 זו ובהמה נקנית במשיכה ומאי
 תיבעי ליה לרב יהודה אי ודאי
 אמר שמואל בחד מינייהו דלא
 קני ברכוב הוא דקאמר דקסבר
 משיכה בעינן שתעקור יד ורגל
 כדאמרין בקדושין (דף כב):
אלא רכוב במקום מנהיג.
 שניהם באים לפנינו זה רכוב
 וזה מנהיג זה אומר כולה שלי
 וזה אומר כולה שלי אמר
 שמואל חד קני ומבעיא ליה לרב
 יהודה היכא דאיתנהו לתרוייהו
 הי עדיף רכוב עדיף דהא תפיס
 בה וכי אמרין משיכה קני
 היכא דליכא רכוב אבל במקום
 רכוב. לא:

או דלמא מנהיג עדיף דקאזלא
מחמתיה. והיא הגדולה בקנין:
למאן אי לר' מאיר כו' עד
לרבנן. לא גרס:
 נחזי אנן. אית לן למפשט
 משמעתא דמר שמואל בהי
 מינייהו אמר:
המנהיג. בשור וחמור:

בוטר. קסבר לאו מידי עביד:
ומדאפיך שמואל כו'. ש"מ
 סבירא לשמואל רכוב לאו מידי
 מעשה עביד ומשום דיחיד
 ורבים הלכה כרבים אפכה
 למתניתין לאוקמא פטורא
 כרבנן: הכי גרסינן שמע מינה
 ס"ל לשמואל רכוב לחודיה לא
 קני ולא גרס לרבנן:

והא זמנין סגיאין אמרת. להא
 שמעתין נחזי אנן:
ולא אמרת לן. אלא משמך
 למפשט ספיקו דרב יהודה:
אברא. אמת הוא אמר לי נחזי
 אנן וזכור אני שאמרת לי לו היכי
 תפשוט מר רכוב מיושב בקרון:
מוסירה. קבישטרי"א:

מוסירה אינה קונה. במציאה
 עד שיוליכנה ותעקור יד ורגל
 ואף על גב דבמכירה קני כדתנן
 (קדושין דף כה): בהמה גסה
 נקנית במסירה לגבי מציאה לא
 קני כדאמרין טעמא לקמן
 בשמעתין:

איכא דאמרי. רב יוסף משמיה
 דנפשיה קאמר נחזי אנן וא"ל
 אב"י היכי תפשוט רכוב כו' :

"היו שנים רוכבין [על גבי בהמה,
 או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג,
 זה אומר: "כולה שלי",
 וזה אומר: "כולה שלי".
 זה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,
 וזה - ישבע שאין לו בה פחות מחציה,
 ויחלוקו"]".

אמר רב יוסף:

ח,ב אמר לי רב יהודה: ^אשמעית מיניה דמר שמואל תרתי, רכוב ומנהיג,

חד - קני,

וחד - לא קני.

ולא ידענא הי מנייהו.

היכי דמי?

אלקמא רכוב לחודיה, ומנהיג לחודיה,

מנהיג לחודיה - מי איכא מאן דאמר לא קני?!

אלא אי איכא למימר: דלא קני - רכוב הוא דאיכא למימר!

אלא רכוב במקום מנהיג אבעיא ליה.

מאי?

רכוב עדיף דהא תפיס בה,

או דילמא:

מנהיג עדיף דאזלא מחמתיה?

אמר רב יוסף:

אמר לי רב יהודה: נחזי אנן.

דתנן:

"המנהיג - סופג את הארבעים,

והיושב בקרון - סופג את הארבעים.

רבי מאיר:

פוטור את היושב בקרון" (כלאים ח, ג).

ומדאפיך שמואל ותני: "וחכמים: פוטורין את היושב בקרון".

שמע מינה: רכוב לחודיה לא קני,

וכל שכן רכוב במקום מנהיג.

אמר ליה אב"י לרב יוסף:

הא זמנין סגיאין אמרת לן: נחזי אנן, ולא אמרת לן משמיה דרב יהודה.

אמר ליה:

אברא, ודכרנן נמי דאמרי ליה: היכי פשיט מר רכוב מיושב?

יושב - לא תפיס במוסירה,

רכוב - תפיס במוסירה!

ואמר לן [רב יהודה]:

רב ושמואל דאמרי תרוניהו:

מוסירה - לא קני.

איכא דאמרי:

אמר ליה אב"י לרב יוסף:

היכי פשיט מר רכוב מיושב?

יושב לא תפיס במוסירה, רכוב תפיס במוסירה!

רש"י

אידי. שם חכם :
מחבירו. מקח וממכר :
בנכסי הגר. שמת ואין לו יורשין
 וכל הקודם בנכסיו זכה בהן :
ומהו לשון מוסירה. שמוסרין
 אותו בו ללוקח :
אי נימא ר' מאיר. דאמר היושב
 בקרון סופג את הארבעים
 ומתניתין יחידאה היא ולית
 הלכתא כוותיה :
השתא לר"מ יושב קני. דקאמר
 היושב בקרון סופג את
 הארבעים :
רכוב מיבעיא. ולמה לי
 לאשמועין בתרתי :
אלא לאו רבנן. ואשמועין
 דביושב הוא דפטור אבל רכוב
 לא ותיובתא לרב יהודה דפטט
 רוכב מיושב :
במנהיג ברגליו. דקנייה
 במשיכה שבוטט בה ברגליו
 והולכת מחמתו כדרך רוכבי
 סוסים :
היינו מנהיג. והו"ל למיתני או
 שהיו שניהם מנהיגים :
תרי גוויי מנהיג. דאי אשמועין
 בשני מנהיגים דיחלוקו לא היינו
 יודעים להאי מהו דתימא כו' :
 חמור דרכו בהנהגה וגמל דרכו
 במשיכה :
במדה זו. לקמיה מפרש למעוטי
 מאי :
אי הכי. דלתנא קמא איפכא קני
 אמאי קתני משיכה בגמל
 והנהגה בחמור ליערבינהו וכו'
 מושכין ומנהיגין :
איכא חד צד דלא קני. להכי לא
 מצוי למתני בתרוייהו משיכה
 והנהגה ותנא הכי מושכין בגמל
 ומנהיגין בחמור או שהיה אחד
 מושך ואחד מנהיג באחד מהן
 אותו שדרכו בשניהם :

אמר ליה: הכי תנא אידי:
"מוסירה - לא קני"

אתמר נמי:
אמר רבי חלבא אמר רב הונא:
מוסירה מחבירו - קנה.
במציעאה ובנכסי הגר - לא קני.

מאי לשון "מוסירה"?

אמר רבא:
אידי אסברא לי: פאדם המוסר דבר לחבירו.
בשלמא מחבירו - קני, דקא מסר ליה חבריה,
אלא "במציעאה ובנכסי הגר" מאן קא מסר ליה דליקני?!

מיתיבי:
"היו שנים רוכבים על גבי בהמה ..."
מני?
אילימא רבי מאיר - השתא יושב קני, רכוב מיבעי?!
אלא לאו רבנן, ושמע מינה: רכוב קני!

הכא במאי עסקינן: במנהיג ברגליו.

אי הכי, היינו מנהיג!

תרי גוויי מנהיג.
מהו דתימא: רכוב עדיף דהא מנהיג ותפיס בה,
קא משמע לן.

תא שמע:
"שנים שהיו מושכים בגמל,
ומנהיגין בחמור,
או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג,

במדה זאת - קנו. ט,ט
רבי יהודה אומר:
לעולם לא קנה עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור."
קתני מיהת: "או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג,"
מושך ומנהיג - אין,
אבל רכוב - לא!

הוא הדין דאפילו רכוב,
 והא דקתני: **"מושך ומנהיג"**, לאפוקי מדרבי יהודה,
 דאמר: **"עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור"**,
 קמשמע לן: דאפילו איפכא נמי קני.

אי הכי,
ליערבינהו ולתנינהו:
"שנים שהיו מושכין ומנהיגין בין בגמל בין בחמור!"

איכא חד צד דלא קני.
איכא דאמר: משיכה בחמור,
ואיכא דאמר: הנהגה בגמל.

ואית דמותיב מסיפא:

רס"י

במדה הזאת. קס"ד במשיכה או בהנהגה בין בגמל בין בחמור:
אחד תפוס במוסירה. ואינו מנהיג:
ש"מ רכוב קני. שלא במקום מנהיג וכיון דשלא במקום מנהיג קני כוליה במקום מנהיג פלגי:
נקני נמי רכוב במוסירה. שבראש החמור שהוא תכשיט החמור וכחמור דמי:
בשלמא רכוב. מצית למימר דקנה בהגבהת חבירו שהגביה ראשו השני מן הקרקע דקא מגבה לה בן דעת:
אלא תפוס במוסירה במאי קני. פלגא והלא ראשה השני מונח במקומו והגבהת הפקר לא קניא עד דעקר לכוליה:
האי מאי. דקא אמרת הגבהת תופס במוסירה לא הויא הגבהה לדידיה והויא הגבהה לאחרני אפילו אם תימצא לומר כו':
ובית פגיה. קיבציי"ל בלע"ז מה שבראש החמור וכחמור דמי:
מה שתפוס בידו. דמה שבתוך ידו הוי מגביה לגמרי:
לא זה ולא זה. והבא לחוטפו יחטוף:
בדקתני. זה קנה חמור וזה קנה מוסירה אפילו בית פגיה של חמור:
הואיל ויכול. התפוס במוסירה למושכו בכח וינתק מראש החמור ויביאנו אצלו דהואיל וראש החמור גבוה נוח להביאה אצלו בנתיקה אחת:
ברותא היא. דאע"ג דיכול לנתק לאו הגבהה היא:
חציה על גב העמוד. דכיון דבמקום גבוה הוא האוחזה בראשה השני נוח לו לנתק ולהביאה אצלו דלא מחסר הגבהה:
הכי נמי דקמא קני. דמכי אגבהה קניא כולה משום דיכול לנתקה אם כן יש חילוק בשנים שהגביהו מציאה זה מכאן וזה מכאן בין מקום גבוה למקום נמוך דהיכא דשני ראשיה מונחים בקרקע אין הגבהת של ראשון קונה כולה שאין יכול לנתקו ולהביאו אצלו מתוך שהוא ארוך ומונח בקרקע כל מה שהוא נותקו ומושכו אחריו נגרר הוא על גבי קרקע והיכא דאחד מראשיה גבוה כגון בראש החמור או על גבי עמוד המגביה תחלה ראש שעל גבי קרקע קונה כולה ואנן לא אשכחן תנא דמפליג:

"במדה זו קנה",
"במדה זו" - למעוטי מאי?
 לאו למעוטי רכוב.

לא, למעוטי איפכא.

אי הכי, היינו רבי יהודה!

איכא בינייהו:
 צד אחד דלא קנה.
 אית דאמרי: משיכה בחמור,
 ואיכא דאמרי: הנהגה בגמל.

תא שמע:
"אחד רכוב חמור, ואחד תפוס במוסירה,
זה - קנה חמור,
וזה - קנה מוסירה".
 שמע מינה:
 רכוב קני!

הכא נמי, במנהיג ברגליו.

אי הכי, נקני נמי רכוב במוסירה!

אימא: זה קנה חמור וחצי מוסירה,
 וזה קנה חצי מוסירה.

בשלמא: רכוב קני, דקמגבה ליה בן דעת,
 אלא תפוס במוסירה במאי קני?

אימא: זה קנה חמור וכוליה מוסירה,
 וזה קני מה שתפוס בידו.

האי מאי?

אם תימצא לומר: המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו,
 הני מילי היכא דקא מגבה ליה אדעתא דחבריה,
 האי אדעתא דידיה קא מגבה ליה, איהו לא קני, לאחרני מקני!?

אמר רב אשי:

זה - קנה חמור ובית פגיה,
 וזה - קנה מה שתפוס בידו,
 והשאר - לא קנה לא זה ולא זה.

רבי אבהו אמר:

לעולם בך דקתני,
 הואיל ויכול לנתקה ולהביאה אצלו.

והא דרבי אבהו ברותא היא.

דאי לא תימא הכי,
 טלית שהיא מונחת חציה על גבי קרקע וחציה על גבי עמוד,
 ובא אחד - והגביה חציה מעל גבי קרקע,
 ובא אחר - והגביה חציה מעל גבי עמוד,
 הכי נמי דקמא קני ובתרא לא קני הואיל ויכול לנתק ולהביא אצלו!?
 אלא הא דרבי אבהו ברותא היא.

רש"י

רכוב בשדה. בהמה של מציאה קונה אבל לא בעיר וטעמא מפרש לקמיה ומנהיג אף בעיר קנה וכ"ש בשדה ש"מ רכוב לחודיה קני כו' :

אין דרכן. משום צניעותא :

ואי רשות הרבים הוא קני. בעיר דדרך לרכוב שם ולא להנהיג פן יפסקו עוברי דרכים בינו לבין בהמתו :

ואי אדם חשוב הוא. אין דרכו להנהיג בהמה ברגליו ודרך כבוד לרכוב עליה אף בסמטא שאין בני אדם שם וכן אשה שאין בה כח לאחוז הבהמה פן תינתק הימנה :

ואי איניש זילא הוא קני. שדרכו לרכוב לפני כל אף בלא דוחק לפי שאינו צנוע אבל אדם בינוני כגון שאינו חשוב בעושר ואינו בוש להוליך בהמה ברגליו אין דרכו לרכוב בסמטא בעיר משום צניעות :

תא שמע:

"רבי אליעזר אומר:

רכוב בשדה ומנהיג בעיר - קנה!"

הכא נמי, מנהיג ברגליו.

אי הכי, היינו מנהיג!

תרי גוויי מנהיג.

אי הכי,

רכוב בעיר מאי טעמא לא קני?!

אמר רב כהנא:

לפי שאין דרכן של בני אדם לרכוב בעיר.

אמר ליה רב אשי לרב כהנא:

אלא מעתה, הגביה ארנקי בשבת, שאין דרכם של בני אדם להגביה ארנקי בשבת, הכי נמי דלא קני?!

אלא, מאי דעבד - עבד, וקני,

הכא נמי, מאי דעבד - עבד, וקני.

אלא, במקח וממכר עסקינן,

דאמר ליה: קני כדרך שבני אדם קונין.

ט,ב ואי רשות הרבים הוא - קני.

ואי אדם חשוב הוא - קני.

ואי אשה היא - קניא.

ואי איניש זילא הוא - קני.

22. ט, ב

רפ"י

משוך בהמה זו על מנת לקנות כלים שעליה. במקח וממכר ומוכר לו את הכלים ולא את הבהמה:

לקנות מי קאמר ליה קני. לקנות משמע אתה התכוין לקנות אני איני מקנה לך:

מי קני כלים. במשיכה דבהמה עם הבהמה דמדקא מבעיא לך במוכר כלים בלא בהמה מכלל דבמוכר שניהם פשיטא לך דמקני בהמה קני כלים משום תורת חצר דקיימא לן חצרו של אדם קונה לו ובהמתו כחצרו והא חצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא שמעינן דתקני דכי אתרבאי (גיטין דף עז. עז.) מאם המצא תמצא בידו גגו חצרו וקרפיפו אתרבאי דלא נייד והוי משתמר:

וכי תימא כשעמדה. לאחר שעקרה ידה ורגלה ונקנית לו הבהמה במשיכה עמדה ולא הלכה ונקנו כלים בעמידתה דקנה לו חצרו:

כל שאילו מהלך לא קנה כו'. כלומר כיון דראויה היא לילך לאו דומיא דחצר היא ואין קונה בתורת חצר:

והלכתא. האי דפשיטא ליה דכי אמר ליה קני בהמה וקני כלים קני:

בכפותה. היא דפשיטא ליה דדומיא דחצר הוא קני וכל היכא דאמרינן בגמרא והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קני כו' מהכא קאמרי ליה:

קלתה. סל שעל ראשה שנותנת בה כלי מלאכתה וטווי שלה: **ה"נ דלא הוי גיטא.** והאנן תנן במסכת גיטין (דף עז. עז.) זרק לה גיטה לתוך חיקה או לתוך קלתה הרי זו מגורשת:

בְּעֵי רַבִּי אֶלְעָזָר:

הָאוֹמֵר לַחֲבִירוֹ: "מִשׁוּךְ בְּהֵמָה זֶה לְקִנּוּת כְּלִים שְׁעָלֶיהָ" - מֵהוּ?

"לְקִנּוּת", מִי אָמַר לִיה "קִנִּי"?!?

אֶלָּא: "מִשׁוּךְ בְּהֵמָה זֶה וְקִנִּי כְּלִים שְׁעָלֶיהָ" - מֵהוּ?

מִי מֵהֵנִיא מְשִׁיכָה דְּבֵהֵמָה לְאַקְנוּיִי כְּלִים, אוֹ לֹא?

אָמַר רַבָּא:

אִי אָמַר לִיה: 'קִנִּי בְּהֵמָה וְקִנִּי כְּלִים' מִי קִנִּי כְּלִים?! חֲצַר מְהֻלָּכַת הִיא, וְחֲצַר מְהֻלָּכַת לֹא קִנְיָה!

וְכִי תִימָא: כְּשֶׁעֲמָדָה - וְהָא: כָּל שְׂאִילוֹ מְהֻלָּךְ לֹא קִנְיָה, עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב לֹא קִנְיָה!

וְהִלְכְתָּא:

בְּכַפּוּתָהּ.

אָמְרוּ לִיה רַב פֶּפְא וְרַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַבָּא:

אֶלָּא מַעֲתָהּ,

הִיָּה מְהֻלָּךְ בְּסַפִּינָה וְקַפְצוּ דְּגִים וְנִפְלוּ לְתוֹךְ הַסַּפִּינָה הִכִּי נִמִּי דְּחֲצַר מְהֻלָּכַת הִיא וְלֹא קִנִּי?!?

אָמַר לִיה:

סַפִּינָה - מִינַח נִיּוּחָא, וּמִיָּא הוּא דְּקָא מְמַטּוּ לָהּ.

אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אִשִּׁי:

אֶלָּא מַעֲתָהּ, הִיתָה מְהֻלָּכַת בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים וְזָרַק לָהּ גִּט לְתוֹךְ חִיקָה אוֹ לְתוֹךְ קִלְתָּהּ, הִכָּא נִמִּי דְּלֹא מַגְרִשָּׁה?!?

אָמַר לִיה:

קִלְתָּהּ - מִינַח נִיּוּחָא, וְאִיהִי דְּקָא מְסַגֵּיא מִתּוֹתָהּ.

23. ט, ב - י, א

רפ"י

משנה

היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה, ואמר לחבירו: "תנה לי".

נטלה ואמר: "אני זכיתי בה" - זכה בה.

אם משנתנה לו, אומר: "אני זכיתי בה תחלה" - לא אמר כלום.

גמרא

תנן התם:

"מי שליקט את הפאה, ואמר: 'הרי זו לפלוני עני',

רבי אליעזר אומר:

זכה לו.

וחכמים אומרים:

יתננה לעני הנמצא ראשון" (פאה ד, ט).

אמר עולא אמר רבי יהושע בן לוי:

מחלוקת מעשיר לעני,

דרבי אליעזר סבר: מגו דאי בעי מפקר נכסיה והוי עני וחזי ליה, השתא נמי חזי ליה.

ומגו דזכי לנפשיה, זכי נמי לחבריה.

ורבנן סברי: חד מגו אמרינן, תרי מגו לא אמרינן.

אבל מעני לעני - דברי הכל זכה לו,

דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה.

אמר ליה רב נחמן לעולא:

ולימא מר: מעני לעני מחלוקת.

דהא 'מציאה' - הכל עניים אצלה,

ותנן:

"היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו 'תנה לי',

נטלה ואמר: 'אני זכיתי בה' - זכה בה."

אי אמרת בשלמא: מעני לעני מחלוקת, מתניתין מני? רבנן היא.

אלא אי אמרת: בעשיר ועני מחלוקת, אבל מעני לעני דברי הכל - זכה לו, הא מני?

לא רבנן,

ולא רבי אליעזר!

אמר ליה:

מתניתין דאמר: "תחילה".

הכי נמי מסתברא:

דקתני סיפא: "אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום".

"תחילה" בסיפא למה לי? פשיטא אף על גב דלא אמר "תחילה", "תחילה" קאמר!

אלא לאו, הא קא משמע לן: רישא דאמר "תחילה".

ואידך?

תנא סיפא לגלויי רישא.

סיפא דאמר: "תחילה",

רישא דלא אמר: 'תחילה'.

מתני

לא אמר כלום. דאפילו אמרי המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו כיון דיהבה ליה קנייה ממה נפשך אי קנייה קמא דלא מתכוין להקנות לחבירו הא יהבה ניהליה במתנה ואי לא קנייה קמא משום דלא היה מתכוין לקנות הויא ליה הפקר עד דמטא לידיה דהאי וקנייה האי במאי דעקרה מידיה דקמא לשם קנייה:

גמ'

מי שליקט את הפאה. אדם בעלמא שאינו בעל שדה דאי בבעל שדה לא אמר ר' אליעזר זכה דליכא למימר מינו דזכי לנפשיה דאפילו הוא עני מוזהר הוא שלא ללקט פאה משדה שלו כדאמר בשחיתות חולין (דף קלא.): לא תלקט לעני להזהיר עני על שלו:

מעשיר לעני. שעשיר הוא שליטה לצורך העני:

מגו דזכי לנפשיה. דאי בעי הוה זכי לנפשיה אם הגביה לעצמו:

חד מגו. מעני לעני:

ולימא מר דאפילו מעני לעני. אמרי רבנן דלא זכה לו:

דהא מציאה הכל עניים אצלה. כלומר הכל כשרים לזכות בה כעניים בפאה:

ותנן. המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו ולא אמרינן מגו דאי הוה בעי הוה זכי לנפשיה זכי נמי לחבריה כי מגבה לה כולה לשם חבירו דתנן היה רוכב כו':

ואמר אני זכיתי בה. קס"ד אני רוצה לזכות בה עכשיו קאמר ומודה הוא שמתחילה הגביה לשם חבירו וקתני זכה בה אלמא לא קנה חבירו:

אי אמרת בשלמא מעני לעני מחלוקת. דאמרי רבנן לא אמרינן מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה אלא היכא דהגביה לדעת שניהם כגון שנים שהגביהו מציאה דאמר בה לעיל (דף ח.) גבי בזמן שהם מודים חולקים בלא שבועה דטעמא משום מגו דזכי בהגבהה זו לנפשיה זכי נמי לחבריה אבל מגו דאי בעי הוה זכי לנפשיה זכי לחבריה לא אמרינן:

מתני רבנן היא. ואשמועינן רישא דהיכא דזכי ביה איהו אמרינן מגו וסיפא אשמועינן דהיכא דלא זכי ביה איהו מגו דאי בעי לא אמרינן:

הא. מתני דהכא מני:

דאמר תחילה. האי אני זכיתי בה דקאמר תחילה קאמר ליה מתחילה הגבהתיה לצורכי ולא לצרכך ולעולם המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו דומיא דמעני לעני:

הכי נמי מסתברא. דזכיתי תחילה משעת הגבהה קאמר מתני:

מדקתני סיפא כו'. ואי תחילה דסיפא לאו משעת הגבהה קאמר אלא אני זכיתי תחילה קודם שנתתיה לך נתכוונתי לזכות בה:

למה לי. למיתנא בה תחילה פשיטא דאפילו לא אמר תחילה בפירוש מסתמא תחילה קאמר דמי מצי למימר אני זכה בה עכשיו והלא אינה בידו:

אלא לאו הא קמ"ל. דרישא דמתני דקתני זכה בה בדאמר תחילה ואשמועינן סיפא דאם משנתנה לו טען לו אותה טענה ואמר אני הגבהתיה מתחילה לצורכי לא אמר כלום דגלי דעתיה כשנתנה לו דאדעתיה דהאי אגבהה: ואידך. רב נחמן אמר לך דתנא סיפא תחילה: לגלויי רישא. למימר דוקא קתני מדסיפא תחילה קתני ורישא לא תנא דוקא הוא:

סיפא. דלא אפשר בלא תחילה אמר אני זכיתי תחילה קודם שנתתיה לך לא אמר כלום דגלי דעתיה כשנתנה לו דאדעתא דהאי אגבהה ורישא דלא אמר תחילה ואפ"ה זכה בה:

24. י' א

רס"י

הוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים. כאדם הבא מאליו ותופס ממון חבירו בשביל חוב שיש לאחר עליו ובא לקדם עד שלא יתפסנו בעל חוב אחר ונמצא תופס זה חב בתפסתו זאת את הנושים האחרים:

חב לאחרים. מפסיד את האחרים כמו אין חבין לאדם (כתובות דף יא.א):

לא קנה. כדאמר בכתובות דלאו כל כמיניה להיות קופץ מאליו וחב לאלו מאחר שלא עשאו אותו הנושה שליח לתפוס:

נכש עמי היום. דלא נשכר עמו אלא לניכוש ועידור וכשהגביה המציאה אין זה ממלאכת בעל הבית וקנאה פועל והוא ינכה לו משכרו שכר פעולת ניכוש ועידור כל שעת הגבהה:

אמר לו עשה עמי מלאכה היום. כל מלאכה שהוא עושה מלאכת בעל הבית היא וקנה בעל הבית אלמא המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו:

כי הדר ביה טעמא אחרינא הוא. הא דאמר דכי הדר ביה הרשות בידו לאו משום דעד השתא לאו כיד בעל הבית הוא אלא טעמא אחרינא הוא שאינו שלו כעבד שאם בא לעזוב לו שכרו מכאן ואילך ולחזור בו יחזור בו:

ואם תאמר משנתנינו. דקתני אני זכיתי בה זכה בה ומשמע לן אני זוכה בה עכשיו זכה בה ואע"פ שהגביה לצורך חבירו היינו טעמא משום דקתני ואמר לחבירו תנה לי ולא אמר זכה אתה לי בהגבהתך נמצא שלא עשאו שליח להקנות בהגבהתה עד שעת נתינה והרי קודם נתינה הדר בו זה משליחותו:

רב נחמן ורב הסדא דאמרי תרוייהו: המגביה מציאה לחבירו - לא קנה חבירו.

מאי טעמא?

הוי תופס לבעל חוב, במקום שחב לאחרים, והתופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים - לא קנה.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"מציאת פועל - לעצמו.

במה דברים אמורים: בזמן שאמר לו בעל הבית:

"נכש עמי היום",

"עדור עמי היום",

אבל אמר לו: "עשה עמי מלאכה היום" - מציאתו של בעל הבית הוא!"

אמר ליה:

שאני פועל דידו כיד בעל הבית הוא.

והאמר רב:

פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום!

אמר ליה:

כל כמה דלא הדר ביה, כיד בעל הבית הוא.

כי הדר ביה, טעמא אחרינא הוא,

דקתיב: **"מי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם"**¹⁵ (ויקרא כה, נה) - ולא עבדים לעבדים.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

המגביה מציאה לחבירו - קנה חבירו.

ואם תאמר משנתנינו!

אמר: **"תנה לי"**, ולא אמר: 'זכה לי'!

25. י, א-ב

רש"י

קונות לו. אם יש סביבותיו דבר הפקר אין אחר רשאי לתופסו: אמר אבני מותיב ר' חייא. עלה תיובתא ממתניתין דמסכת פיאה: ואמר רבא מותיב ר' יעקב. עלה ממתניתין דסדר נזיקין: נטל. אחד מן העניים: מקצת פיאה. שליטתו כבד: וזרק (לה) על השאר. כדי לקנות: ליקנו ליה. גבי נפל לו עליה ארבע אמות דתקון ליה רבנן: בנפילה נחא ליה דנקני. לא נתכוין לקנות בתורת תקנת חכמים כסבור שנפילתו יפה לו: ה"ג כי תקון ליה רבנן בעלמא. כגון בסמטא שהוא רשות לכל אדם או ברה"ר או בצידי רשות הרבים והיא הפקר לרבים למשוך לתוכה הצריכין לצאת מן הדחק: לא תקון ליה רבנן. שהרי אין לאדם שם ד' אמות מיוחדות שהרבה חברים יש לו בתוכה עומדים אצלו:

משנה

רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל עָלֶיהָ, וּבָא אַחֵר וְהִחְזִיק בָּהּ, זֶה שֶׁהִחְזִיק בָּהּ - זָכָה בָּהּ.

גמרא

אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא: ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום.

מאי טעמא?

תקינו רבנן דלא אתי לאנצויי.

אמר אבוי:

מותיב רבי חייא בר יוסף פיאה.

אמר רבא:

מותיב רבי יעקב בר אידי נזיקין.

"אמר אבוי:

מותיב רבי חייא בר יוסף פיאה".

"נטל מקצת פיאה וזרק על השאר - אין לו בה כלום.

נפל לו עליה,

פרס טליתו עליה,

מעבירין אותו הימנה.

וכן בעומר שכחה" (פאה ד, ג).

ואי אמרת: ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום,

נקנו ליה ארבע אמות דידיה!

הכא במאי עסקינן:

דלא אמר 'אקני'.

ואי תקון רבנן כי לא אמר מאי הוי?

כיון דנפל - גלי דעתיה דבנפילה נחא ליה דנקני,

בארבע אמות - לא נחא ליה דנקני.

רב פפא אמר:

כי תקינו ליה רבנן ארבע אמות בעלמא,

בשדה דבעל הבית לא תקינו ליה רבנן.

ואף על גב דזכה ליה רחמנא בגנה, כי זכה ליה רחמנא להלוכי בה ולנקוטי פיאה,

למיהוי חצירו - לא זכה ליה רחמנא.

"אמר רבא:

מותיב רבי יעקב בר אידי נזיקין".

"רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ, וּבָא אַחֵר וְהִחְזִיק בָּהּ,

זֶה שֶׁהִחְזִיק בָּהּ - זָכָה בָּהּ".

ואי אמרת: ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום,

נקנו ליה ארבע אמות דידיה!

הכא במאי עסקינן:

דלא אמר "אקני".

יב

ואי תקונו רבנו, כי לא אמר מאי הוי?

כיון דנפל עליה - גלי דעתיה דבנפילה ניהא ליה דנקני,
בארבע אמות - לא ניהא ליה דנקני.

רב ששת אמר:

כי תקינו רבנו בסמטא, דלא דחקי רבים,
ברשות הרבים דקא דחקי רבים - לא תקינו רבנו.

והא "בכל מקום" קאמר!

"כל מקום" לאתווי צידי רשות הרבים.

26. י, ב - יא, א

ר"י

קטנה אין לה חצר - אם זרק לה בעלה גט תוך חצרה לא קנתה לה חצרה להתגרש בו וכן אם היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה גט בארבע אמותיה ואע"ג דגדולה מיגרשה כדתנן (גיטין דף עח.) הזורק גט לאשתו בתוך ביתה כו' היתה עומדת ברה"ר וזרקו לה קרוב לה מגורשת כו' : **משום ידה אתרבאי**. דכתיב ונתן בידה וידה רשותה משמע כדכתיב (במדבר כא) ויקח את כל ארצו מידו :

כי היכי דאית לה יד. דמשודעת לשמור את גיטה מגורשת דלא מיעט רחמנא אלא שוטה דמשלחה והיא חוזרת : **משום שליחות איתרבאי**. מדרבי רחמנא שליחות לאדם כדנתיא (קידושין דף מא.) ושלח מלמד שהאיש עושה שליח ושלחה. מלמד שהאשה עושה שליח אתרבאי נמי חצרה דהויא לה כשלוחה :

וכי היכי דשליחות לית לה. דתנן שאין הקטן עושה שליח דכי כתיב שליחות בין בגיטין בין בפסח איש כתיב בענין : **ידו**. אם המצא תמצא בידו : **גגו חצרו וקדפיפו מנין**. שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגונבה שהוא חייב :

אם כן מצינו תורת שליחות לדבר עבירה. לומר שלוחו כמותו וחייב השולח במעשה השליח : **וקי"ל**. בקידושין בפ"ב (דף מב.) :

בר חיובא הוא. שאף הוא מוזהר על הדבר התם פטור השולח דאמרינן ליה דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ולא היה לו לעשות : **דלאו בני חיובא נינהו**. לשלם כדתנן הם שחבלו באחרים פטורין (בי"ק פז.) :

דאי בעי עביד. את השליחות : **וקדש לי אשה גרושה**. ומשעת קידושין עובר משום לא יקחו : אשה אינה באזהרת לא תקיפו לפי שאינה בבל תשחית פאת זקנד כדאמר בקדושין (ד' לה.) : והמקיף את הקטן חייב שהמקיף באזהרה כניקף דכתיב לא תקיפו אחד הניקף ואחד המקיף במשמע במסכת [נזיר] (דף נז.) : וקטן דנקט משום דסתמא גדול לא שביק לאקופי נפשיה :

ואמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא : קטנה אין לה חצר, ואין לה ארבע אמות.

ורבי יוחנן משום **רבי ינאי** אומר : יש לה חצר, ויש לה ארבע אמות.

במאי קמיפלגי?

מר סבר : חצר משום ידה איתרבאי, כי היכי דאית לה יד - חצר נמי אית לה.

ומר סבר :

חצר משום שליחות איתרבאי, וכי היכי דשליחות לית לה, חצר נמי לית לה.

מי איכא מאן דאמר : "חצר משום שליחות איתרבאי"?

והתניא :

"**בידו**"¹⁶ (שמות כב, ג) - **אין לי אלא 'ידו', גגו, חצירו וקדפיפו מנין?** **תלמוד לומר : "המצא תמצא" מכל מקום**.

ואי סלקא דעתך : חצר משום שליחות איתרבאי, אם כן מצינו שליח לדבר עבירה, וקיימא לן : אין שליח לדבר עבירה!

אמר רבינא :

היכא אמרינן : דאין שליח לדבר עבירה?

היכא דשליח בר חיובא הוא,

אבל בחצר דלאו בר חיובא הוא - מיחייב שולחו.

אלא מעתה, האומר לאשה ועבד : "צאו גנבו לי", דלאו בני חיובא נינהו, הכי נמי דמיחייב שולחן?!

אמרת : "אשה ועבד" - בני חיובא נינהו,

והשתא מיהא לית להו לשלומי.

דתנן :

"**נתגרשה האשה, נשתחרר העבד - חייבין לשלם**" (בבא קמא פז, א).

רב סמא אומר :

היכא אמרינן : אין שליח לדבר עבירה?

היכא דאי בעי עביד ואי בעי לא עביד,

אבל חצר דבעל כרחיה מוטיב בה מיחייב שולחו.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו :

כהן דאמר ליה לישראל : "צא וקדש לי אשה גרושה",

אי נמי, איש דאמר לה לאשה : "אקפי לי קטן".

להך לישנא דאמר : כל היכא דאי בעי עביד, אי בעי לא עביד לא מיחייב שולחו,

הכא נמי, אי בעי עביד, אי בעי לא עביד - לא מיחייב שולחו.

להך לישנא דאמרת : כל היכא דשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו,

הני נמי, פיון דלאו בני חיובא נינהו מיחייב שולחו.

¹⁶ אם המצא תמצא בידו הגנבה משור עד המור עד שה חיים שנים ושלם

ומי איכא למאן דאמר: חצר לאו משום ידה איתרבאי?
והתניא:

"ידה"¹⁷ (דברים כד, א) - אין לי אלא ידה,

גגה, חצירה וקרפיפה מנין?

תלמוד לומר: "ונתן" - מכל מקום!

לענין גט כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי,
כי פליגי - לענין מציאה.

יא, א מר סבר: אילפינן מציאה מגט,
ומר סבר: לא ילפינן מציאה מגט.

ואיבעית אימא:

בקטנה - כולי עלמא לא פליגי דילפינן מציאה מגט.

והכא בקטן קא מיפליגי.

מר סבר: ילפינן קטן מקטנה.

ומר סבר: לא ילפינן קטן מקטנה.

ואיבעית אימא:

מר אמר: חדא,

ומר אמר: חדא,

ולא פליגי.

רס"י

תלמוד לומר ונתן מכל מקום.
מדלא כתיב ובידה יתנהו דרוש
ונתן אוכתב לה ונתן אלמא
משום ידה אתרבאי דאי משום
שליחות הא כבר כתיבא הכא
כדתניא (ושלח) [ושלחה] מלמד
שהאשה עושה שליח בקדושין
בפרק ב' (דף מא.):

ילפינן מציאה מגט. כי היכי
דגבי גט אית לה חצר לקטנה
גבי מציאה נמי אית לה:

ומר סבר לא ילפינן. ממונא
מאיסורא וגבי ממונא חצר
מאם המצא אתרבאי ואיכא
למימר דשליחות הוא ומשום
דאין שליח לדבר עבירה
אצטריך למכתב התם:

והכא בקטן פליגי. דלא אשכחן
דרבי ביה חצר:

מר אמר חדא כו'. ר"ש בן לקיש
אמר לענין מציאה ורבי יוחנן
לענין גט אי נמי מר אמר קטן
ומר אמר קטנה:

¹⁷ מי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא הן בעיניו מי מצא בה עדות דבר וכתב לה ספר מרידת ונתן בידה ושלקה ממיתו

27. יא, א

רס"י

מתני'

אחר צבי שבור. דהוא דומיא דמציעא שאינו יכול לרוץ ומשתמר בתוך השדה אם לא יטלוהו אחרים:

גמ'

אי עומד בצד שדהו אין. דעכשיו היא משתמרת על ידו:

עומר שיש לי בשדה. שהנחתיו שם מדעתי וסמכתי על הפועלים שיביאוהו ופועלים שכחוהו:

לא יהא שכחה. אם חזר ושכחו: בשדה ושכחה. אם שכחתו בבואך מן השדה הוי שכחה ולא ששכחתו משנכנסת לעיר:

אלא לאו הכי קאמר בשדה שכוח מעיקרו כו'. בעוד האיש בשדה עומר השכוח מעיקרו ששכחו הוא תחילה לפועל הוי שכחה אבל זכור שהניחו שם מדעתו ולבסוף שכחו על ידי פועלים לא הוי שכחה:

אבל בעיר. משנכנס לעיר אפילו זכור ולבסוף שכח הוי שכחה דליתיה גביה כו' והכי קא נסיב ליה תנא לתלמודיה יכול לא יהא שכחה תייל בשדה ושכחת בעודך בשדה הוא דבעינן דשכחתייה אתה ולא בעיר לא בעינן ושכחת שאף שכחת פועלים עושה אותה שכחה:

וממאי. דקרא הכי מתרץ ומתנייתין הכי אמרה:

דלמא גזירת הכתוב היא. דמשמע דבשדה יהא שכחה אבל משבא בעל הבית לעיר אין שכחתו ושכחת פועלים כלום והכי קאמר יכול יהא שכחה תייל כו':

משנה

רָאָה אוֹתוֹן רָצִין אַחַר מְצִיָּאָה:

אַחַר צְבִי שְׁבוּר,

אַחַר גּוֹזְלוֹת שְׁלֵא פָּרְחוּ,

וְאָמַר: "זָכַתָּה לִי שְׂדֵי" -

זָכַתָּה לוֹ.

הִיָּה צְבִי רָץ בְּדָבָרוֹ,

אוֹ שְׁהִיֹּ גּוֹזְלוֹת מִפְּרִיחֵי,

וְאָמַר: "זָכַתָּה לִי שְׂדֵי" -

לֹא אָמַר כָּלוּם.

גמרא

אמר רב יהודה אמר שמואל: והוא שעומד בצד שדהו.

ותקני ליה שדהו,

דאמר רבי יוסי ברבי חנינא:

חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו!

הני מילי בחצר המשתמרת,

אכל חצר שאינה משתמרת:

אי עומד בצד שדהו - אין,

אי לא - לא.

ומנא תימרא: ד"חצר שאינה משתמרת, אי עומד בצד שדהו - אין, אי לא - לא?"

דתניא:

"היה עומד בעיר ואומר:

"יודע אני שעומר שיש לי בשדה, פועלים שכחוהו, לא יהא שכחה.

יכול לא יהא שכחה?

תלמוד לומר: "ושכחת עמר בשדה"¹⁸ (דברים כד, ט),

"בשדה" - "ושכחת" - ולא בעיר."

הא גופא קשיא:

אמרת: "יכול לא יהא שכחה?"

אלמא: הוי שכחה,

ונסיב לה תלמודא: "בשדה" - "ושכחת" - ולא בעיר,"

אלמא: לא הוי שכחה!

אלא לאו הכי קאמר:

בשדה שכוח מעיקרו - הוי שכחה,

זכור ולבסוף שכוח - אין שכחה.

מאי טעמא?

דכיון דקאי גביה הויא ליה חצרו וזכתה ליה.

אכל בעיר - אפילו זכור ולבסוף שכוח הויא שכחה.

מאי טעמא?

דליתיה גביה דלזכי ליה.

ממאי?

דלמא גזירת הכתוב היא,

דבשדה - נהוי שכחה,

ובעיר - לא נהוי שכחה!

¹⁸ מי תקצר קצירך בשדה ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה ויהיה למען וברכה ה' א-להיך בכל מעשה ידך

רס"י

שלפניו אין שכחה. בשכחת הקוצר קאי יחיד שהתחיל לקצור מראש השורה ושכח לפניו ולאחריו שלאחריו הוי שכחה שלפניו לא הוי שכחה:

יהיה. לגר ליתום ולאלמנה יהיה: עישור שאני עתיד למוד. נזכר שלא עישר מעשרותיו והוקשה לו ומיהר לעשרן באשר הוא שם:

נתון ליהושע. לרבי יהושע בר חנניא שהיה עמו בספינה והוא לוי ונטול מעשר ראשון כדאמרי בערכין (דף יב:). מעשה ברבי יהושע שהלך לסייע את ר' יוחנן בן גודגא בהגפת דלתות אמר לו חזור בך שאתה מן המשוררים ואני מן המשוערים ומשורר ששיער במיתה:

ומקומו מושכר לו. וקבל ממנו שם שכר המקום דהכי קתני סיפא נתקבלו זה מזה שכר וכל כך למה כדי לקנות מעשר שתהא חצרו קונה לו לפי שהמטלטלין אין קונין אלא או במשיכה או חצרו תקנה לו:

נתון לעקיבא. גבאי היה ואותה שנה שנת מעשר עני היתה:

כי אתא. ר' אבא לסורא אמר להו כו':

מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם. ולא משום דתקני להם מקומם בתורת חצר שאפילו הקנה להן חצר אחרת שאינן בתוכה קנוי נמי כדתנן (קדושין דף כו.). נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף משנתן הכסף בשביל הקרקע והמטלטלין או אפילו קרקע במכר ומטלטלין במתנה נקנין המטלטלין בקנין הקרקע בלא משיכה כדילפינן בקדושין (שם) מויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב עם ערים בצורות אשר ביהודה:

קבלה. להאי תירוצא: וכי לא היה להן סודר כו'. למה לו לקבל מהן מעות אלא סודר מאי טעמא לא דטובת הנאה שהיתה לו לרבן גמליאל במעשרות הללו:

אינה חשובה ממון. דתהא נקנית בחליפין דליכא למימר כי קנה ליה ר"ג להאי סודר אקנייה חליפין דידיה בכל מקום שהן דכיון דאין לו בהן אלא טובת הנאה שבידו לתתו לכל מי שירצה אין זו חשובה ממון לחול על זו קנין חליפין:

הכא נמי. גבי קנין קרקע:

אינה ממון לקנות על גבי קרקע. בקנין שהקרקע נקנה בו אלא אפקורי בעלמא אפקר גבייהו וכי אוגר להו מקום קנתה לו חצרו בתורת חצר כשאר הפקר:

ולא היא. מהאי דכי לא היה להן סודר לאו ראייה היא למילף מינה דאין טובת הנאה נקנית בחליפין ועל גבי קרקע דשפיר איכא למימר מטלטלי אגב קרקעי הקנה להן ודקשיא לך לקנינהו בחליפין:

מתנות. של כהונה ולויה ומעשר עני:

נתינה כתיבא בהו. כדכתיב (דברים כו) ונתתה ללוי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני לפיכך אסור להקנותן בסודר דדרך מקח הוא שזה נותן לו כליו תחתיהן ונראה זה כמוכרן לו:

אמר קרא: "לא תשוב לקחתו" (דברים כד, ט) - לרבות שכתת העיר.

האי מיבעי ליה ללאו!

אם כן נימא קרא: 'לא תקחנו', מאי "לא תשוב"? לרבות שכתת העיר.

ואפתי מיבעי ליה לכדתנן:

"שלפניו - אין שכחה.

שלאחריו - יש שכחה, שהוא ב' כל תשוב."

זה הכלל:

כל שהוא ב' כל תשוב" - שכחה,

כל שאינו ב' כל תשוב" - אינו שכחה" (פאה ו, ד)!

אמר רב אשי:

אמר קרא: "הינה" (דברים כד, ט) - לרבות שכתת העיר.

וכן אמר עולא:

והוא שעומד בצד שדהו.

וכן אמר רבה בר בר הנה:

והוא שעומד בצד שדהו.

איתיביה רבי אבא לעולא:

"מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה,

אמר רבן גמליאל:

"עישור שאני עתיד למוד נתון ליהושע,

ומקומו מושכר לו,

ועשור אחר שאני עתיד למוד, נתון לעקיבא בו יוסף כדי שיזכה בו לעניים,

ומקומו מושכר לו" (מעשר שני ה, ט).

וכי רבי יהושע ורבי עקיבא בצד שדהו של רבן גמליאל היו עומדין?!

אמר ליה:

דמי האי מרבנן גדלא גמרי אינשי שמעתא.

כי אתא לסורא אמר להו:

הכי אמר עולא והכי אותביתיה.

אמר ליה ההוא מרבנן:

רבן גמליאל מטלטלי אגב מקרקעי הקנה להם.

רבי זירא - קבלה.

רבי אבא - לא קבלה.

אמר רבא:

שפיר עבד דלא קבלה.

וכי לא היה להם סודר לקנות ממנו בחליפין?

אלא, טובת הנאה אינה ממון, לקנות ממנו בחליפין, הכא נמי, טובת הנאה אינה ממון, לקנות על גבי קרקע.

ולא היא,

מתנות כהונה - 'נתינה' פתיבא בהו,

חליפין - דרך מקח וממכר הוא,

רפ"י

נתינה אלימתא היא. מותר להקנות מתנות כהונה על גבי קרקע:

רב פפא אמר. לעולם בתורת חצר קנאו ואפילו הכי לא תקשי לעולא דהא דלא בעינן הכא עומד בצד השדה משום דדעת אחרת מקנה אותן שרבן גמליאל הקנה להן מטלטלין שהיו לו בחצר שלהן ולא מהפקירא קנו ונוחה מתנה זו לקנות ואע"ג דאין עומד בצד השדה: **והוא שרץ אחריהן.** הצבי מהלך והגוזלות מדדין ומתניתינן דקתני זכתה לו שדהו כגון שהיה יכול לרוץ אחריהן ומגיען קודם שיצאו משדהו:

הכי גרסינן ובעי ר' ירמיה במתנה היאך. אם היו צבי וגוזלות של אדם אחד והם בתוך שדה חבירו ונותנן בעליהן לבעל שדה במתנה היאך הדין מי בעינן והוא שרץ אחריהן ומגיען ואי לא לא קני ומצי נותן למיהדר ביה או לא:

קבלה מיניה רבי אבא. להך בעיא מרבי ירמיה דשפיר דק שיש חילוק בין מתנה להפקר ובמתנה אע"פ כו':

ואמר עולא. במסכת גיטין (דף עז:): גבי הזורק גט לאשתו בתוך ביתה או בתוך חצרה:

שאני גט דאיתיה בעל כרחה. שהוא נותנו לה ולא ניחא לה למגרשה: **ולאו קל וחומר הוא.** מן הטעם הזה יש לדון דכ"ש לקנין אחר:

מה גט. דכי איתה בצד חצרה ולא ניחא לה למקנייה אפילו הכי קנייה לה חצרה אמרינן דאי איתה אין אי לא לא:

מתנה. דליתה בע"כ דאי אמרה לא בעינא לא קניא:

לא כ"ש. דכי אמרה בעינא צריכא שתהא בצד חצרה:

אלא אמר רב אשי. לא תתלי טעמא משום דאיתיה בעל כרחה אלא גבי מתנה היינו טעמא דלא בעינן עומד אצלה דכיון דמידה אתרבאי לא גרעה משלוחה להיטיב לה ואילו שלוחה שקיבל לה מתנה מי לא קני לה ואפילו אין עומדת בצדו חצרה נמי לא שניא הלכך גבי מתנה דזכות הוא לה אגן סהדי דניחא לה שתהא שלוחה וקנייה לה כשליח אבל גבי גט דחוב הוא לה לא ניחא לה שתהא שלוחה הלכך כי עומדת בצדה על כרחה ידה היא וידה קניא גבי גט על כרחה ואי לא לאו ידה הוא ולא שלוחה הוא טעמא דיש חילוק בין גט למתנה ואף על גב דתרויהו דעת אחרת מקנה אותן משום דהך חצר אף על גב דאתרבאי משום יד כדאמרן לעיל (דף י:): לא גרעה משליחות דאי נמי לא אתרבאי מונתן בידה הוי נפקא לן חצר משליחות וכי אצטריך לרבויי משום יד משום קטן וקטנה דלתנהו בתורת שליחות אצטריך וכל היכא דאיתיה לשליחות איתיה לדין חצר הלכך גבי גט דחוב הוא לה אין חבין כו' כלומר אין אדם יכול לעשות שליח לחוב אדם שלא מדעתו וחצרו נמי לאו בתורת שליחות מצית לאתויי דתגרש שלא מדעתה הלכך בגט לא תרבייה אלא משום יד ומה ידה דסמוכה לה אף חצירה בסמוכה לה:

גבי מתנה דזכות הוא לו זכין לו לאדם שלא בפניו. ושלא מדעתו דאגן סהדי דניחא ליה שתהא שלוחו הלכך כי ליתיה בצד חצרו דליכא לדמויי לידה דאינה סמוכה לה תיפוק לה זכייתה משליחותה כי היכי דשלוחו זוכה לו שלא בפניו חצרו נמי זוכה לו שלא בפניו ומיהו גבי מצאיה כי ליתיה גבה דלא נפקא זכייתה משום יד ליכא לרבויי משליחות דגבי שליחות איכא דעת השולח או דעת שליח אבל חצר ליכא לא דעת שולח ולא דעת שליח הלכך בעינן דעת אחרת מקנה אותו:

מטלטלין - אגב מקרקע, נתינה אלימתא היא.

רב פפא אמר:

דעת אחרת מקנה אותן שאני.

ומנא תימרא?

דתנן:

"דָּאָה אוֹתָן רָצִין אַחַר הַמְצִיָּאָה [אַחַר צְבִי שְׁבוּר, אַחַר גּוּזְלוֹת שְׁלֵא פְּרָחוּ, וְאָמַר: "זָכַתָּה לִי שְׂדֵי" - זָכַתָּה לוֹ"].

וְאָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

וְהוּא שְׂרָץ אַחֲרֵיהּ וּמְגִיעָן.

וּבְעֵי רַבִּי יְרֵמְיָה:

בְּמַתְנָה הֵיאֵךְ?

קָבְלָה מִיְנֵיהּ רַבִּי אַבָּא בַר כְּהֵנָא:

אַף עַל פִּי שְׂרָץ אַחֲרֵיהּ וְאִין מְגִיעָן.

מֵאֵי טַעְמָא?

לְאוּ מִשּׁוּם דְּדַעַת אַחֲרַת מְקַנָּה אוֹתָן שְׁאֵנִי.

אָמַר לִיה רַב שִׁימִי לְרַב פֶּפְא:

הָרִי גֵט, דְּדַעַת אַחֲרַת, מְקַנָּה אוֹתָהּ,

וְאָמַר עוּלָא:

וְהוּא שְׁעוּמְדַת בְּצַד בֵּיתָה אוּ בְּצַד חֲצָרָה.

שְׁאֵנִי גֵט דְּאִיתִיהּ בְּעַל כְּרָחָה.

מִתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת בְּרִיָּה דְרַב אִידִי:

וְלֹא קַל וְחֹמֶר הוּא?!

וּמָה גֵט דְּאִיתִיהּ בְּעַל כְּרָחָה,

אִי עוֹמְדַת בְּצַד בֵּיתָה וּבְצַד חֲצָרָה - אִין,

אִי לֹא - לֹא.

מִתְנָה מְדַעַתִּיהּ - לֹא כָּל שְׁכָן?!

אָלָא אָמַר רַב אִשִּׁי:

יבא, חֲצֵר אִיתְרַבְּאִי מִשּׁוּם יָד,

וְלֹא גְרָעָה מִשְׁלִיחוֹת.

גְּבִי גֵט, דְּחֹב הוּא לָהּ - אִין חֲבִין לְאָדָם אָלָא בְּפָנֵיו.

גְּבִי מַתְנָה, דְּזִכּוֹת הוּא לוֹ - זְכִין לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנֵיו.

28. יב, א

גופא:

"רָאָה אוֹתוֹן רָצִין אַחַר הַמְצִיאָה [אַחַר צְבִי שְׁבוּר,
אַחַר גּוֹזְלוֹת שְׁלֵא פָּרְחוּ,
וְאָמַר: "זָכַתָּה לִי שְׂדֵי" - זָכַתָּה לוֹ].

אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
וְהוּא שָׂרִץ אַחֲרֵיהֶן וּמִגִּיעוֹן.

בְּעֵי רַבִּי יְרֵמְיָה:
בְּמַתְנֵה - הֵיאֵד?

קִבְּלָה מִיְנֵיהּ רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא:
אַף עַל פִּי שָׂרִץ אַחֲרֵיהֶן וְאִין מִגִּיעוֹן.

29. יב, א

כ"י

זרק ארנקי. והפקירו לכל הקודם:
שאין סופו לנוח. בתוך האויר:
כמונח דמי. וקנאו בעל הבית הראשון או לאו כמונח דמי להכי בעי אויר שאין סופו לנוח בתוך הבית כמונח דמי דאילו אויר שהיה סופו לנוח בתוך הבית פשיטא לן דאפילו קדם איש אחר וקלטה בתוך האויר לא קנה דמשנכנס לאויר קנאו בעל הבית דתנן במסכת גיטין (דף עט.) היתה עומדת בראש הגג וזרק לה גט כיון שנכנס לאויר הגג הרי זו מגורשת הוא למעלה והיא למטה כיון שיצא מרשות הגג נמחק או נשרף הרי זו מגורשת:
ואינו מגיען. אלמא מתגלגלים ויוצאין הן ואין סופן לנוח וקאמר דקנה ליה שדהו:

בְּעֵי רַבָּא:

זֶרֶק אֲרִנְקֵי בְּפִתְחָא זֶה, וְיֵצֵא בְּפִתְחָא אַחֵר - מַהוּ?

אוֹיֵר שְׁאִין סוּפוֹ לְנוּחַ - כְּמוֹנַח דְּמִי, אוֹ לֹא?

אָמַר לִיהֵ רַב פֶּפְא לְרַבָּא,

וְאָמַרִי לָהּ: רַב אֲדָא בַר מִתְנַה לְרַבָּא,

וְאָמַרִי לָהּ: רַבִּינָא לְרַבָּא:

לֹא הֵינּוּ מִתְנִיתִין: "רָאָה אוֹתוֹן רְצִין אַחֵר הַמְצִיָּאָה ..."

וְאָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן: וְהוּא שְׂרָץ אַחֲרֵיהֶן וּמְגִיעֵן,

וּבְעֵי רַבִּי יְרֵמְיָה: בְּמִתְנָה הֵיאֵד?

וְקַבְלָהּ מִינֵיהּ רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא: בְּמִתְנָה - אַף עַל פִּי שְׂרָץ אַחֲרֵיהֶן וְאִין מְגִיעֵן!

אָמַר לִיהֵ:

מִתְגַּלְגַּל קְאָמְרַת,

שְׁאֵנִי מִתְגַּלְגַּל דְּכְמוֹנַח דְּמִי.

30. יב, א-ב

רפ"י

מתני'

מציאת בנו ובתו הקטנים כו'.
 בנו קטן בגמרא מפרש מ"ט בתו
 הקטנה בכתובות (דף מו:):
 ילפינן לה מקראי דקטנה ואף
 נערה כל שבח נעוריה לאביה:
מציאת עבדו ושפחתו הכנענים
שלו. שהרי גופו קנוי לו עולמית
 כדכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם
 וכו':

מציאת אשתו. רבנן תקינו ליה
 משום איבה:
מציאת עבדו ושפחתו העברים.
 בגמ' פריך לא יהא אלא פועל
 דאמרין לעיל (דף י.) מציאתו
 לבעל הבית:

גמ'

מפני מה אמרו מציאת קטן
לאביו. בשלמא בתו ואשתו
 טעמא מפרש להו במקומן
 בכתובות אלא בנו טעמא מאי:
מריצה אצל אביו. הלכך
 כשמגביה לצורך אביו הגביחה:
ילקט בנו אחריו. מותר לבנו של
 פועל אם עני הוא ללקוט אחר
 אביו לקט הנושר אבל אם קבל
 הפועל את השדה למחצה
 לשליש ולרביע עשיר הוא והרי
 הוא כבעל הבית בשדה זה ולא
 ילקט בנו אחריו לפי שלקט בנו
 לאביו:

בין כך ובין כך כו'. דאם האב
 עשיר הבן עני וזוכה לעצמו:
טעמא דתנא דידן קאמר. מפני
 מה אמרו מציאת קטן לאביו:
וליה לא ס"ל. דמציאת קטן
 לאביו:

מדבריהם. מפני דרכי שלום:
ונפקא מינה. מדרי יוסי הא
 אתא לאשמועינן דהחמירו
 חכמים בתקנתן כגזל גמור
 להוציאו בדיינין וכיון
 דמדאורייתא לית ליה זכייה
 נמצא אביו גוזל את העניים:
אלא אמר אביו. רבי יוסי נמי
 כתנא דידן ס"ל דקטן לית ליה
 זכייה וגבי לקט היינו טעם
 דכיון דיש לו לפועל זה בנים
 ואשה עניים עצמן מייאשי
 מלקט שלה לפיכך עשאוה
 כשדה שהלכו בו הנמושות דתנן
 (פיאה פ"ח מ"א) מאימתי כל
 אדם מותרין בלקט משילכו בו
 הנמושות לקוטי בתר לקוטי
 דמההיא שעתא מסחו עניים
 דעתייהו מיניה והכא נמי מסחו
 דעתייהו כו':

עשו את שאינו זוכה כזוכה.
 אע"פ שאין לקטן זכייה במקום
 אחר כאן עשאוהו כזוכה:

משנה

מציאת בנו ובתו הקטנים,
מציאת עבדו ושפחתו הכנענים,
מציאת אשתו -
הרי אלו שלו.

מציאת בנו ובתו הגדולים,
מציאת עבדו ושפחתו העברים,
מציאת אשתו שגירשה, אף על פי שלא נתן כתובה -
הרי אלו שלהן.

גמרא

אמר שמואל:

מפני מה אמרו: "מציאת קטן לאביו"?
 שבשעה שמוצאה מריצה אצל אביו ואינו מאחר בידו.

למימרא: דסבר שמואל: קטן לית ליה זכייה לנפשיה מדאורייתא.
 והתניא:

"השוכר את הפועל - ילקט בנו אחריו,
למחצה, לשליש ולרביע - לא ילקט בנו אחריו.

רבי יוסי אומר:

בין כך ובין כך, ילקט בנו ואשתו אחריו.

ואמר שמואל:

הלכה קרבי יוסי.

אי אמרת בשלמא: קטן אית ליה זכייה לנפשיה - כי קא מלקט, לנפשיה קא מלקט,
 ואבוה מיניה קא זכי.

אלא אי אמרת: קטן לית ליה זכייה לנפשיה - כי קא מלקט, לאביו קא מלקט - אבוה עשיר הוא,
 אמאי "אשתו ובנו מלקט אחריו"!

שמואל, טעמא דתנא דידן קאמר,
 וליה, לא סבירא ליה.

וסבר רבי יוסי קטן אית ליה זכייה מדאורייתא!?

והתנן:

"מציאת חרש, שוטה וקטן - יש בהן משום גזל,
מפני דרבי שלום.

רבי יוסי אומר:

גזל גמור" (גיטין נט:).

ואמר רב חסדא:

גזל גמור מדבריהן,

נפקא מינה: להוציאה בדיינין!

אלא אמר אביו:

עשאוה, כמי שהלכו בה נמושות.

דעניים גופייהו מסחי דעתייהו,

סברי: בריה דהיאך מלקטי ליה.

אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביו:

וכי מותר לאדם להרביץ ארי בתוך שדהו כדי שיראו עניים ויברחו!?

אלא אמר רבא:

יב, עשו שאינו זוכה כזוכה.

מאי טעמא?

כ"י

מאי טעמא עניים גופייהו ניחא להו. בהאי תקנתא דכי אגרו להו לדידהו כו':
ופליגא. דשמואל דפירש טעמא דמתניתין משום דלית ליה זכייה:
אדר' חייא בר אבא. דאמר אף גדול שיש לו זכייה אם סמוך הוא על שולחן אביו מציאתו לאביו משום איבה אבל אינו סמוך על שולחן אביו אפילו הוא קטן מציאתו שלו:

עניים גופייהו ניחא להו,
 כי היכי דכי אגרו לדידהו - נלקוט בנייהו בתרייהו.

ופליגא¹⁹ אדרבי חייא בר אבא.
 דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
 לא גדול - גדול ממש,
 ולא קטן - קטן ממש,
 אלא: גדול וסמוך על שולחן אביו - זהו קטן.
 קטן ואינו סמוך על שולחן אביו - זהו גדול.

¹⁹ הוגה על ידי הגהות הב"ח

31. יב, ב

"מציאת עבדו ושפחתו העברים - הרי הוא של עצמו".

אמאי? לא יהא אלא פועל!

ותניא:

"מציאת פועל - לעצמו.

במה דברים אמורים: בזמן שאמר לו: נפש עמי היום, עדור עמי היום.

אבל אמר לו: עשה עמי מלאכה היום - מציאתו לבעל הבית!"

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

הכא בעבד נוקב מרגליות עסקינן,

שאין רבו רוצה לשנותו למלאכה אחרת.

רבא אמר:

במגביה מציאה עם מלאכתו עסקינן.

רב פפא אמר:

כגון ששכרו ללקט מציאות.

והיכי דמי?

דאקפי אגמא בכורי.

רס"י

לא יהא אלא פועל. לא יהא עבדו אלא שכיר בעלמא תנינא דמציאתו לבעל הבית בזמן שלא פירש לו לאיזו מלאכה שכרו ועבד זה כשקנאו רבו לסתם מלאכה קנאו:

שאיין רבו רוצה לשנותו. הלכך לא ניחא ליה שיגביה לו מציאה דמציאה מעולה בדמיה משכר ביטול מלאכתו לא שכיחא הלכך אי אתרמי ואשכח שלו הוא וישלם לרבו שכר ביטולו:

עם מלאכתו. שלא ביטל כלום הלכך לעצמו:

רב פפא אמר. הא דתניא פועל מציאתו לבעל הבית:

ששכרו ללקט מציאות. הרבה: והיכי דמי. דאתרמי:

דאקפי אגמא בכורי. שצף הנהר חוץ לגדותיו וצפו הדגים שם וכשיבשו המים היוצאים נמצאו שם דגים הרבה. דאקפי תרגום של הציף כדמתרגמינן ויצף הברזל וקפא ברזלא (מלכים ב' ו):

32. יב, ב

[**"מציאת עבדו ושפחתו העברים - הרי הוא של עצמו"**].

האי "שפחה" היכי דמי?

אי דאיתי 'שתי שערות' - מאי בעיא גביה??!

ואי דלא איתי 'שתי שערות': אי איתיה לאב - דאבוה הוּא!

ואי דליתיה לאב - תיפוק במיתת האב!

דאמר ריש לקיש:

אמה העבריה קונה את²⁰ עצמה במיתת האב מרשות האדון מקל וחומר.

ולאו איתותב ריש לקיש?!

נימא מהאי נמי תיהוי תיובתא!

לא,

לעולם דאיתיה לאב,

ומאי "הרי הוא של הוּ"?

לאפוקי דרבה.

רס"י

מאי בעיא גביה. הא תניא יוצאה בסימנין:

דאבוה הוא. מציאתה דהא קטנה היא:

ואי דליתיה לאב. מאי בעיא גבי האדון תיפוק מיניה במיתת האב:

מקל וחומר. בפרק קמא

דקדושין (דף טז.) מה סימנין שאין מוציאין מרשות האב

מוציאין מרשות האדון

כדילפינן ויצאה חנם אלו ימי

בגרות אין כסף אלו ימי נערות

מיתת האב שמוציאה מרשות

האב שאינו מוריש לבניו מה

שזכתה לו תורה בבתו שיהא

מעשה ידיה לאחין כדילפינן

(כתובות דף מג.) והתנחלתם

אותם לבניכם ולא בנותיכם

לבניכם אינו דין שמוציאה

מרשות האדון:

ולאו איתותב רבי שמעון בן

לקיש. בקדושין (שם):

לאפוקי דרבה. לאפוקי שאינו

של רבה אלא של אביה וקרי

ליה שלהן משום דאב מינה

קזכי:

²⁰ תיקון גירסה על פי מסורת הש"ס, וכך הוא בכתב"י מינכן.

33. יב, ב

רס"י

במגורשת ואינה מגורשת. כגון
זרק לה גיטה ספק קרוב לה
ספק קרוב לו ברה"ר:
חייב במזונותיה. ומשום הכי
אצטרך לאשמועין דמציאתה
שלה דטעמא מאי אמור רבנן
מציאת האשה כו':

"מְצִיאת אִשְׁתּוֹ [שְׁגִירָשָׁה,
אָף עַל פִּי שְׂלֵא נָתַן בְּתוּבָה - הָרִי אֵלּוּ שְׂלֵהוּ"].

"גִּירָשָׁה" - פְּשִׁטָּא!

הָכָא בְּמֵאֵי עֶסְקִינָן:

בְּמִגּוּרְשֵׁת וְאִינָה מִגּוּרְשֵׁת.

דְּאָמַר רַבִּי זִירָא אָמַר שְׂמוּאֵל:

כָּל מְקוּם שְׂאֲמְרוּ חֲכָמִים: 'מִגּוּרְשֵׁת וְאִינָה מִגּוּרְשֵׁת' - בְּעֵלָה חֵיִב בְּמִזּוֹנוֹתֶיהָ.

טְעָמָא מֵאֵי אָמַר רַבָּנָן: 'מְצִיאת אִשָּׁה לְבַעְלָה', כִּי הִכִּי דְלֵא תִּיהוּ לָהּ אִיבָה.

הָכָא אֵית לָהּ אִיבָה וְאִיבָה.

34. יב, ב - יג, ב

רפ"י

מתני'

אחריות נכסים. שעבוד קרקעות שיגבה מהן: **יחזיר ולא יחזיר.** טעמא בגמי מפרש:

גמ'

כשחייב מודה. שהלוה מודה שהשטר אינו פרוע: **אמאי לא יחזיר.** אם לטרוף לקוחות בא בדין הוא טורפן: **ממשעבדי.** ממקרקעי שמכר אחר כן: **הני ריעי.** הואיל ונפל אתרע דיש לומר אם היה כשר היה נזחר בו:

בשטרי הקנאה. שמקנה לו נכסיו מהיום בין ילוה בין לא ילוה יגבה מהן לאותו זמן מהיום:

אי הכי. דבשטרי דלאו הקנאה לא עבידי דכתבי אלא אם כן ראו הלואת המעות מתני' דקתני כו':

כי ליכא מלוה בהדיה. ונותן מעות בפניהם לא כתבינן:

אביי אמר. הא דתנן כותבין שטר ללוה בלא מלוה אפילו בשטר דלאו הקנאה נמי ואי נמי אתי למיטרף מהאידינא והוא לא לוח עד תשרי לא שלא כדין הוא דעדיו בחתומיו זכין לו מיום שחתמוהו זכין לו השעבוד ואפילו לא הלוה המעות עד תשרי ולהכי מוקי ליה אביי בהאי טעמא משום דקשיא ליה כיון דאמרת כו' אבל השתא דתנן כותבין חיישינן דלמא כתב ללות ולא לוח ולקמיה פריך אמאי לא יחזיר הרי זכו ליה עדיו בחתומיו ושפיר טריף:

משנה

מצא שטרי חוב:

אם יש בהן אחריות נכסים - לא יחזיר, שבית דין נפרעין מהו.

אין בהן אחריות נכסים - יחזיר,

שאין בית דין נפרעין מהו.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

בין כך ובין כך לא יחזיר,

מפני שבית דין נפרעין מהו.

גמרא

במאי עסקינן?

אילימא: כשחייב מודה - כי יש בהן אחריות נכסים אמאי לא יחזיר? הא מודה!

ואי כשאין חייב מודה - כי אין בהן אחריות נכסים, אמאי יחזיר? נהי דלא גבי ממשעבדי, מבני חרי מגבא גבי!

לעולם, כשחייב מודה,

והכא היינו טעמא: דחיישינן שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי, ואתי למטרף לקוחות שלא כדין.

אי הכי, כל שטרי דאתו לקמן ניהוש להו הכי!

כל שטרי לא ריעי,

הני ריעי.

אלא הא דתנן:

"נותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו" (בבא בתרא קסו:).

לכתחילה היכי כתבינהו?

ניהוש שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי, ואתי למטרף לקוחות שלא כדין!

אמר רב אסי:

בשטרי הקנאה,

דהא שעביד נפשיה.

אי הכי, מתניתין דקתני: "אם יש בהן אחריות נכסים - לא יחזיר",

ואוקימנא: כשחייב מודה,

ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי, ואתי למטרף לקוחות שלא כדין,

אמאי לא יחזיר?! נחזי,

אי בשטר הקנאה - הא שעביד ליה נפשיה!

אי בשטר דלא הקנאה - ליכא למיחש, דהא אמרת: כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן!

אמר לך רב אסי:

אף על גב דשטרי דלאו הקנאה,

כי ליכא מלוה בהדיה לא כתבינן.

מתניתין פיון דנפל אתרע ליה, וחיישינן דלמא אקרי וכתוב.

אביי אמר:

עדיו בחתומיו זכין לו,

ואפילו שטרי דלאו הקנאה.

כ"י

דייתיקי. צואת שכיב מרע ולשון דייתיקי דא תיקו זאת תיקוס דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי:

מתנה. מתנת בריא:

ושוברין. פרעון שטר:

הני מילי היכא דמטא שטר

לידיה. ואפילו לאחר זמן זכו לו חותמיו לגבות מזמן הכתוב בו ואי קשיא הא דתנן (שביעית פ"י מ"ה) שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין במאי מוקי לה אביי תריץ במוקדמת כתיבתן לחתימתן ולהכי פסולין שבא לטרופ משעת כתיבה א"נ שכתבו וחתמוהו בתשרי והם כתבו בתוכו ניסן שהוא ראש השנה לשטרות:

בשלמא לרב אסי. דמוקי להווא דכותבין בשטרי אקנייתא:

מוקי. מתניתין בדלאו אקנייתא ולהכי לא יחזיר כדקאמר איתרע ליה וחיישי דלמא אקרי וכתב והוה ליה מוקדם ולכן הופקר להשליכו:

לפרעון ולקנוניא. שמה פרעו ומן הלוח נפל והא דקא מודה לא פרעתי עצה היא ביניהם של רמאות לטרופ את הלקוחות שלקחו ממנו קרקע שלא באחריות ויחלקו ביניהם: **ולשמואל דאמר.** לקמן:

לא חיישינן לפרעון. בשטר הנמצא ואפילו אין חייב מודה דאם איתא דפרעיה מקרע הוה קרע ליה דאמר שמואל לקמן (דף טז:): המוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים וכ"ש כשחייב מודה מהאי טעמא גופיה דמיום פריעתו הוא קורעו הלכך ליכא למיחש לאחר זמן לקנוניא מתני' במאי מוקי לה: **הניחא כו'.** ואי קשיא על כרחך לא ס"ל כאביי דאי כאביי סבירא ליה מאי איריא שטר הקנאה הא לאביי אין חילוק בין זה לזה דאפילו דלאו הקנאה נמי יחזיר הואיל ושמאל לא חייש לפרעון לאו פירכא הוא דמודה אביי בדלא מטא שטרא לידיה כדאמרן הלכך איכא למימר כתב ללות ולא לוח לגמרי ולא מטא לידיה מעולם:

שמואל מוקי לה כשאין חייב מודה. בכתיבת השטר שאומר לוח לא כתבתי ומזויף הוא וא"ת יתקיים בחותמיו כיון שנפל אתרע ליה ואמרינן מפני שפסול היה לא נזהר ומהמנינן ליה להאי:

משום דקשיא ליה: **כיון דאמרת:** בשטרי דלאו הקנאה, כי ליתיה למלוה בהדיה לא כתבין, ליכא למיחש דאקרי וכתוב.

אלא הא דתנן:

"מצא גיטי נשים, ושחרורי עבדים, דייתיקי, מתנה, ושוברים - הרי זה לא יחזיר,

שמא כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם" (בבא מציעא יח.).

וכי נמלך עליהם מאי הוי?

והא אמרת: "עדין בחתומיו זכין לו!"

הני מילי: היכא דקא מטא²¹ לידיה.

אבל היכא דלא מטו לידיה - לא אמרינן.

אלא מתניתין דקתני: **"מצא שטרי חוב, אם יש בהם אחריות נכסים - לא יחזיר."**

ואוקימנא: כשחייב מודה,

ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוח עד תשרי.

בשלמא לרב אסי, דאמר: בשטרי אקנייתא,

מוקי לה: בשטרי דלאו אקנייתא,

וכדאמרינן.

אלא לאביי, דאמר: עדין בחתומיו זכין לו - מאי איכא למימר?

אמר לך אביי:

מתניתין היינו טעמא: דחייש לפרעון ולקנוניא.

ולשמואל, דאמר: לא חיישינן לפרעון ולקנוניא,

מאי איכא למימר?

הניחא אי סבר לה רב אסי, דאמר בשטרי הקנאה מוקי מתניתין בשטרי דלאו הקנאה.

אלא אי סבר כאביי דאמר עדין בחתומיו זכין לו,

מאי איכא למימר?

שמואל מוקי למתניתין: כשאין חייב מודה.

אי הכי, כי אין בהן אחריות נכסים אמאי יחזיר?

נהי דלא גבי מן משעבדי, מבני חרי מגבי גבי!

שמואל לטעמיה,

דאמר שמואל:

אומר ה"ה **דבי מאיר:**

שטר חוב שאין בו אחריות נכסים - אין גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי.

וכי מאחר ש"אינו גובה" אמאי יחזיר?

אמר רבי נתן **פר אושעיא:**

לצור על פי צלוחיתו של מלוה.

ונהדריה להו ללוה לצור על פי צלוחיתו של לוח!

יגב לוח הוא^א דאמר: "לא היו דברים מעולם".

²¹ ע"פ גירסת רשי וכתבי יד. גירסת הדפוס: מטו

35. יג, ב - יד, א

רש"י

אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מבני חורין. אם אין הלזה מודה דשטרא דלא שעבד בה נכסים לאו שטרא הוא והוה כמלוה על פה ושאינן עליה עדים: **ורבנן סברי**. להא מיהא הוי שטרא שתהא כמלוה על פה בעדים הלכך גבי מבני חרי ולהכי לא יחזיר דכיון דנפל אתרע ליה ואמרינן מזויף הוא כדקאמר ליה: **ממשעבדי נמי גבי**. כדמפרש לקמן אחריות טעות סופר הוא וחישינן לפרעון ולקנוניא: **אבל כשאין חייב מודה**. ואפילו מודה שכתבו אלא שאמר פרעתיו: **דברי הכל לא יחזיר**. דחישינן לפרעון כדקאמר: **אף על פי שניהם מודים כו'**. חישינן לקנוניא: **בזמן שהלזה מודה**. שהוא חייב לו: **יחזיר למלוה**. שאין כאן קנוניא דלא גבי ממשעבדי: **גובה מנכסים משועבדים**. ולא יחזיר ואפי' שניהם מודים דחישינן לקנוניא: **הני תרתני מילי הוי**. ואת אמרת תיובתא דרבי אלעזר בחדא: **ומשני חדא הוא דחד טעמא הוא**. טעם אחד הזקיקו לרבי אלעזר לומר את שתייהן דמשום דקאמר מחלוקת דמתניתין בשאין חייב מודה הוזקק לומר שאינו גובה אפילו מבני חורין וכיון דהוצרך לסיים אבל כשחייב מודה דברי הכל יחזיר הוזקק לומר לא חישינן לקנוניא:

[מְצָא שְׁטְרֵי חוּב:

אם יש בהן אחריות נכסים - לא יחזיר,

שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהוּ.

אין בהן אחריות נכסים - יחזיר,

שְׁאִין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהוּ.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

בין כך ובין כך לא יחזיר,

מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהוּ].

אמר רבי אלעזר:

מחלוקת: בשאין חייב מודה,

דרבי מאיר סבר: שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני חרי,

ורבנן סברי: ממשעבדי הוא דלא גבי, מבני חרי מגבא גבי.

אבל כשאין חייב מודה - דברי הכל: יחזיר, ולא חישינן לפרעון ולקנוניא.

ורבי יוחנן אמר:

מחלוקת: כשאין חייב מודה,

דרבי מאיר סבר: שטר שאין בו אחריות נכסים - ממשעבדי הוא דלא גבי אבל מבני חרי מגבא גבי.

ורבנן סברי: ממשעבדי נמי גבי.

אבל כשאין חייב מודה - דברי הכל: לא יחזיר,

דחישינן לפרעון.

תניא כוותיה דרבי יוחנן,

ותיובתא דרבי אלעזר בחדא,

ותיובתא דשמואל בתרתני.

"מְצָא שְׁטְרֵי חוּב וְיֵשׁ בְּהֶם אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים,

אִף עַל פִּי שְׁשֻׁנֵיהֶם מוֹדִים - לֹא יִחְזִיר לֹא לְזֶה וְלֹא לְזֶה.

אִין בְּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים,

בְּזִמְן שֶׁהִלְזָה מוֹדֵה - יִחְזִיר לְמִלְזָה,

אִין הִלְזָה מוֹדֵה - לֹא יִחְזִיר לֹא לְזֶה וְלֹא לְזֶה,

דברי רבי מאיר.

שהיה רבי מאיר אומר:

שְׁטְרֵי שֵׁשׁ בְּהֶם אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים - גוֹבֵה מִנְּכָסִים מְשׁוּעָבָדִים,

וְשֵׁאִין בְּהֶם אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים - גוֹבֵה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין.

וחכמים אומרים:

אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - גוֹבֵה מִנְּכָסִים מְשׁוּעָבָדִים."

"ותיובתא דרבי אלעזר בחדא".

דאמר לרבי מאיר: שטר שאין בו אחריות נכסים,

אינו גובה מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין.

וקאמר: בין לרבי מאיר בין לרבנן, לא חישינן לקנוניא.

וברייתא קתני: שטר שאין בו אחריות נכסים ממשעבדי הוא דלא גבי, הא מבני חורין מגבא גבי.

וקתני: בין לרבי מאיר בין לרבנן - חישינן לקנוניא.

דקתני: "אף על פי ששניהם מודים - לא יחזיר לא לזה ולא לזה".

אלמא: חישינן לקנוניא!

והא הני תרתני הוא!

יד, א חדא הוא,

דחד טעם הוא,

דמשום דקאמר רבי אלעזר: מחלוקת בשאין חייב מודה, הוא מתרץ הכי.

כ"י

שטר הקנאה. דליכא למימר
כתב ללות ולא לזה דהא אפילו
לא לזה שעביד נפשיה:
ולא חיישינן לפרעון. אפילו אין
חייב מודה דאם איתא דפרעיה
מקרע הוה קרע ליה והכא קתני
אע"פ ששניהם מודים כו':
וכ"ש בשאינו מודה. והא לא
קשיא לר' אלעזר דהוא אמר
בשאינן חייב מודה לא יחזיר
שום שטר הראוי לגבות דהאי
דקאמר ר' מאיר יחזיר משום
דלאו בר גבייה הוא:

"תיובתא דשמואל בתרתא".

חדא כרבי אלעזר, דהא מוקי מתניתין: בשאינן חייב מודה.

וחדא,

דאמר שמואל:

מציא שטר הקנאה בשוק - יחזיר לבעלים,

ולא חיישינן לפרעון!

תיובתא.

דקתני הכא: "אף על פי ששניהם מודים - לא יחזיר לא לזה ולא לזה",

אלמא: חיישינן לפרעון,

וכל שכן הכא דלא מודה לזה, דחיישינן לפרעון!

36. יד, א

רש"י

מאי טעמייהו דרבנן. דאמרי כי אין בו אחריות נכסים גובה אף מן המשועבדים:
אחריות טעות סופר הוא. כשאינו כתוב בשטר סופר הוא שטעה אבל זה לא לוח לו מעותיו בלא אחריות נכסים דלא שדי אינש זווי בכדי:
שבח שפר ושעבוד צריך לימלך. הסופר צריך לימלך במוכר שדה לחבירו לישאל הימנו אם יקבל עליו לכתוב בשטר המכירה שהוא שיעבד לו נכסיו למכירה זו שאם יבא בעל חובו ויטרפנה מן הלוקח שיגבה לוקח זה הקרן והשבח שהשביח בה לפני טירפא משפר עידיט שבנכסים ואם לא נמלך בו לא יכתוב שיש מוכר שאין מקבל עליו אחריות ואף אם קבל על הקרן לא קבל על השבח ואף אם קבל על שניהם לא קבל להגבותו מן העידיט אלא מן הבינונית אלמא לאו טעות סופר הוא דאיכא למימר אמליך ביה ולא קבל עליה:
לימא מאן דאמר הא. משמיה דשמואל:
לא אמר הא. ואמוראי נינהו אליבא דשמואל:
בשטרי הלואה. טעות סופר הוא כיון דלא אכיל פירות ולא מתהני מידי לא שדי זווי בכדי לאוזפיה בלא אחריות וזה ימכור נכסיו וכשיבא לגבות לא ימצא כלום:
עביד אינש דזבין ארעא ליומא. לספק יום אחד שמא לא יטרפנה ממנו ואם יטרפנה שמא לזמן מרובה ואוכל בתוך כך פירות הרבה:
זיל לשלמא. אין כאן עוד דין שמחלת על הכל:
באחריות. אם יטרפנה ממנו ישלם לו:

["וחכמים אומרים:

בין כך ובין כך לא יחזיר, מפני שבית דין נפרעין מהו"].

אמר שמואל:

מאי טעמייהו דרבנן?²²

סברי: אחריות טעות סופר הוא.

אמר ליה רבא בר איתי לרב אידי בר אבין:

ומי אמר שמואל הכי?!

והאמר שמואל: שבת, שפר ושעבוד צריך לימלך!

לימא: מאן דאמר הא, לא אמר הא!

לא קשיא:

כאן - בשטר הלואה, דלא יהיב אינש זווי בכדי.

כאן - במקח וממכר, דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה.

כי הוה דאבוח בר איהי זבין עליתא מאחתיה,

אתא בעל חוב, טרפא מיניה,

אתא לקמיה דמר שמואל.

אמר ליה: כתבה לך אחריות?

אמר ליה: לא.

אמר ליה: אם כן, זיל לשלמא.

אמר ליה: והא מר הוא דאמר: אחריות טעות סופר הוא!

אמר ליה: הני מילי בשטרי הלואה,

אבל בשטרי מקח וממכר - לא, דעביד אינש דזבין ארעא ליומיה.

²² עיין תוספות ד"ה מאי טעמייהו. ועיין בשיטה מקובצת תרומים נוספים.

37. יד, א-ב

רס"י

לאשתעוויי דינא בהדיה. דבע"ח ולסלקו מעל שמעון בכל טענה שיוכל לטעון ולומר פרעתיך כך וכך או כך וכך יש לי עליך תביעה ואני מעכב חוב זה תחתיו:

ולא מצי. בע"ח למימר ליה לאו בעל דברים דידי את בדבר זה קרקע שמעון אני נוטל אם יש לך תביעה עלי העמידני בדין: דמפקת מיניה עלי הדר. מה שאתה מוציא משמעון יחזור עלי:

עסיקין. עוררין כמו התעסקו עמו (בראשית כו):

יכול לחזור בו. ובשלא נתן מעות:

אינו יכול לחזור בו. ואפילו לא נתן מעות שהקרקע נקנית בחזקה והמעות על זה מלוה: חייתא. שק מלא קשרים: מכי דייש אמצרי. מתקן גבולי השדה ומגביהם:

איכא דאמרי אפי' באחריות נמי. אע"ג דסוף סוף עליה הדר אין יכול לחזור בו שהמוכר מעכב עליו ולא מצי אמר הוא הואיל וסופך לשלם לי מעותי השתא דבידי אעכבם:

דאמר ליה אחוי טרפך ואשלם לך. כשיעמידוך ויזכו בדין ויכתוב לך הדיין שטר טורף עלי שבדין טרפוה ממך בשבילי בא ואשלם לך וכל כמה דלא עמדת בדין איני ירא מהם:

אמר אביי:

ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות, וכא בעל חוב דראובן וקא טריף ליה מיניה, דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה, ולא מצי אמר ליה: "לאו בעל דברים דידי את", דאמר ליה: "דמפקת מיניה, עלי דידי הדר".

איכא דאמרי:

אפילו שלא באחריות - נמי, דאמר ליה: "לא ניחא לי דליהוי לשמעון תרעומת עלי".

ואמר אביי:

ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות, ויצאו עליה עסיקין, יד, ב, עד שלא החזיק בה - איכול לחזור בו, משהחזיק בה - אינו יכול לחזור בו. דאמר ליה: "חייאת דקטרי סברת וקבלת".

מאימתי הויא חזקה?

מכי דייש אמצרי.

ואיכא דאמרי:

אפילו באחריות - נמי, דאמר ליה: "אחוי טרפך ואשלם לך".

38. יד, ב - טו, א

רש"י

שאינה שלו. שלא היתה של מוכר שהיתה גזולה בידו והנגזל בא ומוציא מיד הלוקח:

יש לו. ללוקח מן המוכר מעות:

ויש לו שבח. אם זה השביח את הקרקע בזבל או בגדר קודם שהוציא נגזל מידו גובה לוקח מן המוכר שבח ואם תאמר הנגזל יתן השבח שהרי השיבו קרקע משובחת כגון שגזלה משובחת והכסיפה ביד הגזלן:

שבח אין לו. לקמן מפרש טעמא:

פירש לו את השבח. כשמכרה לו התנה אם יטרפוה מידך אשלם לך את השבח מהו:

כיון דלית ליה קרקע. הואיל ואין קרקע זו שלו נמצא שאין כאן שום מוכר והמעות מלוה אצלו וכשמשלם יותר ממה שנטל מחזי כרביית:

אין ולא. תחילה אמר אין וחזר ואמר לאו רפוי היה הדבר בידו שלא היה יודע טעמו של דבר יפה:

לאכילת פירות כו'. מפרש להו לקמן: **למזון האשה והבנות.** תנאי כתובה שמקבל עליו את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי וכן הבנות בנן נוקבן דיהו ליכי מינאי איטון יהון יתבן בביתי ומיתזנן מנכסי עד דתלקחן לגוברין אין מוציאין לאחד מכל אלו מנכסים משועבדים:

מפני תיקון העולם. שאם אתה אומר יטרפו לקוחות על כך אין לך אדם שלוקח שדה מחבירו דהא אין לך אדם שאין חוב זה מוטל עליו ודבר שאין לו קצבה היא ואכילת פירות ושבח קרקעות נמי דבר שאינו ידוע הוא ואין הלוקחות יודעין להזהר בכך:

מאי לאו בלוקח שדה מגזלן. והשביחה ובא נגזל וטרפה חוזר לוקח וגובה קרן מן המוכר אפילו מנכסים משועבדים שמכר זה אחר מכירה זו דשטרו של זה קודם שכתב בו אחריות והשבח מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים מפני תיקון העולם שהשבח לא היה קצוב בשעת מכירה כשקיבל עליו אחריות אלמא אית ליה ללוקח שבח מגזלן:

לא בבעל חוב. שטרפה בעל חוב ממנו בשביל חובו ולא גזולה היתה דההיא ודאי אית ליה שבחא דמכירה מעלייתא היא כל זמן שלא טרפה ממנו שאם פרע המוכר מעותיו לבעיית הרי הוא מסולק מן הלוקחות הלכך כי משלם ליה יותר ממה שקיבל השתא הוא דהדר זבין מיניה קרקע המכורה לו ולא מחזי כשכר מעותיו:

לאכילת פירות. ס"ד הא מיירי בשדה שטרפה מליאה פירות מיד הלוקח וחוזר לוקח לגבות מן המוכר ואי בשטרפה בעל חוב מי אית ליה לבעל חוב פירות גמורין המחוברין בקרקע ואינן צריכין לקרקע כלום שיכול לטורפן:

גובה את השבח. וכל הקרקע טורף מיד הלוקח כמו שהיא משובחת ע"י הלוקח: **בגזל ונגזל.** וכגון שגזלה עם פירותיה ומכרה אי נמי גזלה בלא פירות ומכרה לאחר ועשה בה פירות וטוען נגזל ארעאי אשבח ומיהו היציאה שהוציא הלוקח ישלם לו הנגזל שהרי מתוך כך הושבחה יותר ואם אין השבח יותר אלא היציאה יתירה נתן לו יציאה שיעור שבח ודיו:

הא כדאיתא כו'. רישא בנגזל וסיפא בבעל חוב ולקמיה מותיב לה מרישא: **והא לא תני הכי.** בברייתא עלה דהך מתניתין דאין מוציאין דתוקמה בבעל חוב:

איתמר:

המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו.

רב אמר:

יש לו - מעות,

ויש לו - שבח.

ושמואל אמר:

מעות - יש לו,

שבח - אין לו.

בעו מיניה מרב הונא:

פירש לו את השבח - מהו?

טעמא דשמואל משום דלא פירש שבחא, והכא הא פירש לה,

או דלמא:

טעמיה דשמואל: פין דלית ליה קרקע, מחזי כרביית.

אמר ליה:

אין ולא, ורפאי בידיה.

איתמר:

אמר רב נחמן אמר שמואל:

מעות - יש לו,

שבח - אין לו,

אף על פי שפירש לו את השבח.

מאי טעמא?

פין דקרקע אין לו, שכר מעותיו עומד ונוטל.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"אין מוציאין לאכילת פירות, ולשבח קרקעות, ולמזון האשה והבנות -

מנכסים משועבדים,

מפני תיקון העולם" (גיטין מח:).

ממשעבדי - הוא דלא מפקינן,

הא מבני חורין - מפקינן,

וקתני מיהא לשבח קרקעות,

מאי לאו בלוקח מגזלן!

לא, בבעל חוב.

אי בבעל חוב, אימא רישא: "אין מוציאין לאכילת פירות ...",

ואי בבעל חוב - בעל חוב מי אית ליה פירי?!

והאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח.

שבח - אין,

אכל פירות - לא!

אלא פשיטא, בגזל ונגזל,

ומדרישא בגזל ונגזל, סיפא נמי בגזל ונגזל!

מידי אריא?!

הא כדאיתא והא כדאיתא.

והא לא תני הכי:

"לשבח קרקעות ביצד?

הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו,

כ"י

והרי היא יוצאה מתחת ידו. שביט דין מוציאין אותה מידו: **כשהוא גובה**. לקמיה מפרש לה: **אילימא כדקתני**. שלא מכרה גזלן ומידו היא יוצאה בדין: **גזלן ממאן גבי**. ממאן יש לו לגבות וכי מה נתן בה: **והשביחה**. והרי היא בדין יוצאה מתחת ידו של לוקח אלמא אית ליה שבחא ללוקח מגזלן:

שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביח. ונעשה פירות גמורין ונגזל לוקחה עם פירותיה ואינו נתן אלא יציאה דקאמר ארעאי אשבח וקתני דלוקח חוזר וגובה מגזלן מן המחוררין:

אמר רבא כו'. האי כשהוא גובה לאו בלוקח קאמר דבשלא מכרה עסקינן וגובה את הקרן דקאמר בנגזל ואיית קרן אמאי גובה מנכסים משועבדים הרי קרקע לפניו כגון שחפר בה בורות דאפחתה משוייה: **שנטלוה מסיקין**. אנסיים עכו"ם נטלוה מן הגזלן ומחמתו ותנן בבבא קמא (דף קטז): הגזלן שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר והרי היא יוצאה מתחת ידו דקתני בנטילת מסיקין הוא:

בדינא משמע. הלכך בהוצאת נגזל קאמר וגובה את הקרן דקאמר כשחפר בו בורות: **בעינא משמע**. כמו שהיתה ולא שחפר בה בורות:

ומכר את השדה. והרי היא יוצאה מתחת ידו של לוקח בדינא ובעינא:

בין לרבה בין לרבא. דמוקמי גביית קרן מן הגזלן בנגזל הא מלוה על פה הוא ולא טרפא ממשעבדי:

כשעמד בדין. קודם שמכר נכסיו וכיון דחייבוהו ביד אית ליה קלא והוה ליה כמלוה בשטר:

מאי פסקא. בתמיה פסקא תנא למלתיה דהעומד בדין אינו עומד על הפירות:

כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ושבח - גובה מנכסים בני חורין.

היכי דמי?

אילימא כדקתני - גזלן ממאן גבי? אלא לאו, כגון שגזל שדה מחבירו, ומכרה לאחר, והשביחה!

אמר לך: לאו תרוצי קא מתרצת?

תריץ נמי בבבא חוב.

תא שמע:

"לאכילת פירות ביצד"

הרי שגזל שדה מחבירו והרי היא יוצאה מתחת ידו, כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ופירות - גובה מנכסים בני חורין.

היכי דמי?

אילימא כדקתני - גזלן ממאן גבי?

אלא לאו, כגון שגזל שדה מחבירו, ומכרה לאחר, והשביחה!

אמר רבא:

הכא במאי עסקינן:

כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות, ואכל את הפירות, ונחפר בה בורות, שיחין ומערות, בא נגזל לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין.

רבה בר רב הונא אמר:

טו, כגון שנטלוה מסיקין,

בא נגזל לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים,

בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין.

רבא לא אמר כרבה בר רב הונא - **"הרי היא יוצאה מתחת ידו"**, בדינא משמע. ורבה בר רב הונא לא אמר כרבא - **"הרי היא יוצאה מתחת ידו"**, בעינא משמע.

רב אשי אמר:

לצדדין קתני,

כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות, ואכל את הפירות ומכר את השדה,

בא לוקח לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים.

בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין.

בין לרבא בין לרבה בר רב הונא - מלוה על פה הוא,

ומלוה על פה אינו גובה מנכסים משועבדים!

הכא במאי עסקינן:

כשעמד בדין והדר זבין.

אי הכי,

פירות נמי!

כשעמד בדין על הקרן,

ולא עמד בדין על הפירות.

ומאי פסקא?!

סתמא דמילתא,

כי תבע איניש - קרנא תבע ברישא.

רש"י

רב חנינא בר שילת. סופר היה:
אמליך. כשאתה כותב שטר
 המלך במוכר אם יקבל עליו
 להגבות ללוקח משפר נכסיו
 קרנא ושבחא ופרי אם יטרפוח
 ממנו:
כגון שיש לו קרקע. לגזלן זה
 שמגבהו ללוקח קרקע ולא
 מעות דהשתא לא מחזי כרבית:
אסור ללות סאה בסאה. שמא
 יוקרו חטין:
בהלואה. שייך רבית טפי
 ממכר:
שקנו מידו. על השבח דהוה ליה
 מחויב משעת המכר קודם שיש
 שכו המתנת מעות:

וסבר שמואל: לוקח מגזלן לית ליה שבחא?
 והא אמר ליה שמואל לרב חנינא בר שילת:
 אמליך, וכתוב: שופרא, שבחא ופירי.
 במאי?
 אי בבעל חוב - מי אית ליה פירי?
 והאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח.
 שבח - אין,
 אבל פירות - לא.
 אלא לאו בלוקח מגזלן!
 אמר רב יוסף:
 הכא במאי עסקינן:
 כגון שיש לו קרקע.

אמר ליה אביי:
 וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שיש לו קרקע?!

אמר ליה:
 התם - הלואה,
 הכא - זביני.

איכא דאמרי:

אמר רב יוסף:
 הכא במאי עסקינן:
 כגון שקנו מידו.

אמר ליה אביי:
 וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שקנו מידו?!

אמר ליה:
 התם - הלואה,
 והכא - זביני.

39. טו, א-ב

ר"ק

תדע. דגובה ולא מצי לוקח למימר אנא אשבחי: **שכך כותב לו מוכר ללוקח.** באחריות שטר המכר: **ואשפי.** אשקיט ודומה לו על הר נשפה דמתרגם על טורא שליוא (ישעיה יג): **ואדכי.** אטהר מכל ערעור: **אינון ועמליהון ושבחיהון.** וכיון דעל מוכר הדר גבי שבחא בעל חוב מלוקח וחוזר הלוקח על המוכר: **מתנה דלא כתיב ביה הכי.** שאין אדם מקבל עליו אחריות מה שהוא נותן: **ה"נ.** דאם נותן נכסיו במתנה לא גבי בעל חוב שבחא הואיל ולא הדר על הנותן: **וכי יפה כח מתנה כו'. בתמיה:** **יפה ויפה.** בדבר זה דכיון דלא הדר גבי ליה לא מפסיד ליה במידי דלא אפסדיה לבעל חוב דבשלמא גופה של קרקע אייל אמאי (זבנתיה) מאין אגבה חובי אבל שבחא אייל מאי אפסדיך: **מסייע ליה למר שמואל.** דבעל חוב גובה את השבח: **כשהוא גובה.** כשלוקח חוזר וגובה מן המוכר: **במילי אחריני.** בדבר אחר: **בלוקח מגזלן.** דנגזל ודאי טריף שבחא דאמר ליה ארעאי אשבח אבל בעל חוב כל כמה דלא טרפה לה לאו דידיה הוא וברשותא דלוקח אשבח: **על הוצאה.** שהוציא הלוקח בשבחה: **נוטל הלוקח:** **את השבח מבעל הקרקע.** מה שעודף על היציאה דאמר ליה פרעתי את חובך: **אין לו.** ללוקח אלא מן היציאה שהוציא בה פורע לו שיעור שבח והשאר מפסיד: **אי בלוקח מגזלן.** האי בעי"ח היינו נגזל: **קשיא רישא.** דקתני נוטל את השבח מבעל הקרקע: **קשיא רישא וסיפא.** דקתני בעי"ח נותן את היציאה ולשמואל בעל חוב גובה השבח ואינו נותן כלום: **המגיע לכתפים.** קרוב ליקצר אלא שעדיין צריכין לקרקע. הוי להו כפירות גמורין ואין בעל חוב גובה אותו בלא יציאה: **והא מעשים בכל יום.** דיני טורפי מקח באין לפני שמואל ומגבי לבעל חוב כל השבח עם הקרקע ואפילו מגיע לכתפים כל זמן שצריכין לקרקע: **הא.** דקתני נוטל יציאה מבעל חוב דלא מסיק ביה בעל חוב במוכר שיעור ארעא ושבחא הלכך יהיב בעל חוב ללוקח שבחיה ומסליק ליה והאי דנקט למלתיה בלשון יציאה ולא תנא נוטל כנגד החוב מבעל הקרקע והמותר מבעי"ח לאשמועינן היא גופא אתא דהיכא דיציאה יתירה על השבח אין לו אלא יציאה שיעור שבח:

גופא:
"אמר שמואל:
 בעל חוב גובה את השבח".
אמר רבא:
 תדע, שקף כותב לו מוכר ללוקח:
"אנא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זביני אילין,
אינון ועמליהון ושבחיהון, ואיקום קדמך, וצבי זבינא דנו, וקביל עלוהי".
אמר ליה רב חיאי בר אבין לרבא:
 אלא מעתה, מתנה דלא כתיב ליה הכי, הכי נמי לא טריף שבחא?
אמר ליה: אין.
וכי יפה כח מתנה ממכר?
אמר ליה: אין, יפה ויפה.
אמר רב נחמן:
 הא מתניתא, מסייע ליה למר שמואל,
 והוא חברין, מוקים לה במילי אחריני.
דתניא:
"המוכר שדה לחבירו, והרי היא יוצאה מתחת ידו,
כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים,
ושבח - גובה מנכסים בני חורין".
והוא חברין מוקים לה במילי אחריני - בלוקח מגזלן.
תניא אידך:
"המוכר שדה לחבירו והשביחה, ובא בעל החוב וטרפה,
כשהוא גובה, אם השבח יותר על היציאה - נוטל את השבח מבעל הקרקע,
והיציאה מבעל חוב.
ואם היציאה יתירה על השבח - אין לו אלא הוצאה שיעור שבח מבעל חוב".
והא שמואל במאי מוקים לה?
אי בלוקח מגזלן - קשיא רישא,
דאמר שמואל:
 לוקח מגזלן לית ליה שבחא.
אי בבעל חוב - קשיא רישא וסיפא,
דאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח!
איבעית אימא: בלוקח מגזלן,
כגון שיש לו קרקע.
אי נמי,
בשקנו מידו.
איבעית אימא: בבעל חוב.
ולא קשיא:
טו, ב - כאן - בשבח המגיע לכתפים.
כאן - בשבח שאינו מגיע לכתפים.
והא מעשים בכל יום, וקא מגבי שמואל אפילו בשבח המגיע לכתפים!
לא קשיא:
הא - דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא.
הא - דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא, דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה.

כ"ז

הניחא למאן דאמר כו'. פלוגתא
 היא בכתובות (דף צא):
אי אית ליה זוזי ללוקח. לפרוע
 החוב:
לא מצי מסלק ליה לבע"ח. מן
 ארעא דבע"ח קדים:
שפיר. דמצי למימר דהיכא דיש
 קרקע מותר על החוב עם השבח
 מסלק ליה ללוקח בזוזי על
 כרחו דלוקח ולא מצי אמר
 לוקח הב לי מן ארעא שיעור
 שבחי דאמר כוליה דידי ואת
 ירדת בה שלא ברשות:
דשוייא נהליה. לוח לבעל חוב
 אפותיקי להא ארעא והכל
 מודים בזו דאי הוה ליה זוזי
 ללוקח לא הוה מצי מסלק ליה:
הכא במאי עסקינן. האי
 ברייתא דלעיל:

הניחא למאן דאמר: אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה לבעל חוב - שפיר.
 אלא למאן דאמר: כי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב -
 נימא ליה: "אילו הוה לי זוזי הוה מסלקינך מכולה ארעא,
 השתא דלית לי זוזי, הב לי גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי!"

הכא במאי עסקינן:
 כגון שעשאו אפותיקי,
 דאמר ליה: "לא יהא לך פרעון אלא מזו".

40. טו, ב

רס"י

הכיר בה שאינה שלו, ולקחה.
 אָמַר רַב:
 מְעוֹת - יֵשׁ לוֹ,
 שָׁבַח - אֵין לוֹ.
 וְשִׁמוּאֵל אָמַר:
 אֶפְּלוּ מְעוֹת אֵין לוֹ.
 בְּמַאי קָמִיפְּלִי?
 רַב סָבַר:
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁקָרָע אֵין לוֹ,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם פְּקָדוֹן.
 וְנִימָא לִיהּ לְשׁוּם פְּקָדוֹן!
 סָבַר: לֹא מְקַבֵּל.
 וְשִׁמוּאֵל סָבַר:
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁקָרָע אֵין לוֹ,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם מַתְּנָה.
 וְנִימָא לִיהּ: לְשׁוּם מַתְּנָה!
 כְּסִיפָא לִיהּ מִלְתָּא.
 וְהָא פְּלִיגִי בֵיהּ חֲדָא זִימְנָא,
 דְּאִיתְּמַר:
 הַמְּקַדֵּשׁ אֶת אַחֲוֹתָיו,
 רַב אָמַר:
 מְעוֹת חוֹזְרִין.
 וְשִׁמוּאֵל אָמַר:
 מְעוֹת מַתְּנָה.
 "רַב אָמַר: מְעוֹת חוֹזְרִין" -
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁאֵין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתָיו,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם פְּקָדוֹן.
 וְנִימָא לָהּ לְשׁוּם פְּקָדוֹן!
 סָבַר: לֹא מְקַבְּלָהּ מִינֵיהּ.
 "וְשִׁמוּאֵל אָמַר: מְעוֹת מַתְּנָה" -
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁאֵין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתָיו,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם מַתְּנָה.
 וְנִימָא לָהּ לְשׁוּם מַתְּנָה!
 כְּסִיפָא לָהּ מִלְתָּא.
 צָרִיכָא.
 דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָא - בְּהָא קְאָמַר רַב, דְּלֹא עֲבָדִי אֵינְשֵׁי דִּיהֵבִי מִתְּנֹנֹת לְנוֹכְרָאָה.
 אֲבַל גְּבִי אַחֲוֹתָיו אֵימָא: מוֹדָה לִיהּ לְשִׁמוּאֵל.
 וְאִי אִיתְּמַר בְּהָד - בְּהָד קְאָמַר שְׁמוּאֵל, אֲבַל בְּהָא אֵימָא מוֹדָה לִיהּ לְרַב.
 צָרִיכָא.

הכיר בה שאינה שלו, ולקחה.
 אָמַר רַב:
 מְעוֹת - יֵשׁ לוֹ,
 שָׁבַח - אֵין לוֹ.
 וְשִׁמוּאֵל אָמַר:
 אֶפְּלוּ מְעוֹת אֵין לוֹ.
 בְּמַאי קָמִיפְּלִי?
 רַב סָבַר:
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁקָרָע אֵין לוֹ,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם פְּקָדוֹן.
 וְנִימָא לִיהּ לְשׁוּם פְּקָדוֹן!
 סָבַר: לֹא מְקַבֵּל.
 וְשִׁמוּאֵל סָבַר:
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁקָרָע אֵין לוֹ,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם מַתְּנָה.
 וְנִימָא לִיהּ: לְשׁוּם מַתְּנָה!
 כְּסִיפָא לִיהּ מִלְתָּא.
 וְהָא פְּלִיגִי בֵיהּ חֲדָא זִימְנָא,
 דְּאִיתְּמַר:
 הַמְּקַדֵּשׁ אֶת אַחֲוֹתָיו,
 רַב אָמַר:
 מְעוֹת חוֹזְרִין.
 וְשִׁמוּאֵל אָמַר:
 מְעוֹת מַתְּנָה.
 "רַב אָמַר: מְעוֹת חוֹזְרִין" -
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁאֵין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתָיו,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם פְּקָדוֹן.
 וְנִימָא לָהּ לְשׁוּם פְּקָדוֹן!
 סָבַר: לֹא מְקַבְּלָהּ מִינֵיהּ.
 "וְשִׁמוּאֵל אָמַר: מְעוֹת מַתְּנָה" -
 אָדָם יוֹדֵעַ שְׁאֵין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתָיו,
 וְגַמְר וְנָתַן לְשׁוּם מַתְּנָה.
 וְנִימָא לָהּ לְשׁוּם מַתְּנָה!
 כְּסִיפָא לָהּ מִלְתָּא.
 צָרִיכָא.
 דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָא - בְּהָא קְאָמַר רַב, דְּלֹא עֲבָדִי אֵינְשֵׁי דִּיהֵבִי מִתְּנֹנֹת לְנוֹכְרָאָה.
 אֲבַל גְּבִי אַחֲוֹתָיו אֵימָא: מוֹדָה לִיהּ לְשִׁמוּאֵל.
 וְאִי אִיתְּמַר בְּהָד - בְּהָד קְאָמַר שְׁמוּאֵל, אֲבַל בְּהָא אֵימָא מוֹדָה לִיהּ לְרַב.
 צָרִיכָא.

צָרִיכָא.
 דְּאִי אִיתְּמַר בְּהָא - בְּהָא קְאָמַר רַב, דְּלֹא עֲבָדִי אֵינְשֵׁי דִּיהֵבִי מִתְּנֹנֹת לְנוֹכְרָאָה.
 אֲבַל גְּבִי אַחֲוֹתָיו אֵימָא: מוֹדָה לִיהּ לְשִׁמוּאֵל.
 וְאִי אִיתְּמַר בְּהָד - בְּהָד קְאָמַר שְׁמוּאֵל, אֲבַל בְּהָא אֵימָא מוֹדָה לִיהּ לְרַב.
 צָרִיכָא.

רפ"י

בין לרב דאמר כו'. כלומר היכי מצינן לומר טעמא דרב משום דגמר ונתן לשום פקדון וטעמא דשמואל משום דגמר ונתן לשום מתנה ואי הוה דעתיה לחד מהנך היכי הוה נחית להאי ארעא לעובדה ולאכול פירותיה על כרחיה סבור היה שיהא המכר קיים ולא היה בקי בדין וטעמא דפלוגתא דרב ושמואל טעם אחרינא הוא:

דהוה עביד. הגולן:

לרב דאמר פקדון פקדון. כלומר אליבא דרב מפרשינן דהאי מימר אמר זוזי נהו פקדון ולשמואל מפרשינן דהאי אמר זוזי נהו מתנה:

הלכתא. בפלוגתא קמייתא יש לו מעות ויש לו שבח:

ואע"פ דלא פירש. ולית לן דשמואל דאמר שבח צריך לימלך:

ואחריית טעות סופר הוא. ולית לן דשמואל דאמר שעבוד צריך לימלך:

בין לרב דאמר: פקדון, בין לשמואל דאמר: מתנה, האי לארעא במאי קא נחית? ופירות היכי אכיל?

סבר: אגא איחות לארעא ואיעביד ואיכול בגויה, פי היכי דהוה קא עביד איהו. לכי אתי מריה דארעא, זוזאי נהו, לרב דאמר: פקדון - פקדון, לשמואל דאמר: מתנה - מתנה.

אמר רבא:

הלכתא:

יש לו מעות ויש לו שבח, ואף על פי שלא פירש לו את השבח.

הכיר בה שאינה שלו, ולקחה, מעות - יש לו, שבח - אין לו.

אחריית - טעות סופר הוא,

בין בשטר היזאה,

בין בשטר מקח וממכר.

41. טו, ב - טז, א

רש"י

חזר. גזלן ולקחה מבעלים הראשונים לאחר שמכר ללוקח: מהו להיות במקום בעלים כאילו לקחה אחר ויוציאה מיד הלוקח: אמר ליה. לא מצי לאפוקה שכשמכר מכר לו כל זכות שתבא לידו וכשלקחה לא לקחה אלא כדי שתהא מקוים ביד הלוקח: דלא ליקרייה גזלנא. שלא יחרפנו לוקח זה כשיוציאנה נגזל מידו ויקראנו גזלן לכך חוזר להעמיד ממכרו: דמית לוקח. לאחר שלקחה גזלן מן הבעלים והגזלן בא להוציאה מבניו: למ"ד. לא חזר להעמיד ממכרו אלא דלא ליקרייה לוקח גזלן: הא מית. לוקח ומי יחרפנו עוד הלכך לא נתכוון לזה אלא להעמידה בידו בחייו ולא לאחר מותו מ"ד כו': דמית גזלן. לאחר שלקחה והבנים באים להוציא מיד הלוקח: הא מית ליה. ולא נתכוון להעמיד ממכרו אלא בימי חייו שלא יחרפוהו: אע"ג דמית ניחא ליה. מעיקרא: דליקו בהימנותיה. אפילו לאחר מיתה: סוף סוף קרו לבניה בני גזלנא. נמצא שאף לאחר מיתה מחרפין אותו:

בְּעָא מִיָּנְיָה שְׁמוּאֵל מְרַב: חזר ולקחה מבְּעָלִים הָרֵאשׁוֹנִים - מהו?

אָמַר לִיה: מַה מְכַר לוֹ רֵאשׁוֹן לִישְׁנִי? כָּל זְכוּת שֶׁתֵּבֵא לְיָדוֹ.

מֵאִי טַעְמָא?

מִדְּזוּמְרָא אָמַר: נִיחָא לִיה דְּלֵא נְקָרִייה גְּזֵלְנָא.

רַב אֲשֵׁי אָמַר: נִיחָא לִיה דְּלִיקוּ בְּהִמְנוּתֶיהָ.

מֵאִי בִּינְיָהוּ?

אִיכָא בִּינְיָהוּ: דְּמִית לִזְקָח.

טו, א מאן דאמר: ניחא ליה דלא לקרייה גזלנא - הא מית ליה. ומאן דאמר: ניחא ליה דליקום בהמנותיה - בהדי בני נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה.

סוף סוף קרו ליה בני לוקח: 'גזלנא'!

אָלָא,

אִיכָא בִּינְיָהוּ: דְּמִית גְּזֵלָן.

מאן דאמר: ניחא ליה לאיניש דלא לקרייהו 'גזלן' - הא מית ליה. למאן דאמר: ניחא ליה דליקום בהמנותיה - הכי נמי אף על גב דמית, ניחא ליה דליקום בהמנותיה.

סוף סוף קרו לבניה: 'בני גזלנא'!

אָלָא, אִיכָא בִּינְיָהוּ: דִּיקָבָה בְּמִתְנָה.

מאן דאמר: ניחא ליה דליקום בהמנותיה - מתנה נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה. מאן דאמר: ניחא ליה דלא נקרייהו: 'גזלנא' - אמר ליה: "מאי גזלנא מינד?"

42. טז, א

רש"י

זבנה אורתה. אם קודם שלקח מן הבעלים חזר ומכרה לאיש אחר לבד מן הראשון או הורשה לאחד מבניו או יהבה במתנה ואחר כך לקחה האי ודאי איגלי דעתיה דלאו לאוקמי קמיה לוקח ראשון בעי ולא ניחא לי דליקום בהימנותיה שהרי מכרה לשני: **נפלה ליה.** לגזלן בירושה שמתחילה גזלה לאחד ממורישיו ומת הנגזל: **ירושה ממילא הויא.** והא ליכא למימר ניחא ליה דליקו בהימנותיה דהא לא טרח אבתרה דנימא גלי דעתיה דניחא ליה דליקו הלכך הוי כיורש דעלמא וחוזר ותובעה ונותן מעות ללוקח: **גבייה בחובו.** לאחר שגזלה ומכר לו ובא לו אצל נגזל ואמר לו הגבה לי בחובי קרקע שגזלתיך: **אי אית ליה ארעא אחריתי.** לנגזל שיכול לגבות חובו ממנה ואמר ליה בזו שגזלתי אני חפץ הא טרח אבתרה ואמרינן: לאוקמה קמיה לוקח בעי: **יהביה ניהליה במתנה.** נגזל לגזלן:

פשיטא:

זבנה, אורתה, ויהבה במתנה - לאו לאוקמה קמי לוקח קא בעי.

נפלה ליה בירושה - ירושה ממילא היא, ולא איהו קא טרח אבתרה.

גבי איהו בחובו, חזינא: אי אית ליה ארעא אחריתי, ואמר: "האי בעינא" - לאוקמה קמיה לוקח קא בעי, ואי לא - זויי הוא דבעי אפרועי.

יהבה נהליה במתנה,

פליגי בה רב אחא ורבינא:

חד אמר: מתנה בירושה, דהא ממילא.

וחד אמר: מתנה כמכר.

דאי לאו דטרח וארצי קמיה, לא הוי יהיב ליה מתנה,

להכי טרח וארצי קמיה, כי היכי דליקום בהימנותיה.

43. טז, א

רפ"י

ועד אימת. יקחנה מבעלים הראשונים דאמרינן דמשום דניחא ליה דליקו בהימנותיה לקחה:

עד שעת העמדה בדין. עד שיטרפוה מן הלוקח ויעמידהו בדין אבל משעמד ברשעו עד שעת העמדה בדין גלי אדעתיה דלא מהימן הוא ואם לקחה אחרי כן לאו לאוקמיה קמיה לוקח בעי:

עד דמטא אדרכתא לידיה. עד שיחייבוהו ב"ד לפרוע ללוקח מעותיו ועמד במרדו עד שכתבו פסק דין ונתנו ללוקח על נכסיו של גזלן שבכ"מ שימצאם יחזיק בהן והיינו תשעים יום לאחר שעמד בדין כדאמרינן בהגוזל [בתרא] (בי"ק דף קיב:): **עד דמתחלן יומא דאכרזתא.** לאחר שמצא זה קרקע משל גזלן ובא לב"ד והן מכריזין שכל מי שרוצה לקנות קרקע יבא ויקחנה כדאמרינן בערכין (דף כא:): שום היתומין שלשים יום:

ועד אימת ניחא ליה דליקום בהימנותיה?

אמר רב הונא:

עד שעת העמדה בדין.

תניא בר רב אמר:

עד דמטא אדרכתא לידיה.

רב פפא אמר:

עד דמתחלן יומי אכרזתא.

44. טז, א

רפ"י

מתקיף לה רמי בר חמא. אהא מה מכר ראשון לשני כו':
תהא. הא דרב:
במאמינו. שאמר לו אני סומך עליך שתתננה בידי:
גמר ומקני. כשלקחה מבעלים הראשונים:
מצודתי. של חיות ועופות ושל דגים:
דבריו קיימין. לקמן פריך מאי שנא רישא כו':
הא גברא והא תיובתא. הרי אדם גדול וכמוהו תשובתו דקתני לא אמר כלום ולכשיירש לא קנה לוקח כיון דההיא שעתא לאו ידיה הוו נכסי אביו ולא אמרינן מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו:
לא סמכא דעתיה. דלוקח דקאמר מי יימר שירש מאביו כלום שמא ימכור אביו נכסיו בחייו:
שלחיה. להא תיובתא דרב ששת דאותיב אדרב:
אינה צריכה לפנים. אינה צריכה כדי לתרצה להכניסה לפני בני השיבה שאין בהן יודע לפרקה ותשובת הגאונים פורשין לגנאי דליכא קושיא מעליא אל תעלוה לגיו:
הוה עובדא בפומבדיתא. שדנו דין כרב ואותבינן מהא מתניתין ואמר רב יוסף כו':

["בעא מיניה שמואל מרב: חזר ולקחה מבעלים ראשונים - מהו?"]

אמר ליה:

מה מכר לו ראשון לשני?

כל זכות שתבא לידו!"]

מתקיף לה רמי בר חמא:

מכדי, האי לוקח במאי קני להאי ארעא?

בהאי שטרא,

האי שטרא חספא בעלמא הוא!

אמר ליה רבא:

תהא במאמינו.

בההוא הנאה דלא קאמר ליה מידי, וקא סמיך עליה טרח ומייתי ליה - גמר ומקני ליה.

מתיב רב ששת:

"מה שאירש מאבא, מכור לך",

"מה שתעלה מצודתי, מכור לך" -

לא אמר כלום.

"מה שאירש מן אבא היום, מכור לך",

"מה שתעלה מצודתי היום, מכור לך" -

דבריו קיימין!

אמר רמי בר חמא:

הא גברא והא תיובתא!

אמר רבא:

גברא קא חזינא,

ותיובתא לא קא חזינא!

הכא - סמכא דעתיה,

והכא - לא סמכא דעתיה.

"הכא - סמכא דעתיה" - דאזיל טרח ומייתי ליה כי היכי דלא נקרייה: 'גולנא',

"הכא - לא סמכא דעתיה".

שלחיה לקמיה דרבי אבא בר זבדא.

אמר להו: זו אינה צריכה לפנים.

אמר רבא:

זו צריכה לפנים ולפני לפנים,

הכא - סמכא דעתיה,

והכא - לא סמכא דעתיה.

הוה עובדא בפומבדיתא ואותביה.

אמר להו רב יוסף:

זו אינה צריכה לפנים.

ואמר ליה אבוי:

צריכה לפנים ולפני לפנים,

הכא - סמכא דעתיה,

הכא - לא סמכא דעתיה.

45. טז, א-ב

רס"י

משום כבוד אביו. כשהיה אביו גוסס וצריך מעות לקבורתו ולתכריכין מוזהר לכבוד אביו שלא לשהותו בבזיון: **משום כדי חייו.** מה שתעלה מצודתי היום תקנו חכמים שיהיו דבריו קיימין שמא צריך הוא למזונות דבר מועט אבל מה שתעלה מצודתי כל חדש או כל שנה אין שם משום כדי חייו:

["מה שאירש מאבא, מכור לך",
 "מה שתעלה מצודתי, מכור לך" -
 לא אמר כלום.
 "מה שאירש מן אבא היום, מכור לך",
 "מה שתעלה מצודתי היום, מכור לך" -
 דבריו קיימין"].

ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא?

אמר רבי יוחנן:

סיפא: "מה שאירש מאבא היום" - משום כבוד אביו.

טז, ב "מה שתעלה מצודתי היום" - משום כדי חייו.

46. טז, ב

רפ"י

קנויה לך מעכשיו. שכשאקחנה לא אוכל לחזור בו: **קנה.** אם יקחנה ואין יכול לחזור כשלקחה: **בשדה סתם.** שדה שאני לוקח ולא אמר זו דסמכא דעתיה דמקבל מתנה לסמוך עליו שיקח שדה ויתננה לו שהרבה שדות מצויות ליקח אבל אמר לו שדה זו לא סמכא דעתיה דמקבל מתנה ולא האמינו דנימא ניחא ליה דליקו בהימנותיה ולא מסתבר כוותיה דרב בהא: **והאלהים.** בשבועה רב אמרה אפילו בשדה זו דמכדי רב כמאן אמר לשמעתייה כר"מ כו': **והא אשה כשדה זו דמיא.** דיש באלו שאין בידו להביא עצמו לכלל קדושין כאשר אין ביד זה לכופף את בעל השדה למוכרה לו דעבד ושפחה אין בידם לשחרר עצמם ואין ביד אשה להמית את בעלה או אחותה ואמר רבי מאיר דלכשיבאו לכלל קדושין מקודשת היא למפרע:

אמר רב הונא אמר רב: **האומר לחברו: "שדה שאני לוקח, לכשאקחנה, קנויה לך מעכשיו" - קנה.**

אמר רבא: **מסתברא מלתא דרב - ב"שדה" סתם. אבל "שדה זו" - לא, מי יימר דמזבין לה ניהליה.**

והאלהים!
אמר רב: **אפילו ב"שדה זו".**

מכדי, רב כמאן אמרה לשמעתייה?
כרבי מאיר,
דאמר: **אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.**

דתנא:
**"האומר לאשה:
התקדשי לי: לאחר שאתגיר,
לאחר שתתגירי,
לאחר שאשתחרר,
לאחר שתשתחררי,
לאחר שימות בעליך,
לאחר שיחלוץ לך יבמיך,
לאחר שתמות אחותיך -**

**אינה מקודשת.
רבי מאיר אומר:
מקודשת".**
והא אשה ב"שדה זו" דמיא,
ואמר רבי מאיר: **"מקודשת".**

47. טז, ב

רפ"י

שטר הקנאה. שקנו ממנו שאפילו לא ילוה המעות שיעבד עצמו לשלמם:

כל מעשה ב"ד. קס"ד שטר שכתב בו הנפק שנתקיים בב"ד אלמא כיון דליכא למיחש לשמא לא לוח שהרי אין מקיימין את השטר אלא בפני בעל דין כדאמרי בהגוזל (ב"ק דף קיב:). לפרעון לא חיישינן: **בשטרי חלטאתא.** שטר שכתבו בב"ד למוציא שטר על חברו וחיבוהו לשלם ולא שילם וירדו לנכסיו ושמו לבעל חוב אחד מהם ונתנו לו שטר שעל פי בב"ד באה לו:

אדרכתא. שלא מצאו לו עכשיו נכסים וכתבו לו שירדוף לחזור על נכסיו ואם ימצא יגבה. אדרכתא לשון רודף ומשיג כמו פרסה בחלא ולא אדרכיה (כתובות דף ס:). ולשון המקרא כתר את בנימין הרדיפהו מנוחה הדריכוהו (שופטים כ:). **שומא.** ששמו בב"ד לבעל חוב קרקע הלוה:

הדר. אם יפרע לו מעות עד שנה:

אפסיד אנפשיה. אם פרע ולא קרע השטר ואם דחהו לומר אבד היה לו לומר כתוב לי שטר מיד שאתה חוזר ומוכרה לי: **דמדינא ארעא לא בעי למיהדר.** טעם נותן לדבריו שראוי לכתוב שטר מכירה עליה שקנויה לו לחלוטין ומדינא לא בעי למיהדר בפדיון אם לא מדעתו: **מרישא דקא זבין.** כלומר אין זה פדיון אלא תחילת קניין כאילו שלו היתה לפיכך הכותב שטר מכירה עליה אינו טועה והיה לו לזה לתבוע שטר מכירה הואיל ודחהו מלהחזיר לו שטר של ב"ד:

אי נמי אפשיטי דספרא זייר ליה. שעל הלוה ליתן שכר הסופר ופעמים שאין לו מעות ללוה בשעת הלואה והמלוה נותן לו שכר לכתובת השטר וכשפרעו מעכב השטר בידו עד שיפרע השכר: **זייר.** לשון עוצר כמו מעצרתא זיירא (ע"ז דף ס.) ובלשון המקרא ויזר את הגזה (שופטים ו:).

אמר שמואל:

המוציא שטר הקנאה בשוק - יחזירו לבעלים.

דאי משום דכתב ללות ולא לוח - הא שעבד נפשיה, ואי משום פרעון - לא חיישינן לפרעון, דאם איתא דפרעיה מקרע הנה קרע ליה.

אמר רב נחמן:

אבא מן ספרי דיני דמר שמואל הנה,

והוינא כבר שיתא, כבר שבע, ודכרנא דהוו מכרזי ואמרי:

"הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא נהדרינהו למרייהו".

אמר רב עמרם:

אף אנו תנינא:

"כל מעשה בית דין - הרי זה יחזיר",

אלמא: לא חיישינן לפרעון.

אמר ליה רבי זירא:

מתניתין בשטרי חלטאתא ואדרכתא, דלאו בני פרעון נינהו.

אמר רבא:

והני לאו בני פרעון נינהו?!

והא אמרי נהרדעי: שומא, הדר עד תריסר ירחי שתא.

ואמר אמיר: אנא מנהרדעא אנא, וסבירא לי דשומא הדר לעולם!

אלא אמר רבא:

התם היינו טעמא,

דאמרי: איהו, הוא דאפסיד אנפשיה, דבעידנא דפרעיה אבעי ליה למקרעיה לשטריה, אי נמי למכתב שטרא אחרינא עילוייה.

דמדינא ארעא לא בעיא למיהדר,

ומשום: "ועשית הישר והטוב בעיני ה'"²³ (דברים ו, יח) הוא דאמור רבנן תהדר,

הלכך, מרישא הוא דקא זבין, איבעי ליה למכתב שטר זבין.

גבי שטר חוב, מאי איכא למימר?

אם איתא דפרעיה - אבעי ליה למקרעיה לשטריה!

אימור אשתמוטי קא משתמיט ליה,

דאמר ליה: למחר יהבנא לך דהשתא ליתיה גבאי,

אי נמי, אפשיטי דספרא זייר ליה.

²³ ועשית הישר והטוב בעיני ה' למען ייטב לך וזאת וירשת את הארץ הטבה אשר נשבע ה' לאבותיך

48. טז, ב - יז, א

ר"י

כל מעשה ב"ד. והאי נמי מעשה ב"ד הוא :
 ירמיה ברי גרסינן :
שהוחזק. לוח זה כפרן פעם אחרת לפיכך אין נאמן לומר פרעתי ובההיא תנן יחזיר :
ותו לא פרע כלל. בתמיה ואי חיישינן לפרעון זה שלא נזהר לשמור שטריו יפסיד :
צא תן לו. שפסקו לו דינו בב"ד שציוו עליו לתת לו :
ואמר. לאחר זמן :
פרעתי. ע"פ ב"ד :
נאמן. ובשבעות היסטת :
בא מלוה. לפנינו לכתוב לו אדרכתא עליו אין כותבין ונותנין לו :
אינו נאמן. ליטבע אלא שכנגדו נשבע ונוטל דכיון דתחילתו . הוצרך לתובעו לדין אין דרכו למהר לפרוע עד שיפסקו דינו פסק גמור :
ואמר פרעתי. לאחר זמן ע"פ ב"ד :
והעדים מעידים אותו שלא פרע. בפנינו תבעו לפרוע לו ע"פ ב"ד ולא פרעו הואיל ובפניהם העיז לעבור ע"פ ב"ד אינו נאמן שוב לומר פרעתי שלא בעדים :
הוחזק כפרן לאותו ממון. שאין נאמן עוד עליו לומר החזרתי ופרעתי עד שיפרע בעדים :
לא הוחזק כפרן. ונשבע שפרעו ואע"פ שלא פרעו מיד כשתבעו בפני עדים ואין זה מעיז ב"ד דכיון דלא פסקו לו פסק גמור נשמט ממנו סבר כו' :

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן:

המוציא שטר חוב בשוק, אף על פי שכתוב בו הנפק - לא יחזירו לבעלים.

לא מיבעיא היכא דלא כתוב בו הנפק, דאיכא למימר: כתב ללות ולא לנה, אלא אפילו כתוב בו הנפק, ומאי ניהו? דמקוים - לא יחזיר, דחיישינן לפרעון.

איתביה רבי ירמיה לרבי אבהו:

"כל מעשה בית דין - הרי זה יחזיר" (בבא מציעא כ.)!

אמר ליה:

ירמיה ברי, לא כל מעשה בית דין שוים, אלא כגון שהוחזק כפרן.

אמר רבא:

ומשום דהוחזק כפרן חדא זמנא, תו לא פרע כלל?!

אלא, אמר רבא:

מתניתין - בשטר חלטאתא ואדרכתא, וכדרבי זירא.

ו"כפרן", הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא.

דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן:

אמרו לו: "צא תן לו",

יא, ואמר: "פרעתי" -

נאמן.

בא מלוה לכתוב - אין כותבין ונותנין לו.

"חייב אתה ליתן לו",

ואמר: "פרעתי" -

אינו נאמן.

בא מלוה לכתוב - כותבין ונותנין לו.

רב זביד משמיה דרב נחמן אמר:

בין: "צא תן לו", בין: "חייב אתה ליתן לו" ואמר "פרעתי" - נאמן.

בא מלוה לכתוב - אין כותבין ונותנין לו.

אלא אי איכא לפלוגי - הכי הוא דאיכא לפלוגי:

אמרו לו "צא תן לו" ואמר: "פרעתי", והעדים מעידין אותו שלא פרעו וחזר ואמר "פרעתי" - הוחזק כפרן לאותו ממון.

"חייב אתה ליתן לו" ואמר: "פרעתי", והעדים מעידין אותו שלא פרעו וחזר ואמר "פרעתי" - לא הוחזק כפרן לאותו

ממון.

מאי טעמא?

אשתמוטי הוא קא משתמיט מיניה,

סבר: עד דמעיינו בי רבנן בדיני.

49. יז, א

כ"ז

אצטלא. לבוש :
 הוחזק כפרן לאותה אצטלא. עד
 שיפרע:
 הוחזק כפרן לאותה שבועה.
 לומר נשבעתי עד שישבע בפנינו :
 כשנתחייב שבועה בב"ד. דכיון
 דתבעו בעדים לקיים דברי ב"ד
 ולא אבה אינו נאמן לומר עוד
 קיימתי אחרי כן :
 אבל חייב עצמו שבועה. שאמר
 לו אשבע לך ותבעו בעדים ולא
 אבה ואחר כך אמר נשבעתי
 נאמן ואע"ג דקמי עדים דחייב :
 עביד איניש דמקרי ואמר. לא
 אעשה מה שלא חייבונני ב"ד
 אלא אני בעצמי ואין זו סרבנות
 וחרטה אלא דחייב בעלמא :

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 "מנה לי בידך",
 והלה אומר: "אין לך בידי כלום",
 והעדים מעידים אותו שיש לו,
 וחזר ואמר: "פרעתי" -
 הוחזק כפרן לאותו ממון.

כי הא,

דשבתאי בריה דרבי מרינוס כתב לה לכתיה איצטלא דמילתא בכתובתה,
 וקבלה עליה.
 אירכס כתובתה.
 אמר להו: "לא היו דברים מעולם".
 אתו סהדי ואמרי: "אין, כתב לה".
 לסוף אמר להו: "פרעתיה".
 אתא לקמיה דרבי חייא,
 אמר ליה: הוחזקת כפרן לאותה איצטלא.

אמר רבי אבין אמר רבי אלעא אמר רבי יוחנן:
 היה חייב לחבירו שבועה,
 ואמר: "נשבעתי",
 והעדים מעידין אותו שלא נשבע,
 וחזר ואמר: "נשבעתי" -
 הוחזק כפרן לאותה שבועה.

אמרוה קמיה דרבי אבהו,
 אמר להו: מסתברא מלתא דרבי אבין, שנתחייב שבועה בבית דין,
 אבל חייב עצמו שבועה - נאמן.
 עביד איניש דמקרי ואמר.
 אהדרוה קמיה דרבי אבין,
 אמר להו: אנא נמי בבית דין אמרי.

איתמר נמי:

אמר רבי אבין אמר רבי אלעא אמר רבי יוחנן:
 היה חייב לחבירו שבועה בבית דין,
 ואמר "נשבעתי",
 והעדים מעידים אותו שלא נשבע,
 וחזר ואמר: "נשבעתי" -
 הוחזק כפרן לאותה שבועה.

50. יז, א

רש"י

וכתוב בו זמנו בו ביום. שביום שנמצא נכתב:
שכבר נמחל שעבודו. משפרע מלוה ראשונה ועל האחרונה לא נכתב והוא לה מלוה על פה וטורף לקוחות שלא כדין דאין מלוה על פה גובה מן הלקוחות:
אימת. דפרעיה אימתי וחזר ולוה אימתי:
אי נימא למחר. ולא ביום שנכתב:
וליומא חרא. שתי תיבות הן וליום אחריו וקיצור סופרים הוא:
תיפוק ליה. דאפילו נכתב על מלוה זו אחרונה וכתוב בו יום מוקדם כזה הוה ליה השטר מוקדם:
דלא שכיחי [אינשי] דפרעי [ביומיה] קאמינא. הלכך לא חיישינן למידי דלא שכיח ואי אתרמי הוצרכו לומר דאין חוזר ולוה בו:
רב כהנא אמר. הא דא"ר יוחנן יחזיר לבעלים:
כשחייב מודה. שלא פרע:
שמעי בי רבנן. שנמחל שעבודו:
ומפסדי לי. למטרף לקוחות משום דשטרי חוב המוקדמין פסולין דכיון דהאי דאוקמא הכי לית ליה עדיו בחתומיו זכין לו אף זה מן המוקדמין:
מינח ניחא ליה. ברמאות ותלי נפשיה בספיקא ואמר דלמא לא שמעי ואיכא רווחא:
מאי איכא דטריף לקוחות. מה טרפא יש בזה שלא יהא בשטר שיחזור ויכתוב לו והלא שניהם ביום אחד הלכך בשטר שנמחל שעבודו לא שביק:

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:
המוציא שטר חוב בשוק וכתוב בו הנפק, וכתוב בו זמנו, בו ביום - יחזירו לבעלים.
אי משום כתב ללות ולא לזה - הא כתוב בו הנפק,
אי משום פרעון - לפריעה בת יומא לא חיישינן.

אמר ליה רבי זירא לרבי אסי:

מי אמר רבי יוחנן הכי?!

הא אתה הוא דאמרת משמיה דרבי יוחנן:
שטר שגוה בו ופרעו - אינו חוזר ולוה בו,
שכבר נמחל שיעבודו.

אימת?

אילימא: למחר וליומא חרא - מאי אריא שכבר נמחל שיעבודו? תיפוק ליה דהוה ליה מוקדם!
ותנן:

"שטרי חוב המוקדמין - פסולין" (שביעית י,ה).

אלא לאו ביומיה,

אלמא: פרעי אינשי ביומיה!

אמר ליה:

מי קא אמיןא דלא פרעי כלל,
דלא שכיחי אינשי דפרעי ביומיה קא אמיןא.

רב כהנא אמר:

כשחייב מודה.

אי הכי, מאי למימרא?

מהו דתימא: האי מפרע פרעיה,

והאי דקא אמר: "לא פרעתייה", משום דקבועי מהדר למזפא ביה זמנא אחריתי, ולפשיטי דספרא חיישי, קא משמע לן.

דאם כן, מלוה גופיה לא שבק, סבר: שמעי בי רבנן ומפסדי לי.

מאי שנא מהא דתנן:

"מציא שטרי חוב, אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר" (בבא מציעא יב,).

ואוקימנא כשחייב מודה.

ומשום שמא כתב ללות בניסן, ולא לזה עד תשרי,

ואתי למטרף לקוחות מניסן ועד תשרי שלא כדין.

ולא אמרינן: דאם כן מלוה גופיה לא שביק.

דאמר ליה: כתוב שטרא אחריןא בתשרי,

דדלמא שמעי רבנן ומפסדי לי!

אמרי:

התם - משום דאית ליה רווחא דקא טריף לקוחות מניסן ועד תשרי מינח ניחא ליה, ולא אמר ולא מידי.

הכא - כיון דלית ליה רווחא, דסוף סוף שטרא האידנא כתיב, מאי איכא דקטריף לקוחות?

בשטר שנמחל שיעבודו, לא שביק.

51. יז, א - יח, א

רפ"י

הטוען אחר מעשה ב"ד. דבר שהוא תנאי ב"ד כגון כתובה ומזון האשה והבנות הטוען ואמר פרעתי שלא בעדים לא אמר כלום:

במקום שאין כותבין כתובה. אלא סומכין על תנאי ב"ד ותגבה לעולם עד שיוציא הבעל שובר דגט שמעיד שגירשה הוא מוכיח שחייב הוא לה כתובה: **אי לא.** נקיט לה:

לא גביא. אי משום דחיישין דלמא הדרא ומפקא כתובה וגביא זימנא אחריטי איני משום דאי בעי אמר פרעתי:

לאו מלתא היא דאמרי. דבמקום שכותבין שטר כתובה יכול לטעון פרעתי דאם כן אלמנה מן האירוסין דאף במקום שכותבין אין כותבין מן האירוסין:

במאי גביא. כתובה על כרחך בעדי מיתת בעל:

לטעון. יורש ולומר פרעתי: **בתקנתו.** שתקנו כתובה לארוסה והלא הכל יטענו פרעתי:

גובה את הכל. בין כתובה של תנאי ב"ד דהיינו מנה לאלמנה ומאתים לבתולה בין תוספת: **שלא כתב לה.** את התוספת: **דיקא נמי.** דבכתב לה מיירי:

מאי גובה את הכל. מאחר שלא התנה עמה כלום מהו התוספת: **לא אונן.** אין אנינות חל עליו לאיסור אכילת קדשים:

ולא מטמא לה. אם כהן הוא דכתיב (ויקרא כא) כי אם לשארו והיינו אשתו והאי לאו שארו הוא דלא באו עדיין לידי קירוב בשר:

ולא מטמאה לו. לאו משום כהונה קאמר דאין כהנות מוזהרות על הטומאה דכתיב (שם) בני אהרן אלא אינה זקוקה לטמא לו לא כהנת ולא ישראלית שמצוה להתעסק בשבעה מתי מצוה האמורים בפרשה דכתיב לה יטמא ותניא לה יטמא מצוה ואם לא רצה מטמאין אותו על כרחו ומעשה ביוסף הכהן כו' בתורת כהנים: **מתה אינו יורשה.** דירושת הבעל נפקא לן משארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה וגוי בב"ב (דף קיא:) והא לאו שארו הוא:

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: **יז, ב.** הטוען אחר מעשה בית דין - לא אמר כלום.

מאי טעמא?

כל מעשה בית דין - כמאן דנקיט שטרך בידיה דמי.

אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן: **ולא משנתנו היא זו?**

"הוציאה גט ואין עמו כתובה - גובה כתובתה!"

אמר ליה:

אי לאו דדלאי לך חספא, לא משכחת מרגניתא תותה.

אמר אביי:

מאי מרגניתא?

דלמא: במקום שאין כותבין כתובה עסקינן דגט היינו כתובתה,

אבל במקום שכותבין כתובה,

אי נקיטא כתובה - גביא,

אי לא - לא גביא.

הדר אמר אביי:

לאו מלתא היא דאמרי,

דאי סלקא דעתך: במקום שאין כותבין כתובה עסקינן,

אבל במקום שכותבין כתובה, אי נקיטא כתובה גביא, אי לא - לא גביא,

אלמנה מן האירוסין, במאי גביא?

בעדי מיתת בעל - לטעון ולימא: 'פרעתי'!

וכי תימא: הכי נמי - אם כן מה הועילו חכמים בתקנתן?

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי:

ואלמנה מן האירוסין דאית לה כתובה מנא לן?

אילימא מהא דתנן:

"נתארמלה או נתגרשה, בין מן האירוסין ובין מן הנישואין - גובה את הכל",

דלמא היכא דכתב לה.

וכי תימא: מאי למימרא?

לאפוקי מדרבי אלעזר בן עזריה,

דאמר: **"שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה",**

אצטריכא ליה.

דיקא נמי,

דקתני: **"גובה את הכל",**

אי אמרת בשלמא: דכתב לה, היינו דקא תני: **"גובה את הכל",**

יח, א אלא אי אמרת: דלא כתב לה ^מאי **"גובה את הכל"?**

מנה ומאתים הוא דאית לה!

ואלא, מדתני רב חייא בר אמי:

"אשתו ארוסה - לא אונן, ולא מטמא לה,

ובן היא - לא אוננת, ולא מטמאה לו.

מתה - אינו יורשה,

מת הוא - גובה כתובתה."

דלמא: דכתב לה.

וכי תימא: דכתב לה - מאי למימרא?

"מתה - אינו יורשה" איצטריכא ליה!

אלא, אביי מגופה דמתניתין קא הדר ביה,
 דאי סלקא דעתך: במקום שאין כותבין כתובה עסקינן, דגט היינו פתובתה,
 אטו גט 'מנה מאתים' כתיב ביה!?
 וכי תימא: כיון דתקינן רבנן למגבא לה, כמאן דכתיב ביה דמי,
 לטעון ולימא 'פרעתתי'!
 וכי תימא: דאמרינן ליה: "אי פרעתה איבעי לך למיקרעיה",
 אמר לן: "לא שבקתו",
 אמרה: "בעינא לאנסובי ביה".
 וכי תימא: אמרינן ליה: "איבעי לך למיקרעיה ומכתב אגביה:
 גיטא דנן דקרענהו לא משום דגיטא פסולה הוא, אלא כי היכי דלא תגבי ביה זמנא אחריתי,
 אטו כל דמגבי בבי דינא מגבי"!?

רפ"י

אלא אביי. דאמר לעיל לאו מילתא היא דאמרי מגופא דמתני' דהוציאה גט משום דהיא גופא קשיא ליה הדר ביה: **דאי ס"ד.** דטעמא לאו משום דאין טוענין אחר מעשה ב"ד הוא אלא משום דגט היינו כתובה:
אטו גט מנה מאתים כתיב ביה. דנימא הוא מוכיח על החוב: **כמו דכתיב ביה דמי.** דהא פסיקא לן מילתא דכתובה מנה מאתים:
אטו כל דמגבי בבי דינא מגבי לה. וכי כל הפרע חוב בא לב"ד במקום שפרע לה לא היו ב"ד שיכתבו לו כן:

52. יח, א - יט, א

רס"י

הא אמר תנו. עכשיו:
 נותנין. ואפילו נמצא לזמן
 מרובה משנפל ולא חיישינן
 שמא גט אחר הוא ששמותיהן
 שוין ומאדם אחר נפל:
מצאו לאלתר. התם (גיטין כז):
 מפרש כדי שתעבור שיירא
 ותשרה ובתוך כך ליכא למימר
 משיירא שעברה שם נפל שהרי
 לא שהה שיעור שתחנה:
ואפילו במקום כו'. לאו רבה קא
 מסיק אלא גמרא הוא דקאמר
 לן דכי אמר רבה במקום
 שהשיירות מצויות לא אמר
 אלא כשהוחזקו בעיר אחת
 שנכתב בה הגט שנים
 ששמותיהן שוין ושמות
 נשותיהן שוות:

דאי לא תימא הכי. דרבה תרתי
 בעי קשיא דרבה אדרבה:
בי דינא דרב הונא. במקום
 שהוא יושב ודן ומתוך שהכל
 רגילין אצלו לדון הוי ליה מקום
 שהשיירות מצויות שם:
חיישינן לשני שוירי. אע"פ
 שבא אחד לפנינו ואמר ממני
 נפל ופלוגי היה משלחו לאשתו
 ויודעין אנו שאין שם בשוירי
 שני אנשים ששמותיהן שוין
 חיישינן שמא שוירי אחרת יש
 ויש בה יוסף בן שמעון אחר:
 ואמר ליה רב חסדא לרבה
 גרסינן:

כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר.
 כל מילתא דאתא לבי"ד לקיים
 דליכא למיחש לנמלך עליהן
 שלא ליתנן הרי זה יחזיר וזה
 מקוים בב"ד היה ולכך הובא
 שם:

כשמעתיה. דבעינן תרתי והכא
 חדא הוא דהואי ואכשריה:
היכא דמזבני כיתנא. דשיירות
 מצויות שם לבא ולקנות
 ואהדריה משום דלא הוחזקו
 שני יוסף בן שמעון בעיר שנכתב
 בה ולא חיישינן לומר יש עיר
 אחרת ששמה כזו:

ואיכא דאמרי היכא דתרו
כיתנא. במי המשרה שם נמצא
 הגט ומאי כשמעתיה שהוחזקו
 שני יוסף בן שמעון באותה עיר
 שנכתב בה ואכשריה דבמקום
 שנמצא בו לא היו שיירות
 מצויות:

משנה

מצא:
גיטי נשים,
ושחרודי עבדים,
דייתיקי,
מתנה,
ושוברין -
הרי זה לא יחזיר.
שאני אומר: כתובין היו, ונמלך עליהן שלא לתנו.

גמרא

טעמא ד"נמלך ... שלא לתנו",
 הא אמר: "תנו" - נותנין,
 ואפילו לזמן מרובה.

ורמינהו:

"המביא גט, ואבד הימנו,
מצאו לאלתר - נשר,
אם לאו - פסול" (גיטין כז.)!

אמר רבה:

לא קשיא:

כאן - במקום שהשיירות מצויות,
 כאן - במקום שאין השיירות מצויות.

ואפילו במקום שהשיירות מצויות,
 והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת.

דאי לא תימא הכי, קשיא דרבה אדרבה!

דההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא,
 דהוה כתוב ביה: בשוירי מתא דעל רכיס נהרא".

אמר רב הונא:

יח, ב. חיישינן לשני שוירי.

ואמר ליה רב חסדא לרבה:

פוק עיין בה, דלאורתא בעי מינד רב הונא.

נפק, דק ואשכח.

דתנן:

"כל מעשה בית דין - הרי זה יחזיר" (בבא מציעא כ.).

והא בי דינא דרב הונא, דכי מקום שהשיירות מצויות דמי,

וקא פשיט רבה דייחזיר.

אלמא: אי הוחזקו שני יוסף בן שמעון - אין.

אי לא - לא.

עבד רבה עובדא בההוא גיטא דאשתכח בי כיתנא דפומבדיתא כשמעתיה.

איכא דאמרי:

היכא דמזבני כיתנא,

והוא שלא הוחזקו,

אף על גב דשכיחין שייירתא.

ואיכא דאמרי:

היכא דתרו כיתנא,

רש"י

בשלמא רבה. דאמר שינויא ארומיא דמתניתין דגיטין אמתני' דנזיקין:
לא אמר כר' זירא. דרמא מתני' אברייתא:

דמתניתין אלימא ליה לאקשויי. משום דהיא עיקר ויש תימה כשסותרות זו את זו וצריך לחזר שיתיישבו דאילו ברייתא יש לומר אינה עיקר רבי לא שנאה רבי חייא מניין לו:

ולעולם כדקיימא לן כשנמצא לאלתר. ואם לאו פסול שמא אינו של זה אבל ברייתא ליכא לשנויי הכי דכיון דתנא בהדיא יחזיר לאשה הוה ליה לפלוגי בין לאלתר בין לזמן מרובה דלא דמיא למתניתין דהתם לא יחזיר תנא ומדוקיא הוה דייק יחזיר היכא דאמר תנו וכיון דלא תנא יחזיר לא הוה ליה לפלוגי:

דאשתכח אבראי. שאין השירות מצויות:
ר' ירמיה אמר. הא דקתני יחזיר כגון דאמרי עדים החתומין בו מעולם לא חתמנו כו':

ואף על גב דהוחזקו, דלא שכיחא שפירות.

רבי זירא רמי מתניתין אברייתא, ומשני.

תנן:

"המביא גט ואבד הימנו,

מצאו לאלתר - בשר,

ואם לאו - פסול" (גיטין כז.).

ורמינהי:

"מצא גט אשה בשוק,

בזמן שהבעל מודה - יחזיר לאשה.

אין הבעל מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה."

קתני מיהת: **"בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה"**, ואפילו לזמן מרובה!

ומשני:

כאן - במקום שהשפירות מצויות,

וכאן - במקום שאין השפירות מצויות.

איכא דאמרי:

והוא שהוחזקו דלא נהדר, והיינו דרבה.

איכא דאמרי:

אף על גב דלא הוחזקו - לא נהדר,

ופליגא דרבה.

בשלמא רבה לא אמר כרבי זירא - מתניתין אלימא ליה לאקשויי.
אלא רבי זירא, מאי טעמא לא אמר כרבה?

אמר לך:

מי קא תני: הא אמר: "תנו" - נותנין, ואפילו לזמן מרובה?

דלמא: הא אמר: "תנו" - נותנין, ולעולם כדקיימא לן לאלתר.

למאן דאמר: לרבי זירא, במקום שהשפירות מצויות,

ואף על גב שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון,

ופליגא דרבה,

במאי קא מיפלגי?

רבה סבר: דקתני **"כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר"**, דאשתכח בבית דין עסקינן, ובית דין במקום שהשפירות מצויות, והוא שהוחזקו לא יחזיר, לא הוחזקו - יחזיר.

ורבי זירא אמר לך:

מי קתני: כל מעשה בית דין שנמצאו בבית דין?

"כל מעשה בית דין - יחזיר" קתני,

ולעולם דאשתכח אבראי.

רבי ירמיה אמר:

כגון דקא אמרי עדים: "מעולם לא חתמנו, אלא על גט אחד של יוסף בן שמעון".

אי הכי, מאי למימרא?

מהו דתימא: ליחוש דלמא אתרמי שקמא כשקמא, ועדים כעדים,

קא משמע לן.

רב אשי אמר:

כגון דקא אמר: נקב יש בו בצד אות פלונית.

ודוקא בצד אות פלונית,

אבל נקב בעלמא - לא.

רב אשי מספקא ליה סימנים - אי דאורייתא, אי דרבנן.

יט, א רבה בר בר חנה איירכס ליה גיטא בי מדרשא.

אמר: אי סימנא - אית לי בגויה,

אי טביעות עינא - אית לי בגויה.

אהדרוה ניהליה.

אמר: לא ידענא אי משום סימנא אהדרוה ניהלי - וקא סברי סימנין דאורייתא.

אי משום טביעות עינא אהדרוה ניהלי - ודוקא צורבא מדרבנן, אבל איניש דעלמא - לא.

רש"י

ודוקא בצד אות פלונית. דהוה ליה סימן מובהק ואפילו אם תימצא לומר גבי חזרת אבידה בסימנין דאיבעיא לן לקמן (דף כז.) דאורייתא או דרבנן אפילו פשטת סימנין דרבנן יש לסמוך על סימן מובהק כזה למשרי אשת איש דאורייתא:

מספקא ליה לרב אשי סימנין. שמחזירין בהן אבידה אי דאורייתא היא ואפילו באיסור דאורייתא סמכינן אסימן כל דהו:

אי דרבנן. ודוקא באבידה שהפקר ב"ד הפקר אבל במידי דאיסורא לא סמכינן ואי קשיא נימא הכי קסבר סימנין דרבנן ונפשוט בעיין דלקמן לאו פירכא היא דמנלן דפשיטא ליה אי נמי מספקא ליה אית עליה למיסר מספיקא:

אירכס ליה גיטא. שהיה שליח להביא ואירכס ליה ואשכחוהו: **אמר אי סימנא.** חשיבא לכו אית לי בגויה סימנא:

ואי טביעות עין. חשיבא לכו אית לי בגויה טביעות עינא מכירו אני בכתב ידי הסופר והעדים מדת ארכו ורחבו כאדם המכיר את חבירו בטביעת עין שטבע בו ואין בו סימן: **וקסברי.** רבנן סימנין דאורייתא שלא אמרתי סימן מובהק והחזירוהו לי:

ודוקא לצורבא מדרבנן. דמוחזק לן ביה דלא משני בדיבוריה:

53. יט, א

רפ"י

ולא נתן עד תשרי. וכל זמן שלא נתן היה לו לאכול ולמכור פירי נכסי מלוג שלה שתקנו חכמים לבעל לאכול פירות של נכסי מלוג אשתו שנפלו לה לירושה: **וזבין פירי**. כמשפטו:

שפיר. יש לה לטרוף כל מה שמכר משעת כתיבה והא פלוגתא במסכת גיטין בפ' שני (דף יז:):

אימת מטא גיטא לידך. מיד בעליך:

אימת מטא שטרא לידך. מיד הלוח מתחלה:

אתי לוקח ותבע. אי אתיא למיטרף מסיק אדעתיה לתבוע אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך בזמנא קמא:

מקמי דידי. מקודם שמכר לי הלוח נכסיו מטא שטר מיד לוח מלוח בראשונה:

גופא:

"מִצָּא גַט אִשָּׁה בְּשׂוּק,

בְּזִמְנוֹ שֶׁהִבְעֵל מוֹדָה - יִחְזִיר לְאִשָּׁה,

אִין הִבְעֵל מוֹדָה - לֹא יִחְזִיר לֹא לְזָה וְלֹא לְזָה."

"בְּזִמְנוֹ שֶׁהִבְעֵל מוֹדָה" - מֵיָהָא "יִחְזִיר לְאִשָּׁה".

וְלִיְחֻוֹשׁ שְׂמָא כְּתֵב לִיְתֵן בְּנִיֶסָן, וְלֹא נָתַן לָהּ עַד תְּשֻׁרֵי,

וְאֶזֶל בְּעַל זִבְיָן פִּירֵי מְנִיֶסָן וְעַד תְּשֻׁרֵי, וּמִפְּקָא לְגִיטָא דְכְּתֵב בְּנִיֶסָן וְאֶתְיָא לְמִטְרָף לְקוּחוֹת שְׁלֵא כְּדִ

הא ניחא למאן דאמר: כיון שנתן עיניו לגרשה, שוב אין לבעל פירות - שפיר,

אָלָא לְמֵאן דְאָמַר: יֵשׁ לְבַעַל פִּירוֹת עַד שְׁעַת נְתִינָה - מֵאֵי אֵיכָא לְמִימַר?

כִּי אֶתְיָא לְמִטְרָף,

אָמְרִינָן לָהּ: אֵייתִי רְאִיָה אֵימַת מְטָא גִיטָא לִידְךָ.

ומאי שנא משטרי חוב?

דתנן:

"מִצָּא שְׂטָרֵי חוֹב,

אִם יֵשׁ בָּהֶם אַחֲרֵיּוֹת נְכָסִים - לֹא יִחְזִיר" (בבא מציעא יב:),

וְאוּקְיָמָנָא בְּשַׁחֲיִיב מוֹדָה,

וּמְשׁוּם שְׂמָא כְּתֵב לְלוֹוֹת בְּנִיֶסָן וְלֹא לָוֵה עַד תְּשֻׁרֵי וְקָא טְרִיף לְקוּחוֹת שְׁלֵא כְּדִין.

הֵתֵם נְמִי לִיהֲדַר, וְכִי אֶתִי לְמִטְרָף נִימָא לִיָהּ אֵייתִי רְאִיָה אֵימַת מְטָא שְׂטָר חוֹב לִידְךָ!

אָמְרִי: הִכָּא גְבִי גַט אִשָּׁה, אֶתִי לוֹקֵחַ וְתַבְעָה,

אָמַר: הָאֵי דְהִדְרוּהָ נִיהֲלָה רַבְּנָן לְגִיטָא מְשׁוּם דְלֹא תַעֲגִין וְתִיתִיב,

הַשְׁתָּא דְקָא אֶתְיָא לְמִטְרָף תִּיזֵל וְתִיתִי רְאִיָה אֵימַת מְטָא גִיטָא לִידְךָ.

הִכָּא גְבִי שְׂטָר חוֹב, לֹא אֶתִי לוֹקֵחַ וְתַבְעָה,

מִדְאֶהֱדְרוּהָ נִיהֲלִיָה רַבְּנָן לְשְׂטָר חוֹב, פְּשִׁיטָא, לְמֵאֵי הִלְכְתָּא אֶהֱדְרוּהָ נִיהֲלִיָה? לְמִטְרָף הוּא,

שְׂמַע מִינָהּ קְמוּ רַבְּנָן בְּמִילְתָּא,

וּמִקְמֵי דִידֵי מְטָא שְׂטָרָא לִידְיָהּ.

54. יט, א

רפ"י

הניחא למ"ד כו'. פלוגתא בפ"ק
 דגיטין (דף יב:):
 זכות הוא לעבד. טובה היא
 אצלו שמתירו בקהל וכיון
 דזכות הוא איכא לתרוצי
 דמשעה שנכתב זוכה בשחרור
 דלכי מטא שטר גט לידיה נעשה
 בן חורין למפרע משעת חתימה:
 חוב הוא לעבד. חובתו הוא
 שיוצא מתחת רבו כלומר הפסד
 הוא לו שאם עבד כהן הוא
 פוסלו מן התרומה ואם של
 ישראל אוסרו בשפחה כנענית
 דזילא ליה ושכיחא ליה ופריצא
 ליה:
 מאי איכא למימר. דהשתא
 ליכא למימר עדיו בחתומיו חבין
 לו דאין חבין לאדם שלא בפניו:

"שחרורי עבדים [הרי זה לא יחזיר.
 שאני אומר: בתובין הין, ונמלק עליהן שלא לתנו]."

תנו רבנן:

"מצא שטר שחרור בשוק,
 בזמן שהרב מודה - יחזיר לעבד,
 אין הרב מודה - לא יחזיר לא לזה ולא לזה."

"בזמן שהרב מודה" מיהא "יחזיר לעבד",

ואמאי?

ניחוש שמא כתב ליתן לו בניסן ולא נתן לו עד תשרי,

ואזל עבדא וקנה נכסין מניסן ועד תשרי,

ואזיל הרב וזבנינהו ומפיק ליה לשחרור דכתב בניסן, וקא טריף לקוחות שלא כדין!

הניחא למאן דאמר: זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות,

וכאבני דאמר: עדיו בחתומיו זכין ליה - שפיר.

אלא למאן דאמר: חוב הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחירות - מאי איכא למימר?

דכי אתי למטרף, אמרינו ליה: אייתי ראיה אימת מטא שחרור לידך.

55. יט, א

רפ"י

דא תהא למיקם. שטר זה יהיה לקום ולהיות בכל הכתוב בו דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי:

מתנה. מתנת בריא איזו היא כל שכתוב בו כו':

מהיום ולאחר מיתה. גוף הקרקע קנוי לו מן היום ואין לו עוד רשות למוכרה וליתנה ולהורשה והפירות אינו אוכל כל ימי חייו אלא לאחר מיתה:

ואי לא לא קני. בתמיה כל שכן דאם יהיב ליה גוף ופירות במעכשיו דקני טפי סתם מתנת שכיב מרע לא קניא לו אלא לאחר מיתה דמחמת מיתה הוא מצווה:

"דייתיקי, מתנה [הרי זה לא יחזיר.

שאני אומר: כתובין היו, ונמלך עליהו שלא לתנו"].

תנו רבנן:

"איזו היא 'דייתיקי'?"

דא תהא למיקם ולהיות,

שאם מת - נכסיו לפלוני.

"מתנה?"

כל שכתוב בו: "מהיום ולאחר מיתה".

אלמא: אי כתיבא: "מהיום ולאחר מיתה" - הוא דקני,

ואי לא - לא קני!?

אמר אבוי:

הכי קאמר:

איזו היא מתנת בריא, שהיא כמתנת שכיב מרע, דלא קני אלא לאחר מיתה?

כל שכתוב בה: "מהיום ולאחר מיתה".

56. יט, א-ב

רס"י

הא אמר תנו נותנין. אמתניי פריך דתלי טעמא בשאני אומר נמלך עליהם שלא לתנן: אפותיקאות. שעשה לו שדה אפותיקי למלוה על פה שהיתה לו עליו מלוה ישנה:

לא יחזיר. שמא כתבה לזה ולא מסר לו ולא זכה בקרקע וחזר וכתב לאחר ומסר לו השטר וזכה בו ובא לחזור בו מן השני ורוצה לתת לראשון וחפץ שימסרו לו שטר זה שיוציאנה בבית דין ונמצא זמן שטר של זה קודם לשטרו של שני ויוציאנה מידו בדין:

הא בבריא. שהיה שטר מתנת בריא דלא כתיב ביה כדקציר ורמי בערסיה כדן שכותבין בשטרי מתנות שכיב מרע:

דבר מהדר הוא. שיכול לחזור במתנתו אם כתב שני שטרות השני זוכה שהרי חזר בו מראשון:

אי במתנת בריא יהבה ניהליה. להווא בתרא:

לית ליה פסידא. בהאי שטרא דמהדרא ליה להאי:

בבריא. כגון שהיה השטר זה הנמצא מתנת בריא שהוא זכה לשטר המאוחר לו שאינו יכול לחזור במתנתו:

דאי יהבתיה לאיניש אחרינא לית ליה פסידא. בשטרא דכתבת השתא דמאן דקדים שטריה זכה:

ביה. שעדיין הוא קיים ואמר תנו לזה:

הא בבריה. שמת מחלוו וזה בנו אומר החזירהו:

דבר מהדר הוא. ממתנה זו אם חזר בו לאחר שיצאו שני שטרות בב"ד יזכה האחרון: א"נ יהבה. שוב לאיניש אחרינא במתנת בריא:

לית ליה פסידא. להווא בתרא בהאי שטרא דמהדרינא ליה להאי:

["דייתיקי, מתנה - הרי זה לא יחזיר.

שאני אומר: כתובין הוי, ונמלך עליהן שלא לתנן"].

טעמא דלא אמר: "תנו",

הא אמר: "תנו" - נותנין.

ורמינהו:

"מציא דייתקאות, אפותיקאות ומתנות,

אף על פי ששניהם מודין - לא יחזיר לא לזה ולא לזה!"

אמר רבי אבא בר ממל:

לא קשיא:

הא - בבריא,

והא - בשכיב מרע.

מתניתין דקתני: "הא אמר 'תנו' - נותנין" -

בשכיב מרע, דבר מהדר הוא.

דאמרין: מאי איקא למימר? דלמא כתבה מעיקרא להאי, ואמליה, ולא יהבה ניהליה,

והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהבה ניהליה,

השתא קא הדר ביה מהווא דיהבה ניהליה.

אי במתנת בריא יהבה ליה - לית ליה פסידא,

דכי נפקא תרתוי - בתרייתא זכי, דהא הדר ביה מקמייתא.

אי במתנת שכיב מרע נמי יהבה ניהליה -

לית בה פסידא, דבתרייתא זכי דקא הדר ביה מקמייתא.

כי קתני בבריייתא: "אף על פי ששניהם מודים - לא יחזיר לא לזה ולא לזה" -

בבריא, דלאו בר מהדר הוא.

דאמרין: דלמא כתבה להאי מעיקרא, ואמליה, ולא יהבה ליה,

והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהבה ליה,

השתא קא הדר ביה מהווא דיהבה ליה,

וסבר: מהדר לא מצינא הדרנא בי, אימר להו דאנא להאי יהבתא, וניהדרו ניהליה כתבא,

כי היכי דכי מפיק האי כתבא דקדים זכה ביה הוא.

אלא אמרין ליה:

"אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי,

דלמא מכתב כתבת, מיהב לא יהבת ניהליה, ויהבתה לאיניש אחרינא, וקא הדרת ביה.

אי לא יהבתה לאיניש אחרינא, וקא בעית דתתבה להאי,

כתוב ליה השתא כתבא אחרינא ויהבה ניהליה,

דאי יהבת לאיניש אחרינא לית בה פסידא, דקדים זכי".

מתקיף לה רב זביד:

והא אידי ואידי ד"ייתקאות" קא תני!

אלא אמר רב זביד:

הא והא בשכיב מרע,

ולא קשיא:

הא - ביה.

והא - בבריה.

מתניתין דקא אמר: "תנו" נותנין" -

בדידיה דבר מהדר הוא,

דאמרין: אי נמי יהבה לאיניש אחרינא לית בה פסידא,

רפ"י

כתבה איהו. הבן :

דהוא קדים. שיהא שטרו קודם דכיון דמת אביו מחליו זכה משנתנה לו :

ונפלוג בהדיה. אחלוק עמו בקנוניא זו :

קמא זכה. מאחר ששני השטרות יצאו משמך הקודם זכה שמתנת בריא הם והשתא דאוקימנא טעמא דלא יחזיר משום דלמא כתבה להאי ואמליך ולא יהבה ליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ליכא למרמי אמתנות ולא תידוק מתניי גבי מתנות הא אמר תנו נותנין דכי נמי אמר תנו שייך למימר טעמא דלא יחזיר משום שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא לתנן והדר כתבה לאיניש אחרינא וגבי דייתקאות עייכ אם אמר תנו נותנין אם הוא קיים דהא תלה תנא דידן טעמא משום שאני אומר נמלך עליהן שלא לתנן ואי נמי הכי הוה דנמלך השתא אם אמר תנו נותנין דליכא למיחש למידי והייק מצא דייתיקי או מתנה לא יחזיר שאני אומר כו' והיכא דאמר תנו שייך למימר לא יחזיר משום טעמא דשאני אומר כגון מתנת בריא או בשכיב מרע ומת ובריה קאמר תנו שמעי ממתניי דלא יחזיר ולא דייקינן האמר תנו נותנין והיכא דלא שייך למימר שאני אומר כגון בשכיב מרע שלא מת מחליו דייקינן האמר תנו דבטל שאני אומר הלכך נותנין :

דקמא ובתרא - דהא הדר ביה מקמא.

כי קא תני בכרייתא: "אף על פי ששניהם מודים - לא יחזיר לא לזה ולא לזה" - בכרייה,

דאמרינו: דלמא כתב אבוה להאי, ואמליך ולא יהביה גיהליה,

ובתר אבוה, כתב איהו לאיניש אחרינא ויהבה ליה, והשתא קא הדר ביה מההוא.

סבר: מהדר לא מצינא הדרנא בי, אימר להו דאבא יהבה ליה להאי, ונתבו ליה כתביה, וניזיל ונפיק מיניה, דהוא זכי ונפלוג בהדיה.

הלכך, אמרינו ליה: "אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי,

דדלמא מכתב כתביה אבוה מיהב לא יהבה ליה,

ויהבתייה את לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה.

אלא, אי קושטא קא אמרת, דיהב ליה אבוה,

זיל את השתא כתוב ליה שטרא אחרינא,

דאי נמי לא יהבה ליה אבוה וכתבתייה את לאיניש אחרינא לית בה פסידא,

דקמא ובתרא - קמא זכי".

57. יט, ב - כ, א

רש"י

מצא שובר. שכתבה אשה לבעלה התקבלתי כתובתי ועודה תחתיו:

ולא נתנה עד תשרי. והוא לא פרע עד תשרי:

ואזלה. איהי בעודה תחתיו בין ניסן לתשרי:

וזבנתה לכתובה. לאחר:

בטובת הנאה. כלומר בזול לפי שנותן מעותיו בספק שאם תמות היא יירשנה בעלה ויפסיד מי שלקחה ואם ימות בעלה או יגרשנה יהיה לוקח במקומה ויגבה כתובתה ושוב לא היה לבעלה לפרוע לה הכתובה אלא ללוקח ושובר שנכתב בשמה אינו כלום:

ומפיק לשובר. שכתוב בניסן ויקדום לשטרו של לוקח ויחזיק הבעל בקרקע המיוחדת לכתובתה שלא כדין:

ש"מ. מדלא חיישינן להכי דאי נמי הוה הכי שפיר זכי בעל בשובר שנכתב לשמה:

איתא לדשמואל. דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר המוכר הזה ומחלו מחול הוא אצל הלוחם הלכך אם מכרה זו כתובתה באייר דהיינו שטר חוב וחזרה ומחלתה לבעל בתשרי מחול ושפיר טריף בעל:

בשטר כתובה יוצא מתחת ידה. שמביאה לפנינו דליכא למיחש לשמא מכרה בטובת הנאה שאילו מכרתה היתה מוסרת הכתובה ביד הלוקח: לשתי כתובות. שמא שני שטרי כתובה היו לה [ויש] לחוש שמא מסרה אחד ללוקח ובאה לחזור בה ולמחול אצל בעלה ומוסרת לו שובר המוקדם לשטרו של לוקח אלא ודאי איתא לדשמואל ומתוך שבידה למחול שטר כתובה לבעלה עכשיו לא חיישינן לשמא כתבה ליתן בניסן כו':

ואב"י אמר. מהכא לא תסייע לשמואל:

חדא דלשתי כתובות לא חיישינן. הלכך ליכא למיחש לדלמא זבנתה בטובת הנאה: ועוד. אי נמי זבנתה בטובת הנאה לית לן למיחש לשמא כתבה לשובר בניסן ולא קבלה עד תשרי דאי נמי הכי הוה כי מטא שובר לידיה בתשרי זוכה למפרע בו מזמן חתימתו ולא הוה ממכרה שבנתיים כלום ושובר בזמן הכתוב בו טורף ואב"י לטעמיה כו':

תנו רבנן:

"מִצָּא שׁוֹבֵר,

בְּזִמְנֵי שְׁהֶאֱשָׁה מוֹדָה - יִחְזִיר לְבַעַל,

אִין הָאִשָּׁה מוֹדָה - לֹא יִחְזִיר לָא לָזָה וְלֹא לָזָה."

"בְּזִמְנֵי שְׁהֶאֱשָׁה מוֹדָה" מִיֵּהֵת - "יִחְזִיר לְבַעַל",

וְלִיְחֻוֹשׁ דְּלִמָּא פְּתִיבָה לִיתֵן בְּנִיֶסָן, וְלֹא נִתְּנָה עַד תְּשֵׁרִי,

וְאִזְלָה זְבִנְתָּה לְכְתוּבָה בְּטוֹבַת הַנָּאָה מִנִּיֶסָן עַד תְּשֵׁרִי,

וּמְפִיק לִיהּ לְשׁוֹבֵר דְּכְתִיב בְּנִיֶסָן,

וְאִתָּא לְמִטְרָף לְקוֹחוֹת שְׁלֹא כְּדִין!

אמר רבא:

כא, שְׁמַע מִיְנַה: אִיתָא לְדִשְׁמוּאֵל,

דְּאָמַר שְׁמוּאֵל:

הַמּוֹכֵר שֵׁטֶר חוֹב לְחִבְרֵיו, וְחָזַר וּמְחָלוּ - מְחוּל,

וְאִפְּלוּ יוֹרֵשׁ מוֹחֵל.

אב"י אמר:

אִפְּלוּ תִּמְאָ לִיתֵיהּ לְדִשְׁמוּאֵל,

הַכָּא בְּמֵאֵי עֶסְקִינָן: בְּשֵׁשְׁטֵר כְּתוּבָה יוֹצֵא מִתַּחַת יְדָה.

ורבא אמר:

אי משום שטר כתובה - חיישינן לשתי כתובות.

ואב"י אמר:

חדא - לשתי כתובות לא חיישינן,

ועוד, שובר בזמנו טריף.

אב"י לטעמיה,

דאמר: עֲדִיו בְּחַתוּמֵיּוֹ זְכִין לוֹ.

58. כ, א

רפ"י

מתני'

איגרות שום. ששמו ב"ד נכסי ליה למלוה בחובו :
ואיגרות מזון. שקיבל עליו לזון את בת אשתו :
מיאונין. קטנה יתומה שהשיאה אמה ואחיה לדעתה יוצאה ממנו במיאון ואינה צריכה גט אלא אומרת בפני שלשה אי אפשי בפלוני בעלי וכותבין לה ב"ד שטר שמיאנה בפניהם להיות לה עדות שמותרת לינשא :

שטרי ברויין. בגמרא מפרש : **הרי זה יחזיר**. דליכא למיחש לשמא נמלך דהא ב"ד לא כתבום אלא בדבר מקויים ולפרעון נמי ליכא למיחש דבהני שטרות לא שייך בהו פרעון כדאמרינן לעיל (ד' טז :) ואפילו למ"ד שומא הדר איהו דאפסיד אנפשיה :

מצא בחפיסה או בדלוסקמא. שום שטר :

או שמצא תכריך של שטרות. בכרך או באגודה ובגמרא מפרש מאי חפיסה ודלוסקמא ותכריך ואגודה :

הרי זה יחזיר. דדבר שיש בו סימן הוא כדמפרש בגמ' שהכלי סימן כשיאמרו הבעלים בכלי כך וכך מצאת אותם וכן תכריך ואגודה הרי זה יחזיר דדבר שיש בו סימן הוא כדמפרש בגמרא : **אחד הלוח משלשה**. אם שלשה שטרות של לוח אחד הן שלוח משלשה בני אדם :

יחזירם. מוצאם :

ללוח. דודאי פרעם והחזירם לו ומידו נפלו שאם מידם נפלו מי קבצם למקום אחד :

ואם שלשה לויים הם. שלוו מאדם אחד :

יחזירם. המוצאם :

למלוה. שהדבר ידוע שממנו נפלו :

מצא שטר בין שטרותיו ואין יודע מה טיבו. אצלו אם הלוח הפקידו אצלו או המלוה או שמא מקצתו פרוע ומסרוהו לו להיות שליש ביניהם ושכח : **יהא מונח**. בידו ולא יחזיר לא לזה ולא לזה :

ואם יש עמהן סמפון. מילי מילי קתני המוצא בין שטרותיו שובר שנכתב על אחד משטרותיו : **יעשה מה שבסמפון**. והשטר בחזקת פרוע ואע"פ שהיה לשובר הזה להיות מונח ביד הלוח אמרינן האמינו הלוח ואומר מחר תנה לי ושכח :

גמ'

זה בורר לו אחד. כשבוררין להן דיינין כותבין להן זה בירר לו את פלוני וזה בירר לו את פלוני שלא יוכלו לחזור בהן :

משנה

מצא איגרות שום, ואגרות מזון, שטרי חליצה, ומיאונין, ושטרי בירוין, וכל מעשה בית דין - הרי זה יחזיר.

מצא בחפיסה או בדלוסקמא, תכריך של שטרות, או אגודה של שטרות - הרי זה יחזיר.

וכמה "אגודה של שטרות"? שלשה קשורין זה בזה.

דבן שמעון בן גמליאל אומר: אחד הלוח משלשה - יחזיר ללוח, שלשה הלוחין מן האחד - יחזיר למלוה.

מצא שטר בין שטרותיו, ואינו יודע מה טיבו - יהא מונח עד שייבוא אליהו. אם יש עמהן סמפונות - יעשה מה שבסמפונות.

גמרא

מאי "שטרי בירוין"?

הכא תרגמו: שטרי טענתא.

רבי ירמיה אמר:

זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד.

59. כ, א-ב

רס"י

דאשתכח בי דינא. מקויים
בהנפק והשליח המביאו אומר
ממנו נפל:

חיישינן לשני שוירי. אע"פ
שבשוירי הידוע לנו אין בה שני
יוסף בן שמעון שמא יש שוירי
אחרת שיש שם יוסף בן שמעון
ושם נכתב ומשליח אחר נפל:
הרי זה יחזיר. דכיון דלא
הוחזקו שני יוסף בן שמעון
בעיר אחת לעיר אחרת שאינה
ידועה לנו לא חיישינן:

תרדא. משועמם:

פקע ארזא דבי רב. נשבר העמוד
שבית המדרש נשען עליו:

מר אמר משום לתאי דידי פקע.
בשביל מזלי שקינא על
שגדפתני:

ומר אמר משום לתאי דידי
פקע. שהשבת על דברי לבישני
בבית המדרש:

"וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין - הֵרִי זֶה יִחְזֹר."

ההוא גיטא דאשתכח בי דינא דרב הונא,
דהנה פתיב ביה: "בשוירי מתא דעל רכיס נהרא".

אמר רב הונא:

כב, חיישינן לשני שוירי.

אמר ליה רב חסדא לרבה:

פוק עיין, דלאורתא בעי לה רב הונא מינה.

נפק דק, ואשכח דתנן:

"כָּל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין - הֵרִי זֶה יִחְזֹר."

אמר ליה רב עמרם לרבה:

היכי פשיט מר איסורא מומונא!

אמר ליה: תרדא! "שטרֵי חליצה ומיאונין" תנן!

פקע ארזא דבי רב.

מר אמר: משום לתאי דידי פקע,

ומר אמר: משום לתאי דידי פקע.

60. כ, ב

רפ"י

חמת. של עור שנותנין בו יין:
טליקא דסבני. טסקא שהזקנים מצניעים בה כלי תשמישן שלא יצטרכו לחפש אחריהם:
כרוכין זה בזה. וזהו סימן שהבעלים נותנים בהם זה יכריז מציאה שטרות מצאתי וזה יאמר שלי הם ושלושה הן כרוכין הן זה בזה:
ש"מ קשר סימן. שיש קשרים שאינן דומין זה לזה ויאמר כך וכך הוא עשוי דאי לא תימא הכי מאי סימנא איכא הכא ותפשוט מינה בעלמא דקשר סימן ובעיאי בעלמא היא ומשני מהכא לא תפשוט דתני רבי חייא ג' כרוכין זה בזה הוא אגודה דכרך הוי סימן דכולי עלמא כרכי שטרא שטרא לעצמו וקושרין אותן יחד וזה כרך שלשתן יחד:
דרמו אהדי. השכיבן זה על זה אורכו על אורכו של חברו:
מאי מכריז. המוצא מאי מכריז:
מנין. ג' שטרות וזה בא ונותן סימן שכרוכין היו יחד:
אפי' תרי נמי. הואיל ואין צריך לבעלים לתת סימן אלא כריכתן:
כדאמר רבינא. באלו מציאות (דף כה).
שטרי מכריז. שטרות מצאתי וזה צריך שיאמר כך וכך היו וכרוכין היו הלכך דוקא תלתא אבל תרי מידיע ידיע דמיעוט שטרות שתיים ואין מנין סימן:

"מְצָא בַחפִּיסָה אוּ בְדִלוֹסְקָמָא [- הָרִי זֶה יַחֲזִיר]."

מאי "חפִּיסָה"?

אמר רבא בר בר חנה:
 חמת קטנה.

מאי "דִּלוֹסְקָמָא"?

אמר רבא בר שמואל:
 טליקא דסבני.

"תַּכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת אוּ אֲגוּדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת [- הָרִי זֶה יַחֲזִיר]."

תנו רבנן:

"בַּמָּה הוּא "תַּכְרִיף שֶׁל שְׁטָרוֹת" שְׁלֵשָׁה כְּרוּכִין זֶה בְּזֶה.

וּבַמָּה הִיא "אֲגוּדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת" שְׁלֵשָׁה קוֹשְׁרֵין זֶה בְּזֶה."

שְׁמַעְתָּ מִיָּנָה:
 קָשֶׁר סִימָן.

הא תני רבי חייא:
"שְׁלֵשָׁה כְּרוּכִין זֶה בְּזֶה."

אי הכי, היינו "תַּכְרִיף"!

"תַּכְרִיף" - כָּל חֵד וְחֵד בְּרֵאשֵׁה דְּחַבְרִיה, "אֲגוּדָה" - דְּרָמוּ אֶהְדְּדִי וּכְרוּכוֹת.

מאי מקריז?

מנין.

מאי אריא תלתא, אפילו תרין נמי!

אלא כדאמר רבינא:
 טבעא מקריז,
 הכא נמי, שטרי מכריז.

61. כ"ב

רש"י

ודלמא לקיומינהו אזלי. אצל
 סופר הדיינין הכותב הנפק לכל
 השטרות:
 דלווין היו. שפרעום והוחזרו
 להם:
 למכתבנהו אזלי. ומן הסופר נפל
 ומעולם לא לוו.

"דבן שמעון בן גמליאל אומר:
אחד הלוח משלשה - יחזיר ללוח.
[שלשה הלוחין מן האחד - יחזיר למלוח]."

דאי סלקא דעתך דמלוין ניהו - מאי בעו גבי הדדי?!

דלמא לקיומינהו אזלי?

דמקיימי.

דלמא מידא דספרא נפיל?

לא משהי איניש קיומיה בידא דספרא.

"שלשה שלוח מאחד - יחזיר למלוח."

דאי סלקא דעתך דלוין ניהו, מאי בעו גבי הדדי?!

דלמא למכתבנהו אזלי?

דכתיבי בתלת ידי ספרי.

ודלמא לקיומינהו אזלי?

מלוח מקיים שטריה,

לוח לא מקיים שטריה.

62. כ, ב - כא, א

"אם יש עמהן סמפונות - יעשה מה שבסמפונות".

אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב:

סמפון היוצא מתחת ידי מלוח,

אף על פי שכתוב בכתב ידו - אינו אלא כמשחק, ופסול.

לא מבעיא כתוב בכתב יד סופר, דאיכא למימר ספרא אתרמי ליה וכתב, אלא אפילו כתוב בכתב ידו - פסול.

סבר: דלמא מתרמי ואתי בין השמשות וקא פרע לי,

דאי לא יהיבנא ליה לא יהיב לי זוזי, אכתוב אנא דכי איתי לי זוזי אתן ליה.

תנן:

"אם יש עמהן סמפונות - יעשה מה שבסמפונות"!

כדאמר רב ספרא:

שנמצא בין שטרות קרועין,

הכא נמי, שנמצאו בין שטרות קרועין.

תא שמע:

"נמצא לאחד בין שטרותיו:

"שטרך של יוסף בן שמעון פרוע" -

שטרות שניהם פרועין" (כבא בתרא קעב.)!

כדאמר רב ספרא:

שנמצא בין שטרות קרועין,

הכא נמי, שנמצאו בין שטרות קרועין.

תא שמע:

"שבועה שלא פקדנו אבא,

ושלא אמר לנו אבא,

ושלא מצאנו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע" (שבועות מה.)!

אמר רב ספרא:

שנמצא בין שטרות קרועין.

תא שמע:

"סמפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו"!

אימא: יתקיים מחותמיו,

כא, דשילינו להו לסהדי: "אי פרוע, אי לא פרוע?".

תא שמע:

"סמפון שיש עליו עדים - כשר"!

מאי "עדים"?

עדי קיים.

הכי נמי מסתברא,

מדקתני סיפא:

"ושאין עליו עדים - פסול".

מאי "אין עליו עדים"?

אילימא דליכא עלויה עדים כלל - צריכא למימר דפסול?!

אלא לאו עדי קיים.

רש"י

סמפון. שובר המבטל שטר וכל דבר המבטל דבר קרי סמפון כדאמר גבי קדושי אשה ומכירת עבד שהמום קרוי סמפון מפני שמבטל את המקח:

היוצא מתחת ידי מלוח. שהוא

מונח בידו ולא ביד הלוח:

ספרא אתרמי ליה. וסבר אם

יבא בעל חובי לפרעני ואני אין

שטרי עכשיו בידי ואם לא יהא

שובר מוכן לי לא יפרע כלום:

אפי' כתוב בכתב ידו. שיש לומר

אם לא שנפרע למה ליה למהר

ולכתוב לפני פרעון הואיל וידוע

לכתוב:

ואם יש עמהן סמפון. והכא

במלוח עסקין דקתני מצא שטר

בין שטרותיו כו':

כדאמר רב ספרא. לקמן

בשמעתין: **שנמצא לו.** השטר

שהשובר יוצא עליו:

בין שטרותיו קרועים. והוא

אינו קרוע לפיכך סומכין על

השובר שמקום השטר מוכיח על

השובר שהוא אמת שאם לא

נפרע לא היה נותן השטר אצל

השטרות קרועין כך שמעתי ולי

נראה שנמצא השובר בין

השטרות קרועין הלכך איכא

למימר שנתקבל החוב והשובר

הזה אין צריך למלוח הזה אלא

ללוח והלוח שכח ביד זה לפיכך

נתנו זה עם השטרות שאין

צריכין לו דאי ס"ד מלוח כתבו

להיות מוכן לו כשירצה לוח

לפרעו לא נתנו עם שטרות שאין

צריכין לו:

נמצא בין שטרותיו. מתני' היא

בגט פשוט (בי"ב דף קעב.) שני

יוסף בן שמעון בעיר אחת

ונמצא שובר לאדם אחד בין

שטרותיו וכתוב בו שטרו של

יוסף בן שמעון שבידי פרוע הוא

והיה לו שני שטרות על שניהם:

שטרות שניהם פרועין. שכל

אחד יכול לומר על שלי נכתב

שובר ובבבא בתרא פרכינן בלא

שובר נמי הא תנן אין אחד יכול

להוציא שטר חוב עליהם

ומוקמינן ליה במשולשין בשטר

ואין משולשין בשובר והא הכא

דיוצא מתחת יד מלוח הוא:

שנמצא. השטר בין השטרות

פרועין וכל אחד אמר זהו שטר

שלי:

שבועה שלא פקדנו אבא. משנה

היא בשבועות (דף מה.) יתומין

מן היתומין לא יפרעו אלא

בשבועה ומהו שבועתן שבועה

שלא פקדנו אבא בצואת מיתה

ושלא אמר לנו קודם לכן ושלא

מצינו שובר בין שטרותיו של

אבא על שטר זה שיהא פרוע הא

אם מצאו סמכין עליה:

יתקיים בחותמיו. קא ס"ד אם

אמר מלוח לא נפרעתי ותדע

שהרי לא מסרתי לידך יתקיים

בחותמיו ע"פ חותמיו יתקיים

אם החותמיו מעידין שחתמוהו

אין המלוח נאמן אבל כל כמה

דלא מקיים מהימן דמאן מפיק

ליה מלוח ומלוח הא אמר פסול

הוא:

63. כא, א

גופא:

"סמפון שיש עליו עדים - יתקיים בחותמו."

אין עליו עדים:

יוצא מתחת ידי שלישי,

או שיוצא לאחר חיתום שטרות -

בשר."

"יוצא מתחת ידי שלישי" - דהא הימניה מלנה לשלישי.

"יוצא לאחר חיתום שטרות" נמי - דאי לאו דפריע, לא הנה מרע ליה לשטריה.

הדרן עלך שנים אוחזין